

הישיבה המאה-ושבעים-ושלוש של הכנסת השמינית

יום רביעי, ד' סיון תשל"ה (14 מאי 1975)
ירושלים, הכנסת, שעה 11.02

א. שאילתות ותשובות

5. קיים קנס על פיגור בתשלום האגרה. קנסות כאלה נגבים השנה מ־70,000 בתי"אב.
6. ההכנסות הסתכמו ב־84 מיליון לירות. ההכנסות בהתאם לתקציב בשנה זו צריכות להיות 120 מיליון לירות.

2850. גביית אגרת טלוויזיה

חברי הכנסת ה. שמעוני שאל את שר החינוך והתרבות ביום י"ז בשבט תשל"ה (29 בינואר 1975):

לפי הנתונים של הלשכה המרכזית לסטאטיסטיקה מסתבר כי אחוז משלמי אגרת הטלוויזיה הולך ופוחת: בשנת 1970 היה אחוז משלמי האגרה 83.8%; בשנת 1973 היה אחוז משלמי האגרה 71.7% בלבד.

כ־200,000 משפחות אינן משלמות כיום את האגרה וההפסד המוערך בהכנסות המדינה לשנת 1974 הוא כ־40,000,000 לירות.

אבקש להשיב לי:

1. האם האמור לעיל נכון הוא?

אם לא — מה אינו נכון?

2. אילו אמצעים נוקטת רשות השידור כדי להביטח את גביית אגרת הטלוויזיה במלואה?

3. כיצד ניתן להסביר את הירידה באחוז משלמי האגרה?

שר החינוך והתרבות א. ירלין:
להלן התשובה כפי שנמסרה לי על-ידי רשות השידור:

לשאלה 1: האינפורמציה המובאת בשאלתה אינה מדויקת. שיעור הגבייה בשנת 1970 היה 88%; ב־1972 היה 72% וב־1974 היה 82%.

לשאלה 2: כבר עניתי על שאלה זו בתשובתי שניתנה היום על שאילתה 2648 של חברת הכנסת אר־בלי אלמוזילינו.

לשאלה 3: מכשיר הטלוויזיה הפך לנחלת כל בית ומטבע הדברים הגבייה נעשתה קשה יותר. עם זאת, מן הראוי להדגיש את העמקת הגבייה שחלה מ־1972 ועד היום.

3270. שינויים בשיטת הגבייה של אגרות רדיו וטלוויזיה

חברי הכנסת מ. פרוש שאל את שר החינוך והתרבות ביום ב' באייר תשל"ה (13 באפריל 1975):

היו"ר י. דרניצקי (ירדן):

הנני מתכבד לפתוח את ישיבת הכנסת. נתחיל בסעיף א' בסדר-היום: שאילתות ותשובות. אבקש את שר החינוך והתרבות לעלות לדוכן ולהשיב על שאילתות של חברי הכנסת.

2648. נתונים על גביית אגרות רדיו וטלוויזיה

חברת הכנסת ש. ארבלוי אלמוזילינו שאלה את שר החינוך והתרבות ביום כ"ה בטבת תשל"ה (8 בינואר 1975):

בעתונות פורסם שרשות השידור דורשת להעלות את אגרות הטלוויזיה והרדיו ב־50%. במקביל לכך פורסמו ידיעות האומרות שרשות השידור אינה גובה את האגרה מכל בעלי מקלטי הטלוויזיה והרדיו.

רצוני לשאול:

1. מה אומדן מספר מקלטי הרדיו ומכשירי הטלוויזיה המתקנים בבתי? ?

2. בעד כמה מקלטי רדיו ומכשירי טלוויזיה שולחמה אגרה בשנים 1972/73 ו־1973/74?

3. כמה אורחים שוחררו מתשלום אגרה?

4. אילו אמצעים נוקטת רשות השידור כדי לגלות את המתחמקים מתשלום אגרה?

5. כמה אנשים נקנסו על אי-תשלום האגרה?

6. בכמה הסתכם סכום ההכנסות?

שר החינוך והתרבות א. ירלין:

1. לפי סקר הלשכה המרכזית לסטאטיסטיקה היו בשנת 1972 בערך 520,000 מקלטי טלוויזיה ובשנת 1973 — בערך 579,000 מקלטים.

2. בשנת 1972 שולמו או ניתן פטור מוסמך בעד 375,000 מקלטי טלוויזיה. בשנת 1974 שולמו או ניתן פטור מוסמך בעד 476,000 מקלטי טלוויזיה. בשנת 1973 לא היתה גבייה בהתאם לחקיקה, וזאת עקב המלחמה.

3. בעבר ניתנו פטורים לאוכלוסיות סעד שונות על-ידי רשות השידור. החל מ־1973 לא ניתנו עוד פטורים כאלה והאגרה לאוכלוסיות הנוקטת שולמה על-ידי המשדדים הנוגעים בדבר. בהתאם לתקנות שהנן בתוקף היום ניתן פטור אך ורק לגשיא המדינה, לקור־פוס הדיפלומאטי, לעיוורים וחרשים וכן לעובדי רשות השידור.

4. בוצעו כ־70,000 סריקות ואיתורים לגילוי סרנים ומתחמקים. האיתורים והסריקות נערכו בכל הארץ.

חוברת כ"ז, ישיבה קע"ג
— שאילתות ותשובות (פרוש, ידליון, בארי, כץ) —

3293. פיקוח על תקינות השפה ב"שידורי
ישראל"

חברת הכנסת י. בארי שאל את שר החינוך והתרבות
ביום י"ב באייר תשל"ה (23 באפריל 1975):

ביום 6 באוגוסט 1974 השיב שר ההסברה מעל
במת הכנסת לשאלתה 629 לאמור: "קיים פיקוח מת-
מיד על תקינות הלשון העברית במישודי החדשות
ובכל התכניות האחרות, בין בעת עריכת המישוד, כא-
שר הטקסט נבדק ומתוקן למהדרין, ובין תוך כדי
המישוד ולאחריו, על-ידי תיקון ספציפי של טעויות
המישוד, וכן על-ידי הפצת חידושי לשון, שגיאות רווחות
ותיקונן, וכיוצא בזה. אמנם ניתן למצוא משפטים
הכוללים סמיכות על גבי סמיכות גם בתנ"ך, ראה
ישעיהו פרק י', פסוק י"ב, ועוד, אך מכל מקום הוע-
ברה הערתך לתשומת-לבו של המנהל הכללי של הר-
שות."

במישוד החדשות ברדיו בליל שבת, 18 באפריל
1975, שעה 19.00, נכלל המשפט הבא: "... בהעידו
בפני ועדת יחסי החוץ של הסנאט ..."

במישוד החדשות ברדיו ביום 22 באפריל 1975, שעה
07.00, נאמר: "... ראשי מפעל איגרות הפיתוח ..."

אבקש לדעת:

1. האם נבדק מראש הטקסט של המישודים הא-
מורים ו"תוקן למהדרין"?
2. מדוע נאמר "בפני" ולא "לפני" (ההבדל הוסבר
גם ב"רגע של עברית")?
3. מדוע לא נאמר: "... לפני הוועדה ליחסי חוץ
של הסנאט ...". במקום הנוסח שהובא לעיל?
4. מדוע לא נאמר: "... ראשי המפעל של איג-
רות הפיתוח ...". במקום הנוסח שהובא לעיל?
5. כלום ניתנה ברשות השידור הנחיה להימנע
במידת האפשר מן השימוש בסמיכות על גבי סמי-
כות?
6. מה הוא הצעד הספציפי שנוקט בעקבות המיש-
ודים שכללו את המשפטים שהובאו לעיל?

שר החינוך והתרבות א. ידליון:
לשאלה 1: כן.

לשאלה 2: אמנם בהקשר זה עדיף "לפני", אבל
קשה למנוע טעות באות אחת בשטף הקריאה, ואף
"בפני" אינו פסול לגמרי, שכן יש מטבעות לשון בדב-
רי חז"ל שהגבול בין השתיים מטושטש בהן.

לשאלות 3-4 אין פסול בסמיכות על גבי סמיכות.
לשאלה 5: לא.
לשאלה 6: לא כלום.

אברהם כין (הליכוד):
האומנם אין פסול בסמיכות על גבי סמיכות?

שר החינוך והתרבות א. ידליון:
למען האמת, היו בידי פסוקים מן התנ"ך שיש
בהם סמיכות על גבי סמיכות. משום-מה, כנראה,

בימים אלה נשלחות לכל אזרחי המדינה הודעות
לתשלום אגרה להחזקת מקלטי רדיו וטלוויזיה. בין
מקבלי ההודעות נמצאים גם רבבות אזרחים שמטעמים
שונים אינם מחזיקים בביתם מקלט טלוויזיה אלא מכ-
שיר רדיו בלבד. רבים מאוד מבין אלה אינם שמים
לב לכך שההודעה מתייחסת גם למקלט טלוויזיה, או
שאינם יודעים כלל כי בעד מכשיר רדיו בלבד סכום
האגרה הוא הרבה יותר קטן — 60 ל"י לשנה — בעוד
שהאגרה בעד טלוויזיה היא 225 ל"י לשנה. כתוצאה
מכך הם משלמים אגרה שאין הם חייבים בה. גם
לאלה המודעים לכך נגרמת טרדה רבה, באשר הם
חייבים ללכת אישית לדואר ולחתום על טופס מיוחד
שבו הם מודיעים שאין ברשותם מקלט טלוויזיה, ורק
לאחר מכן הם זכאים לשלם את אגרת הרדיו בלבד.

למותר להדגיש כי אין הדבר משמש דוגמה טובה
ליעילות וחסכון, ובקרב רבים אף נוצר הרושם שמי-
נסים לגבות בדרך עקיפה תשלומים שאין האזרחים
חייבים בהם.

אבקש לדעת:

1. מדוע נשלחות הודעות תשלום הכוללות גם
אגרה למקלטי טלוויזיה לאזרחים שאין מכשיר כזה
מצוי בביתם?
2. האם מוכן משרדך לפרסם בפומבי ברדיו וב-
עיתונות כי אזרחים שיש להם רדיו בלבד חייבים לשלם
רק 60 ל"י לשנה?
3. האם מוכן משרדך להחזיר לכל מי ששילם יותר
מכך את הסכום שלא היה חייב בו?
4. אילו צעדים נוקט משרדך כדי למנוע הישנות
מקרים דומים בעתיד?

שר החינוך והתרבות א. ידליון:

1. במסגרת מאמציה של רשות השידור להעמיק את
גביית האגרות מן האזרחים החייבים בהן קורה שנו-
לחת בטעות הודעה גם למי שאין לו מקלט בכלל
או מקלט טלוויזיה בפרט. אין תרופה לדבר אלא
שיעמיד האזרח המקבל הודעה כזו את רשות השי-
דור על טעותה, והרשות מצטערת על הטרחה שה-
דבר גורם לו. טעויות כאלו קורות גם מתוך כך שאם
בדיקה סטטיסטית העלתה שבמגזר מסויים באוכלוסייה
רב מספר בעלי מקלטי טלוויזיה נשלחו ההודעות לפ-
רקום למגזר כולו. בדרך כלל קיבלו את ההודעות
בעלי מקלטים, אך היו, כמובן, יוצאים מן הכלל,
ואם יודיעו לרשות — תניח להם.

2. סכום האגרה בסך 60 לירות לרדיו בלבד
נתפרסם פעמים רבות. אני מקווה שלאחר קבלת תש-
בתי זו בכנסת ישובו אמצעי התקשורת ויפרסמו את
הדבר.

3. רשות השידור תחזיר בלי ספק לכל אזרח תש-
לום שלא היה חייב בו, אם יפנה אליה.

4. בעקבות מקרים כגון אלו שתיאר השואל נז-
קת עתה הרשות לשיטה אחרת: שליחת הודעות מק-
בילות על אגרה משולבת ועל אגרת רדיו בלבד עם דף
הסבר לאזרח שישלם מה שנוגע לו.

שרי-החינוך והתרבות א. ידליון :

1. השיקולים היו: מתכונת החלת החוק על כיתות ט'; ערים ומועצות מקומיות וישובים ומועצות אזוריות שבהם פטורים התלמידים משכר לימוד; ישובי עולים. המועצה האזורית שפיר לא עמדה בעקרונות ה"ל ולפיכך לא הוחל עליה החוק בתשל"ד.

2-3. לא נעשתה כל טעות. עקב הצימצומים התקיימו ציבויים צומצמים רשימת הישובים, שעליהם אמור היה החוק לחול, לישובים הנמצאים בקו העימות בלבד.

3320. פרטים על הסכם בדבר מתן זכות לבני-המשפחה של הסגל האקדמי ללמוד חינוך במוסדות להשכלה גבוהה

הכרת-הכנסת ש. ארבלי-אלמוזלינו שאלה את שר החינוך והתרבות ביום י"ח באייר תשל"ה (29 באפריל 1975):

בעתונות פורסם שנחתם הסכם עם הסגל האקדמי באוניברסיטאות המקנה לבני-המשפחה של הסגל את הזכות ללמוד בכל המוסדות להשכלה גבוהה ללא תשלום שכר לימוד.

נוכת העובדה שזכות זאת שניתנה לבני-המשפחה של הסגל האקדמי חורגת מהמקובל, ברצוני לשאול:

א. מה היו הסיבות להקניית זכות זאת לבני-המשפחה של הסגל האקדמי?

ב. האם זכות זאת שניתנה לבני-המשפחה של הסגל האקדמי איננה גורמת לאפליה כלפי סקטורים אחרים של עובדים?

ג. על מי מוטל הנטל הכספי הנובע מאי-תשלום שכר הלימוד?

ד. בכמה יסתכם מענק זה בשנת התקציב הנוכחית?

שרי-החינוך והתרבות א. ידליון :

א-ב. במשך שנים רבות היה נהוג שבני-המשפחה של הסגל האקדמי נהנים מהזכות ללמוד חינוך במוסד שבו עובדים הוריהם. עם חתימת הסכם השכר בין הסגל האקדמי לבין המוסדות להשכלה גבוהה ב-4 ביוני 1974 הורחבה זכות זאת ובני-המשפחה רשאים ללמוד חינוך בכל אחד מהמוסדות להשכלה גבוהה. הסכם זה, כידוע, לא הוכר עליידי הממשלה והיא החליטה להמליץ על עריכת שינויים מתאימים בתקנוני המוסדות להשכלה גבוהה שלא יאפשרו בעתיד חתימת הסכם שכר תקפים ללא אישורה.

ג. הנטל הכספי מוטל על תקציבי המוסדות להשכלה גבוהה.

ד. כמיליון לירות.

בחודש אפריל שנה זו ויתרו אירגוני הסגל האקדמי על זכות זאת והקמה קרן משותפת של הנהלות המוסדות ואירגוני הסגל האקדמי והמינהלי אשר תממן את הלימודים הגבוהים לבני-המשפחה של העובדים האקדמיים והמינהליים כאחד.

היו"ר י. דרניצקי (יודיון) :

שאלה נוספת להכרת-הכנסת שושנה ארבלי-אלמוזלינו.

שכחתי את החומר במשרד. אינני מציע ללכת בדרך זו, אבל יש בתנ"ך סמיכות על גבי סמיכות. אין פסול טוטאלי בסמיכות על גבי סמיכות.

היו"ר י. דרניצקי (יודיון) :

חברת-הכנסת כץ איננו השואל. חילופי דעות כאלה הם לא לפי התקנון.

שרי-החינוך והתרבות א. ידליון :

הם שייכים לאקדמיה ללשון העברית.

3200. אירועי ספורט ביום העצמאות

הכרת-הכנסת י. בארי שאל את שר החינוך והתרבות ביום י"ז באייר תשל"ה (28 באפריל 1975):

אבקש לדעת:

1. מדוע לא קוימו אירועי ספורט מרכזיים ביום העצמאות, ה' אייר תשל"ה?

2. האם עומדת רשות הספורט לנקוט צעדים כדי שיום העצמאות בשנים הבאות ישאיר רישומו באירועי ספורט?

3. אם כן — אילו?

4. אם לא — מדוע לא?

שרי-החינוך והתרבות א. ידליון :

1. התקיימו אירועי ספורט דוגמת טורניר טניס ארצי, יום ספורט ארצי של נכי צה"ל ועוד. כן התקיימו אירועי ספורט מקומיים, בעיקר להנצחתם של חללי מערכות ישראל.

2. היו נסיונות בעבר לערוך אירוע מרכזי דוגמת הכדורגל, אלא שהציבור לא נטה לאירוע כזה.

3-4. על סמך הנתונים שהובאו והנטייה שהסתמנה באופן בילוי יום העצמאות עדיין קשה לקבוע עמדה מסכמת בעניין. רשות הספורט עוד תחזור ותקדיש לכך מחשבה.

3319. הסיבה לאי-הענקת זכות לחינוך חובה בכיתות י' ב"מרכז שפירא" שבמועצה האזורית שפירא

הכרת-הכנסת ז. המר שאל את שר החינוך והתרבות ביום י"ח באייר תשל"ה (29 באפריל 1975):

אודה לכבודו אם ישיב לי:

1. על-פי אילו שיקולים הוחלט שלא להעניק בשנת תשל"ד ל"מרכז שפירא" שבמועצה האזורית שפירא זכות לחינוך חובה בכיתות י' כפי שניתנה לשאר הישובים כדוגמתו ובאזורו?

2. אם נבע הדבר מתוך טעות או מתוך שיקול לא-הגייוני ולא-צודק — מדוע לא תוקן הדבר בשנת תשל"ה?

3. האם ומדוע לא יורה השר לתקן זאת כדי להעניק להם זכות שניתנה לישובים באותה סביבה ומאותו סוג?

חוברת כ"ו, ישיבה קע"ג
— שאילתות ותשובות (ארבלי-אלמוזלינו, ידליו, קצב, נמיר) —

ההמטרה שהתערה הצליחה לשכך את הרוחות כע-
בור שעה ארוכה.

תגרה פרצה במשחק בין "הפועל" ג'לג'וליה לבין
"הפועל" טירה.

במשחק בין אס"א ירושלים ל"מכבי" רחובות הוכה
השופט עלידי שחקן "מכבי" רחובות.
נוכח אלימות גוברת זו במגרשי הכדורגל רצוני לש-
אול :

1. האם לדעת כבוד השר יש עדיין ערך ספור-
טיבי לתחרויות הכדורגל הנערכות בליגות השונות?
2. אילו אמצעים עומד משרד החינוך והתרבות
לנקוט כדי לעקור תופעות של אלימות ובריונות בתח-
ריות ?

3. האם נשקלת האפשרות להפסקת התחרויות בכ-
דורגל לתקופה מסויימת ?

שר-החינוך והתרבות א. ידליו :

1—2. זימנתי אלי את מזכירות ההתאחדות לכדור-
רגל והוחלט כי בנוסף לכל האמצעים שנקטו עד כה
ייתוספו אמצעי מנע והרתעה, הענשה ותגמולים, כגון :
החמרת עונשים על עבירות משמעת ואלימות, מרא-
שית העונה; קיום תחרויות כדורגל אך ורק במגרשים
מגודרים ומצויידים ברמקול המאפשר פנייה לציבור ;
קביעת מערכת תגמולים לשחקנים ולקבוצות הוגנים ;
נסיון להביא לידי שיפוט מהיר של אנשים שייתפסו
ויואשמו בהתפרעויות, אלימות ונסיגות להטיית מש-
חקי כדורגל.

3. כן, אך אנו סבורים שיש טעם לפגם בגישה של
"הענשה קיבוצית", ונוסף לזה יש בכך משום מתן
פרס או כניעה למתפרעים, ולפיכך נמנענו מלנקוט
צעד זה. נשקלה גם ההצעה לקיים משחקים ללא קהל.

3344. הכללת תולדות "השומר" בתכנית הלימודים
בכתיב-הספר

חברת-הכנסת א. נמיר שאלה את שר החינוך והתרבות
ביום י"ח באייר תשל"ה (29 באפריל 1975) :

אבקש לשאול :

1. האם בתכנית הלימודים של בתי-הספר היסודיים
והתיכוניים כלולה תקופת "השומר" ?

2. אם כן — באיזו מסגרת, באיזה היקף ובאילו
כיתות ?

3. האם בתכנית הטיוולים של בתי-הספר כולו בין-
קור ב"בית השומר" בכפר-גלעדי ?

4. אם לא — מדוע ?

5. האם קיימת תכנית טיוולים מכוונת לבתי-הספר
ולפי אילו קריטריונים, אם בכלל, נקבעים מסלולי הטיו-
לים והביקורים באתרים הקשורים בתולדות "השומר" ?

שר-החינוך והתרבות א. ידליו :

לשאלה 1: כן.

לשאלה 2: בתכנית הלימודים החדשה מתוכנן טי-
פול שיטתי בנושא "השומר". בבית-הספר היסודי, בכי-
תה ג', תוקדש לזה יחידה בת 2—3 שעות במסגרת

שזשנה ארבלי-אלמוזלינו (המערך) :

האם במסגרת העובדים המינהליים כלולים כל
העובדים ואתומוסד, לרבות עובד הנקיון והפקיד
הפשוט, או שמדובר על הדרג הבכיר של העובדים
המינהליים.

שר-החינוך והתרבות א. ידליו :

עד כמה שידוע לי, מדובר על כל העובדים. כל
הרעיון של קרן משותפת בא להבטיח שוויון ערך לכל
עובד באשר הוא עובד, וזה הדבר החיובי שאני רואה
בקרן. הייתי מאוד שמח לו היה כל הנושא הזה של
פטור משכר לימוד מתבטל לחלוטין. אבל מאחר שהוא
קיים בהסכם העבודה — אם כי דעת הממשלה לא
נוחה ממנו — אני שמח שנקבע סידור המכיר בערך
של כל אדם עובד.

3321. פיקוח על בנייתם של מוסדות חינוך
באזורי פיתוח

חברת-הכנסת נ. קצב שאלה את שר החינוך והתרבות
ביום י"ח באייר תשל"ה (29 באפריל 1975) :

אודה לכבודו אם ישיב לי :

כיצד ערוך משרד החינוך והתרבות לביקורת ול-
פיקוח על בנייתם של מוסדות חינוך באזורים מרו-
חקים ובתחומן של רשויות אשר אינן מסוגלות לעמוד
באירגון הבנייה והפיתוח בכוחות עצמן ?

שר-החינוך והתרבות א. ידליו :

הסדר בין משרד החינוך והתרבות ומשרד השיכון
קובע שמשרד השיכון יבנה את מוסדות החינוך
בעיירות פיתוח ובישובי עולים. במסגרת זו אנו פות-
רים את רוב בעיות הבנייה באזורים מרוחקים ובר-
שויות שאינן יכולות לארגן את הפיתוח בכוחות עצמן.

3337. מניעת מעשי אלימות בתחרויות כדורגל

חברת-הכנסת ש. ארבלי-אלמוזלינו שאלה את שר החי-
נוך והתרבות ביום י"ח באייר תשל"ה (29 באפריל
1975) :

האלימות והבריונות במגרשי הכדורגל הגיעו למ-
מדים המסכנים את חי השופטים והשחקנים גם יחד.
לקט מעתוני ישראל על אירועי הספורט בשבת 26
באפריל 1975 מבליט תופעה חמורה זו. בעתון "מע-
ריב" 27 מבאפריל 1975 פורסם :

עשרה שוטרים נפצעו בתגרה במגרש "הפועל"
בתיים. קהל רב פרץ למגרש והחל לידות אבנים בשופ-
טים.

במגרש אימק"א בירושלים, בתחרות בין "בית-ר"
ירושלים לבין "הפועל" חיפה, נורק חיזו מהקהל ופצע
את מר גינדין, שחקן הפועל חיפה.

בתחרות הכדורגל בין "בני יהודה" ו"הכוח" רמת-
גן נורקו רימוני עשן וחזיונים שפגעו בשחקן "הכוח"
ופצעו אותו בעיניים.

משחק שהתקיים בין "הפועל" יהוד לבין "בית-ר"
רמלה פוצץ.

במשחק שהתקיים בין "הפועל" כרמיאל ל"מכבי"
צפת התפתחה קטטה בין אוהדי כרמיאל לאוהדי צפת

לשאלה 4: מעטים מאוד.

לשאלה 5: תלמידי המושב ילמדו לפי הצעת מש"רדנו בבית-ספר סמוך שברכסים, ואינני רואה מקום להתערבותי.

3396. תיכנון ותיקצוב של פעולות המוסדות להשכלה גבוהה

חברי-הכנסת ח. שמעוני שאל את שר החינוך והתרבות ביום כ"ו באייר תשל"ה (7 במאי 1975):

נמסר לי כי פרופסור אשר פרס, מי שהיה דקאן בית-הספר למוסמכים בטכניון, הציע להנהלת המוסד לפתוח במאבק גלוי במדיניות הממשלה בעניין פיתוח מוסדות ההשכלה הגבוהה, אך עמיתו דחו את ההצעה. אבקש להשיב לי:

1. האם נכונה הטענה שחלוקת המשאבים הכספיים נעשית היום לפי מספר התלמידים במוסד גבוה ולא לפי צרכי המדינה?

אם לא נכונה טענה זו — כיצד נעשית איפוא החלוקה על-ידי משרד החינוך והתרבות?

2. האם שיקולים רחוקי-טווח מכוונים את חלוקת המשאבים?

אם לא — מדוע?

אם כן — מה הם השיקולים רחוקי-טווח למתן עדיפויות וקדימויות בהקצאת משאבים?

3. האם נכונה הידיעה כי מר עמוס חורב, נשיא הטכניון, הצהיר כי מערכת ההשכלה הגבוהה לוקה בהעדר תיכנון וכי אין המערכת מביאה בחשבון תחזיות ביקוש למהנדסים ולאקדמאים?

4. האם דאג משרד החינוך והתרבות לנוהג אחיד בכל המוסדות להשכלה גבוהה בקשר ללימוד חינוך של בני הסגל האקדמי ושל בני העובדים המינהליים?

אם לא — מדוע?

5. האם נכון שהלימודים של בני העובדים במוסדות להשכלה גבוהה מכוסים בסופו של דבר על-ידי משלם המסים?

אם לא — כיצד?

אם כן — מה היא מדיניות משרד החינוך והתרבות בעניין זה?

6. האם בדק משרד החינוך והתרבות את האפשרות לסבסד רק חינוך בעלי מקצוע חיוניים, כגון רופאים, מהנדסים וסוציולוגים, ולא לסבסד חינוך במקצועות לא-חיוניים?

אם לא — מדוע?

אם כן — מה היו תוצאות הבדיקה?

7. איזה גוף קובע את מדיניות החינוך הגבוה במשרד החינוך והתרבות ומי מיוצג בגוף זה?

8. אילו אמצעים נוקט משרד החינוך והתרבות כדי שמוסדות להשכלה גבוהה לא יצברו גרעונות שב-סופו של דבר יכוסו על-ידי המדינה?

הנושא "המושבות הראשונות"; בחטיבת הביניים, בכיתה ח', מוקדש לזה שיעור במסגרת הנושא "העלייה השנייה"; בחטיבה העליונה, בכיתות י"א—י"ב, יעסקו בזה במסגרת הנושא "התנועה הלאומית היהודית והקמת מדינת ישראל". בחומר שנמצא כעת בניסוי מוקדשים לנושא חמישה קטעי מקורות ראשונים.

לשאלות 3—5: המזכירות הפדגוגית הכינה "הצעות למסלולי טיולים" שהן בבחינת המלצה. קביעת מסלולי הטיולים נתונה לשיקול דעתו של מנהל בית-הספר תוך התייעצות עם היועץ המחוזי לטיולים. על-פי התכנית הנ"ל טיילו לתלמידי וכפר-גלעדי במסגרת הטיול השנתי: תלמידי כיתות ז' — משובי הגליל; תלמידי כיתות ו' — מחיפה, טבריה, נצרת והעמקים; תלמידי כיתות ז' — מאזור השרון ומי-שור החוף הדרומי עד באר-שבע; תלמידי כיתות ח' — מירושלים.

כן מתקיימים באתר זה ובאתרים אחרים ביקורים הקשורים בתולדות "השומר", כגון גבעות-זייד, בית-שעים, במסגרת "טיולים קצרים", "ימי שדה משימתיים" וכדומה.

במסגרת "ימי שדה משימתיים" (גדנ"ע) המכוונים ספציפית לתולדות "השומר" מתקיימות גם פגישות עם אישים כמו יגאל השומר וכו'.

3353. הסיבה לסגירת בית-הספר בכפר-הפירים

חברי-הכנסת ז. המר שאל את שר החינוך והתרבות ביום כ' באייר תשל"ה (1 במאי 1975):

נמסר לי שמשרד החינוך והתרבות מתכוונ לסגור את בית-הספר היחיד הקיים במושב כפר-חסי-דים. בית-הספר זה קיים זה חמישים שנה ובסך הכל נרשמו לבית-הספר חמישים-וארבעה תלמידים לשנת תשל"ו. ועד המושב רואה בסגירת בית-הספר מכה קשה המזיקה לצביון הכפר ולהמשך ההישארות במשקי האבות.

רצוני לשאול:

1. מה הם השיקולים של משרד החינוך והתרבות בסגירת בית-הספר הזה בעל החינוך ההתיישבותי הדתי?

2. האם בשנת תשל"ו ייסגרו כל בתי-הספר בגודל זה המצויים במושבים או בקיבוצים?

3. אם לא — על-פי אילו קריטריונים ייקבע הדבר?

4. כמה בתי-ספר בגודל זה ופחות מזה יישארו בתשל"ו וכמה ייסגרו במושבים או בקיבוצים?

5. בהתחשב בפנייה הנרגשת של ועד המושב וב-התחשב במצבו המיוחד — האם מוכן כבוד השר לשקול מחדש אם צריך לסגור בית-ספר זה?

שר-החינוך והתרבות א. ידליו:

לשאלה 1: מטעמי חסכון ומטעמים חינוכיים ותברתיים.

לשאלה 2: לא.

לשאלה 3: מיווג בתי-ספר קטנים לצורך שיפור השירותים החינוכיים ולהגברת האינטגרציה החברתית.

חברת כ"ז, ישיבה קע"ג

— שאילתות ותשובות (שמעוני, ידלון); מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת (דרניצקי, לורך); הצעות לסדר-היום (דרניצקי, ארבל-אלמולינו) —

בא לידי ביטוי במסקנות ועדת החינוך של הכנסת מיום 4 בנובמבר 1974.

לשאלה 4—5: ראה תשובתי שניתנה היום בעניין זה לשאילתה מס' 3320, של חברת-הכנסת ארבל-אלמולינו.

לשאלה 6: מדיניות ההקצבות נקבעת על-פי העקרונות שפירטתי בתשובה לשאלה 1.

לשאלה 7: המדיניות נקבעת על-ידי המועצה להשכלה גבוהה, על-פי עקרונות ההקצבות של המועצה דות להשכלה גבוהה שנתקבלו על-ידי המועצה להשכלה גבוהה ביום 15 בינואר 1974, ונמסרו לחברי ועדת החינוך של הכנסת. ואלה העקרונות שיש לציין כאן: התחשבות בצרכים המשתנים של המדינה והחברה בהשכלה ובמחקר; מספר הסטודנטים; עלות סטודנט לפי פאקולטה, רמה ושנת לימודים; פעולות המחקר במוסד; תכניות לימודים מיוחדות ושירותים מיוחדים; התנאים המיוחדים של מוסדות חדשים.

לשאלה 8: על-פי הכללים, מוסד שצבר גרעון כתוצאה מחריגה מתקציב ההוצאות המאושר על-ידי הוועדה לחינוך ולתיקצוב ינוכה סכום הגרעון מתקציב הפיתוח הקרוב שלו. הוועדה לחינוך ולתיקצוב שוקדת במיוחד על נושא זה. מאזני השנה האחרונה של המוסדות להשכלה גבוהה שהוגשו לוועדה מראים העדר כל גרעון.

לשאלה 9: לא. בשנת הלימודים תשל"ה לא פוטרו רוב עובדים.

9. האם נכונה הידיעה שהקיצוץ בתקציב הטכניון גרם לפיטורם של הצעירים שהם אנשי הסגל הזוטור ושהם דור העתיד של המוסד, והאם לא יורגשו הפיטורים כאשר ירצו להרחיב ולקדם תעשיות?

שרי-החינוך והתרבות א. ידלון:
לשאלות 1—2: לא. חלוקת המשאבים הכספיים נעשית על-ידי הוועדה לחינוך ולתיקצוב של המועצה להשכלה גבוהה, על-פי עקרונות ההקצבות של המועצה דות להשכלה גבוהה שנתקבלו על-ידי המועצה להשכלה גבוהה ביום 15 בינואר 1974, ונמסרו לחברי ועדת החינוך של הכנסת. ואלה העקרונות שיש לציין כאן: התחשבות בצרכים המשתנים של המדינה והחברה בהשכלה ובמחקר; מספר הסטודנטים; עלות סטודנט לפי פאקולטה, רמה ושנת לימודים; פעולות המחקר במוסד; תכניות לימודים מיוחדות ושירותים מיוחדים; התנאים המיוחדים של מוסדות חדשים.

לשאלה 3: מתפקידה של הוועדה לחינוך ולתיקצוב לתכנן את צרכי המדינה בכל הנוגע לבעלי השכלה גבוהה, בכל התחומים ובכל הרמות, כפי שהדבר

ב. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

מוכר הכנסת נ. לורך:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבד להודיע כי הונחו על שולחן הכנסת מסקנות ועדת החינוך והתרבות בנושא: אי-קבלתם של מרבית בוגרי המכינה הקדם-אקדמית ללימודים באוניברסיטה.

ג. הצעות לסדר-היום

1. שידורים בטלוויזיה הפוגעים במוראל הציבור

כבוד היושב-ראש, טלוויזיה בישראל יש מעמד ממלכתי וזוהו שירות מונופוליסטי. היא מתקימת מתש"לומי האגרה של מאות אלפי משפחות ומתקציב המדינה. הטלוויזיה היא מכשיר בעל חשיבות ממדרגה ראשונה, מדיום המשפיע על מאות אלפי צופים. אולם, לצערנו הרב, אין הטלוויזיה ממלאה לגבי אורחי המדינה את התפקיד שקיוו כי תמלא בעת שהוחלט על הנהגתה. תפקידה של הטלוויזיה הוא להביא הגאה אסתיטית לצופים בשידורים בעלי אופי אמנותי; תפקידה לשמש מכשיר המספק אינפורמציה פוליטית, כלכלית וחברתית לרוב אורחי המדינה; תפקידה לשמש גורם מחנך המלמד את העם לעמידה במבחנים הצפויים.

הנני יכולה לציין ללא צל של ספק שדווקא בתחום השלישי — והוא החשוב ביותר — אין הטלוויזיה ממלאת את תפקידה; להיפך, היא ממלאה תפקיד שלילי. הטלוויזיה נהנית מאוטונומיה שניתנה לה בתוקף החוק, וזאת כדי למנוע השפעות מפלגתיות ומגמתיות בשידוריה. אך מכאן ועד לשידורים המקוממים את העם כולו, המערערים את המוראל של האזרחים, הדרך רחוקה. יודעת אני שקשה להשיב את רצונן של כל שכבות העם. פעם היא מרגיזה את הציבור הדתי, פעם היא מקוממת את נאמני ההסתדרות, פעם היא מרעשה את המימסד. אפשר לא להצדיק זאת,

היו"ר י. דרניצקי (יודין):

נשמע עתה הודעה על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.

היו"ר י. דרניצקי (יודין):

הכנסת תעבור לשמיעת הצעות לסדר-היום. רשות הדיבור לחברת-הכנסת שושנה ארבל-אלמולינו, להצעתה לסדר-היום בנושא: שידורים בטלוויזיה הפוגעים במוראל הציבור.

שושנה ארבל-אלמולינו (המערך):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, שידורי הטלוויזיה מעוררים לא פעם בקרב הצופים את השאלה למי הם מיועדים ואיזו מטרה הם משרתים. שאלה זו הציגו לעצמם מאות אלפים של אורחי מדינת ישראל בליל שבת כאשר צפו בטלוויזיה וראו את השידור שבו רואיינו דיירי הבית שברח' חברון 62, ירושלים, הבית אשר בו הונח חומר נפץ על-ידי חבלנים ואשר אחד מדייריו, מר יעקב בג'ה ז"ל, קיפח את חייו. היה זה שידור שזיעזע רבים, ולא מקרה הוא שגם הנהלת רשות השידור הסתייגה ממנו והביעה את צערה על הכתבה.

אילו זו היתה תקלה טכנית חד-פעמית היה צריך לנהוג בסלחנות לגבי המקרה המצער ולעבור עליו לסדר-היום. אולם, לדאבונו הרב, אין זה מקרה בודד, אין זו תקלה טכנית, אין זה משגה של יחיד, אלא זהו ביטוי להלך רוח ולגישה של רבים מכתבי הטלוויזיה.

כבוד היושב-ראש, שידורי הטלוויזיה על הנעשה במדינה מאופיינים עליידי חוסר איוון, סלקטיביות מגמתית והפרזה מוגזמת של השלילה. אינני גורסת שיש לייפות באופן מלאכותי את המצב, אך מוטלת חובה על הטלוויזיה, בהיותה מכשיר חינוכי לעם, לש-מור בקפדנות על איוון אובייקטיבי, להקרין את הצל ואת האור, את החיוב ואת השלילה, את ההישגים ואת המחדלים. רק בצורה כזאת יכולה היא ליצור אמינות בינה לבין קהל הצופים. לדאבוני, קיים חוסר איוון משווע ולא פעם יש לי הרגשה כי קיימת התלהבות ותחרות להבליט רק את השלילה, רק את המכוער בחיינו, רק את הצללים, רק את הפגמים, תוך התעל-מות מהיפה, מהיש, מההישגים ומהטוב הטמון בעם הזה. כך נוצרת תמונה מעוותת המשמשת חממה לתיס-כול, מריירות ואכזבה.

בפגישה שקיים ראש הממשלה יצחק רבין עם הוועד המנהל של רשות השידור אמר — ואני מצטטת מעתון "הארץ" מיום 12 באוקטובר 1974 — "כי במישורי האקטואליה ברשות השידור קיים חוסר איוון פוליטי ונסיון להבליט בלי פרופרציה את הדברים השליליים המתרחשים בארץ".

כדוגמה בולטת יכולים לשמש השידורים על הכנסת ועבודתה, התמונות המראות תמיר כנסת ריקה, וזאת אף-על-פי שדווקא באותה ישיבה היתה הכנסת מלאה. הטלוויזיה עשתה שירות-דוב לתדמיתה של הכנסת בעי-ני העם והציבור הרחב, במקום למלא תפקיד חינוכי על-ידי העברת אינפורמציה חשובה וציור תמונה אמיתית על עבודתה המקיפה והמלאה של הכנסת.

ייתכן שהיה זה מוקדם מדי להחליט על מתן אפ-שרות לטלוויזיה לסקור את הנעשה בכנסת. הנה אנגליה, אם הפארלאמנטים, שם זה עדיין לא נהוג, אך פה העמידו אותנו כבו לפני עובדה.

זכור לי ששידורים רבים השאירו בי וגם בקרב אחרים טעם מר, ואציין אחדים מהם, ובראשם השידור על קריית-שמונה שעשה שירות רע למקום ולתושביו. אפשר היה לראות כיצד מנסים הכתבים לשים בפי המראיינים דברים, כאילו האנשים עוברים בגלל המצב הבטחוני, בעוד שישו זו האמת. ועדת העבודה של הכנסת שביקרה בקריית-שמונה לפני שבועיים הרגישה את הזעם והמרירות שהיו בציבור בעקבות שידור זה; העוול שנעשה והתדמית השלילית שיצר השידור לג-בי קריית שמונה ותושביה הנפלאים — את זה קשה יהיה לתקן. וכן יעידו השידורים על קליטת העלייה, על אילת, על דימונה; ובאחרונה השידור על פעולות מועדוני מועצת פועלי תל-אביב, שידור שבו הוקרנו רק מועדונים סגורים, הרוסים למחצה ומשותקים, בעוד שמצויים גם מועדונים השווקים חיים ובהם פעולה מבורכת. והרשימה ארוכה, חברי הכנסת.

אדוני היושב-ראש, לא פעם, מתוך הליטות לס-קופים וסנסאציה, מפריזה הטלוויזיה בשידוריה ומגוי-מה בתופעות השליליות הקיימות בחברה. תכונות אלה המאפיינות את הטלוויזיה, ובמיוחד המדור העוסק בח-דשות ובפרשנות, הגיעו לשיא במישור שהוקרן על המסך בליל שבת, גיבורי הדראמה היו דיירי הבית בדרך תחרון 62, ירושלים, לאחר הפיצוץ שבו נהרג יעקב בג'ה זכרונו לברכה. הראו אנשים אחוזי פאניקה,

אולם בכל זאת לסלוח, כי קשה להשביע את רצון הכל. אך שידורים הפוגעים בציפור נפשו של העם, מכר-סמים בכוח העמידה במאבק על קיומו, עושים ללעג את הערכים המקודשים של העם — אין לשאת וקשה לסבול, קשה לסלוח ולעבור לסדר-היום.

פסקתי אם להגיש הצעה דחופה לסדר-היום בנו-שא זה כי רבים אמרו לי: מה זה יועיל? האם מעט פעמים נדונו תלונות והוגשו הצעות והמלצות לגבי הרצוי בשידורי הטלוויזיה? ובכל זאת המצב לא תוקן וקהל הצופים מופתע מדי פעם בפעם בשידורים המ-קוממים אותו והמעוררים זעם ומרירות, והכנסת וה-ממשלה ניצנות מחוסרות אונים. לפני חודשים מספר מחיתי גמרצות על כתבה שהוקרנה בטלוויזיה בליל שבת, 17 בינואר, בתכנית "השבוע" — יומן אירועים, בה תוארה פגישה בין צוערים של צה"ל לבין תלמידי שמיניות. במכתב שכתבתי ביום 20 בינואר 1975 לשר ההסברה דאן, מר אהרן יריב, טענתי שבתכנית הובאו דבריו של תלמיד אחד אשר אמר כי הוא אינו רוצה להתגייס לנח"ל מפני שאינו רוצה לשרת בשטחים כבושים. כתבתי כי לעומת הטלוויזיה שהי-גישה רק דברים אלה דיווחו העתונים על אותה פגי-שה על התלמידים הציגו עשרות שאלות שמנה השתת-פה עת נכונותם להתגייס ליחידות קרביות בצה"ל, תוך הבעת הערכה לתפקיד הלאומי החשוב שממלאות הי-אחוזיות הנח"ל.

ברשותך, אדוני היושב-ראש, לא אצטט את כל המכתב שכתבתי אז, ואבקש לצרף אותו לפרוטוקול.

תשובת השר אהרן יריב היתה מעניינת וזה תכנה: "רוב תודות לך על מכתבך אלי מיום 20 לינואר 1975. ביקשתי מיושב-ראש רשות השידור לבדוק את הטענה במכתבך וכשאדע תוצאות הבדיקה אר-דיעך. עם זאת, ברצוני להבהיר לך נקודה אשר הנני מדגיש כבר מאז התמנותי כשר ההסברה, השכם והע-רב. אני שר הממונה על ביצוע חוק רשות השידור ולא השר הממונה על רשות השידור. חוק רשות השי-דור אינו מעניק לי סמכויות פיקוח על תכניות, תכנון, דרך עשייתן, עריכתן וכיוצא באלה." —

מאיר פעיל (מוקד):
ברוך השם יום יום.

שושנה ארבלי-אלמוזלינו (המערך):

— "החוק מאפשר לי בקשת דינוחשבון על כל נושא, וזאת אכן עשיתי במכתבי ליושב-ראש הרשות."

חברי הכנסת, עד היום לא קיבלתי מרשות השידור את תוצאות הבדיקה של הנושא הזה ואינני יודעת אם הוא נבדק בכלל, ואם כן, מה היו התוצאות ואם הוסקו מסקנות ולקחים. הדבר תמוה מאוד בעיני.

חברי הכנסת, פעמים רבות רציתי להאמין שהד-ברים קורים עקב תקלה טכנית, חוסר הערכה נכונה מצד צוות המראיינים וכדומה, ושבעתיד תימנע הטל-וויזיה משגיאות כאלה. כל העת טענו שהיא בחיתוליה אולם שום דבר לא התשנה עד היום, השידור בליל שבת האחרון הבליט בצורה חדה את הגישה הניהיליס-טית המאפיינת חלק משרי הטלוויזיה אשר אולי אין להם היחס המתאים לנושא שהם מטפלים בו.

— הצעות לסדר-היום (ארבלי-אלמוזלינו, ידליון, פעיל, בגין, דרניצקי, י. תמיר) — חוברת כ"ז, ישיבה קע"ג

(קריאה: שינוי החוק.)
חבר-הכנסת פעיל, האם אתה מרוצה?

מאיר פעיל (מוקד):
עוד אציע לא לכלול את הצעתך בסדר-היום,
עוד תראי.

מנחם בגין (הליכוד):
אבל סיכויי ההצלחה מועטים ביותר.

שושנה ארבלי-אלמוזלינו (המערך):
רצוני לצטט את מי שהיה חבר מליאת רשות השידור וביקש לא להיכלל במליאה החדשה. כמי שקרוב לענייני רשות השידור זמן רב כותב העיתונאי דניאל בלון במאמר שפורסם בתעון "דבר" ב-9 במאוס 1975 תחת הכותרת "דרוש שינוי במבנה רשות השידור": "צר לי לאכזב את חברי מליאת הרשות הח-דשה. דומני כי מליאת רשות השידור היא גוף בעל ערך מועט, סמכויות פורמאליות מעטות, ולמעשה זהו גוף כמעט ריק מתוכן, השפעתו על ענייני רשות השידור היא כמעט אפסית. בדרך כלל לא חרגו דיוני מליאת רשות השידור ממיטב המסורת הציונית של "גנראל דבאטה", ללא כל תכלית מעשית. גם באותם המקרים שהמליאה קיבלה החלטות מעשיות נשארו מר-בית החלטותיה על הגייר בלבד."

וחיים גורי כותב: "מה עושים? זו בעיה קשה. כיצד לשמור על חירותה ועצמאותה של התקשורת וכיצד להעיר את אזניה למשגים אומללים בלי שתראה בכך התערבות גסה? אנשי התקשורת זקוקים לאומץ לב, לבגרות ולחכמה. מפעם לפעם רצוי לזכור כי אף-מה זו נתונה עדיין במלחמה על חייה."

אדוני היושב-ראש, אחטא לאמת אם אגיד שהכל שלילי. יש כתבות טובות ותכניות יפות, אך המאזן מאכזב והמצב דורש פעולות ומעשים לשינוי הדברים. לאחר היררהוים רבים הגעתי למסקנה שיש צורך בבדיקה מחודשת של חוק רשות השידור, במגמה להכ-ניס בו שינויים, לבדוק את המבנה המינהלי של רשות השידור, להעניק סמכויות לשר הממונה על ביצוע החוק ולאפשר פיקוח ואחריות על מדיום שהשפעתו דבה על חינוך הציבור ועל עיצוב דמותו וכוח עמידתו של העם בימים קשים אלה.

היו"ר י. דרניצקי (יודין):
רשות השידור לחבר-הכנסת יוסף תמיר, להצעתו באותו נושא.

יוסף תמיר (הליכוד):
כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת. בפתח ההנמקה להצעתי לסדר-היום בנושא רשות השידור והשידורים יש בהם משום פגיעה במוראל אזרחי המדינה, נזק העלול להגרם לבטחונה של ישראל ופירסומים הע-לולים להועיל לאויב האכזרי האורב לנו מדי יום ביו-מו, אני מבקש להדגיש שאני מחייב רשות השידור בלתי-תלויה. ברם על הרשות להיות אחראית למעשה כלפי העם וכלפי בית-המחוקקים שהוא הגוף הנבחר המייצג את העם, אני מחייב שירות חודשות בלתי-תלוי, בלשון המשרדים: Independent News. ברם אין פירוש הדבר התעלמות מהיעדים הלאומיים, הערכים החי-נוכיים וצרכי בטחונה של מדינת ישראל. אין השי-

מבוהלים, שסיפרו על סיוטים ופחדים ועל היסטריה שאחזה בהם. ראינו אותו אדם שגימגם מפוחד ומבו-הל, שחזר ואמר: אינני יודע מה יהיה, כיצד אפשר יהיה להמשיך? אני בטוחה שלאחר שהמראיינים ראו את השידור הצטערו כי נתגלו בחולשתם. אך נשאלת השאלה, וזאת היא הבעיה העיקרית: למי היה נחוץ ולשם מה היה צריך להקרין ולשדר מחזה זה? האם זה המאפיין את העם בישראל? האם אנו עם מבוהל ומפוחד? האם כך ניתן להציג עם הלוחם ונאבק זה שנים רבות על קיומו וחירותו במלחמות שזכפו עליו, עם שבחוריו לחמו בגבורה עילאית ועמדו במבחנים וניצחו את האויב, וכן במלחמה בטרור? עמידתה של האוכלוסיה האזרחית היא איתנה וחזקה ובלתי-מעור-רת. האם השידור הזה, רבותי אנשי הטלוויזיה, לא זרע דכאון ותיסכול בקרב רבים מהצופים וגרם נחת, שמחה וסיפור בקרב אויבינו, בקרב מתכנני הטירור והחבלה ומבצעייהם?

רבותי, יש לזכור ולא לשכוח שאנו נמצאים במצב של מלחמה, פשוטו כמשמעו, ובמצב של מלחמה יש ערך עצום ללוחמה הפסיכולוגית, ועם האמצעים התי-בוים והטובים ביותר ללוחמה פסיכולוגית, הנתונים בידי המדינה, נמנים אמצעי התקשורת הציבוריים ובראש וראשונה הטלוויזיה. תפקידה של הלוחמה הפסי-כולוגית לחסן ולחזק את כוחו של העם ולערער את בטחונו של האויב. כך נהגו עמים רבים בעת שהיו נתונים במלחמה ובמצור וכך כתב חיים גורי ברשי-מתו "בתפורת", שפורסמה בתעון "דבר" שלו. אצ-טט כמה משפטים: "בלונדון הנחרבת והבוזרת היה קשה יותר, אך הבי.בי.סי. השמיע את קולם של הנ-חושים ואמיצי הלב, אף שגם בסתיו הקודר של 1941 היו ללא ספק נשים מסוייטות. גם בירושלים הנצורה, הרעבה והמופגזת בשנת 1948 היה קשה יותר. האם צודקים אלה הטוענים כי אילו הייתה טלוויזיה בימם ההם לא הייתה קמה המדינה? למי היה כוח לעמוד בתמונות המאורעות והם?"

נוכח המחילים החוזרים ונשנים בשידורי הטל-וויזיה, המעמידים את הממשלה ואת הכנסת לפני עוב-דות מעציבות, אני שואלת אותך, אדוני שר ההסב-רה —

שר-החינוך והתרבות א. ידליון:
אין שר הסברה.

שושנה ארבלי-אלמוזלינו (המערך):

— אדוני שר החינוך והתרבות, הממונה על חוק רשות השידור: האם זה בסדר? אני שואלת את שר החינוך והתרבות: מין נושא באחריות לכל המחוללים האלה, מי יתן את הדל על שידורים אומ-ללים כאלה? האם נשאר אב כך זה לשיקול דעתו של כתב אחד, ויהיה המכובד ביותר? הוועד המנהל הוא חסר אונים ביותר וחסר סמכויות. למועצה הציבורית בוודאי אין סמכויות וגם לא השפעה, ואף השר המ-מונה על ביצוע חוק רשות השידור הוא נטול סמ-כויות על-פי החוק בתחום זה.

בכל זאת מבקשת אני משר החינוך והתרבות ש-יציין בדברי תשובתו מה האמצעים שהוא חושב שיש לבקש כדי למנוע הידרדרות נוספת בטלוויזיה.

צריך לפתוח את הרדיו של ישראל. מה שש-מענו מתאר שבתי טבת במאמר מפורט מאוד, בו הוא אומר כי ב"פסטיבל-סבוי" היתה תחרות בפירסום בין ראשי השלטון והממשל — ולא התחשבות נכונה בחי-רותו של האזרח לקבוע מה המידע הנכון המגיע אליו. והגיע הזמן שפסטיבל מסוג זה לא יחזור.

לאחר מכן היו שידורים מפוקפקים על הלכי הרוח בקרב ערביי יהודה ושומרון, מפוקפקים מאוד. ב-1 במאי הציגה הטלוויזיה ב"מבט" — השידור המרכזי שמביא את החדשות לפני בית ישראל — את הרוצח חים הנפשעים ביותר ששפכו את דמו של נהג המונית ציון אברג'יל בירושלים; השידור הקרין את הפושעים בצאתם מבית המשפט וקוראים קריאות גנאי נגד מדינת ישראל. את זה משדרים כאן. הרוצחים מתפארים במעשיהם ומתיימרים להיות גיבורים השבים לשדה הקרב ותומכיהם מעודדים אותם. את זה משדרים כאן. כל זה בטלוויזיה שלנו. לא ייאמן, ברם כך הווה.

האם מישוה נשא באחריות לדברים אלה, להצגה זו של הדברים? מובטחני שלא. מה פלא שאישי יחסי ציבור ופירסומאים בעלי מוניטין — לא אקרא בשמותיהם — פירסמו בעתונים הודעות ומודעות, והשידור בטלוויזיה נראה בעיניהם כך: "רשות השידור הממלכתית של ישראל משמשת כלי שרת בידי תעמלנים ערביים", או "הטלוויזיה הישראלית משרתת את מטרות אש"פ". האשמות כבדות ביותר.

שרי-החינוך-והתרבות א. ידליון:
את מי אתה מצטט?

יוסף תמיר (הליכוד):
אליהו טל וחיים פלד.

שרי-החינוך-והתרבות א. ידליון:
אתה מסכים עם זה?

יוסף תמיר (הליכוד):
בחלקן כן.

לאחרונה היתה הצגת קורות המשפחה האומללה שנפגעה ברחוב הברון 62 בירושלים. מצער שמצולמים ומשדרים בליל שבת משפחה הנתונה בהלם. האב חוזר ממילואים ומצא את אשר מצא. איזה שירות לאויב — לא יכול להיות יותר גדול מזה מבחינה פסיכולוגית. אין אדם נתפס בשעת צער, אמרו חז"ל, ואין לי טענות למרואיין. אבל כיצד מעיזים אנשי השידור להקרין תעודה כזו? אין לכך אלא פירוש אחד, חברי הכנסה, בחיפושם אחרי מקוריות. תוך חיקוי דרכי האמריקאנים בשידורי הרדיו והטלוויזיה — ואננו איננו אמריקאים ורשות השידור שלנו הוא מונופוליסטי, אין בו תחרות — עולות התופעות הללו, המתוסכלות, ומעלות את ההצגה מהסוג הזה. יש בזה משום מאזוכיסם, הלקאה עצמית, חיטוט בפצעים, שלי-לה, ביקורת לא רצינית. הכתב איננו יורד אפילו לסוף המעשה שהוא עושה, וחמור מכל — אין עורך השידור הולך ישר לחדר ההקרנה במכוונות.

הכנסת מסרה לרשות השידור זכות בלעדית לשדר, ללא מתחרים. אני שואל את ראשי שירות השידור:

מוש ב"חדשות בלתי-תלויות" פוטר את רשות השידור ואת עובדיה, את המנהל ואת הגופים המוסמכים כחוק מלשאת באחריות המוטלת עליהם בתוקף התפקיד החשוב שהופקד בידם ומכוח העוצמה שתפקיד זה מקנה להם.

אני נמנה עם אלה שיודעים להעריך את משקל שידורי הרדיו והטלוויזיה ואת ההשפעות האפשריות, לטוב ולרע, על הציבורים הרחבים והשונים, ויש ברדיו ובטלוויזיה מגמות חיוביות שעליהן אני מברך.

אני משייך את עצמי למחנה שאינו מגזים בתוצאות הישירות של שידורים אלה או אחרים, משום שקשה לפסוק אם הצופים מושפעים באורח אוטומטי עליידי התכניות. אבל אין ספק שהם מגיבים עליהן, ודאי שהן גורמת לתסיסה, לעתים תסיסה מיותרת ואף מזיקה. הרושם שלי הוא שכל כמה שמתרגלים למסך הטלוויזיה לומדים להסתכל במשודר בצורה מפוכחת יותר, ויותר, אף-על-פי-כן סבור אני כי שידורים בלתי-שקולים, חסרי נתונים בסיסיים של מכשיר לאומי שהוא בעל מונופולין ושיעדו הוא הדרכתי וחינוכי, עלולים ליצור מתחים פנימיים, לגרום למוראל ירוד, לסייע בעקיפין בידי האויב, לספק לו אינפורמאציה מיידי, להביא בידים משים נזק שבחוננו הלאומי. אלה הם דברים חמורים. יש להימנע מהם, אם יימשכו אין לי ספק שיהיה בכך משום מעשה חבלה במאמץ ההגנתי של המדינה ובכושר העמידה של החלשים בתוכנו. השידורים הללו פוגעים ברוח העם ופוגעים במהות החוק עצמו. לא לשם כך הוחק חוק רשות השידור.

בעת התקפת המרצחים, ללא הבחנה, על תל-אביב בחוף הים ובפריצה למלון "סבוי" והמעשים האכזריים בתוכו יצאו כלי התקשורת מכליהם לדווח על כך. במהלך השידורים היתה הפרזה והגזמה מאין ספירו לגבי ההתרשמויות. עד כדי כך הגיעו הדברים שסיפרו על התמוטטות אגף של הבניין, הלכתי למחרת היום לר-אות את ההתמוטטות ואיתי שבסך הכל היתה התמוטטות של חדר אחד או שניים. הרושם היה, על פי השידורים, שהיה שם מעשה עצום, כביר. היטיב לתאר את תוצאות השידורים הללו העתונאי שבתי טבת ב"הארץ" לפני שלושה חודשים — ושבתי טבת איננו חשוד על מגמות פוליטיות אלה או אחרות. אני מצטט מדבריו: "מה עשה אברג'יהד, ראש המחבלים, אחרי 'סבוי'? מה עשו הוא וחבריו בדרך כלל אחרי כל פעולה מסוג זה? פתחו את הטלוויזיה, פתחו את הרדיו ונהנו, כאילו שחקנים לאחר בכורה טובה. באי-צעות אמצעי התקשורת יכלו לעמוד על כל המתרחש במהלך מעשה המחבלים ולאחריו. כמו הסתכלו בראי-הקסם. הכל נראה להם גלוי, חשוף ועירום. לא רק התנועות, הריצות, האמבולאנסים, הצופרים והדושיח ברמקול ובאש, אלא גם מה שעובר בתוך הראש. מחשי-בות, היריחוים, תכניות וסתם מודיעין, לאו דווקא, או לא רק, של אזרחים, אלא של אנשי בטחון וממשלה, של המפקדים הפועלים בטשח".

אם הצנזורה הרשתה, חברי-הכנסת נסים אליעד, להעביר ידיעות אלה, הרי שהצנזורה פגומה, לדעתי, חסרת הבנה. היה בכך מה שכינתה חברת-הכנסת ארבלי "מלחמה פסיכולוגית" ואפילו העברת מידע לאויב שהיה אי-שם במרחק קטן מהתוף, בסירה, וחיכה לאינפורמאציה. הוא חיכה למודיעין, הוא רק היוו-

חברת כ"ו, ישיבה קע"ג

— הצעות לסדר-היום (י. תמיר, דרניצקי, ידליו, קורפו) —

אנו יודעים שחברי רשות השידור מתרעמים על הביקורת של חברי הכנסת מתוך נימוק שיש לשמור על חופש הביטוי. אני ירוצה למנוע כל אי הבנה: חופש הביטוי אינו ניתן לכתב לעשות כרצונו ברשות השידור. זוהי נטילת חופש הביטוי ללא רשות. חופש הביטוי הוא הביטוי המשתקף בכנסת. כדי להבטיח פיקוח על המוסד; כדי ששידורי הטלוויזיה והרדיו יצטיינו במידע המוגש כהלכה; כדי שהמוסד הזה יתרום להרמת ההרגשה הכללית של הציבור ותחושתו החיובית; כדי שהמדינה תוצג בכל מעשיה הגדולים ובמאבקה על בטחונה; כדי שהרשות תהיה במה פתוחה לזויכות חפשי — ולא נתינת זכויות לסיעות ננסיות המופיעות ברדיו ב-1 במאי פעמיים וסיעה שיש לה 25% בהסתדרות אינה מופיעה אף פעם אחת — וכדי שיהיה איוון אמת בייצוג הציבורי בכלי בעל השפעה ומגע המוני, אני מבקש שהכנסת תקיים דיון בנושא חשוב זה.

היו"ר י. דרניצקי (יודיו):

שר-החינוך והתרבות ישיב על ההצעות לסדר-היום.

שר-החינוך והתרבות א. ידליו:

אדוני הישועבראש, כנסת נכבדה, נושא שירותי שידור ממלכתיים בחברה דמוקרטית הוא נושא סבוך ומורכב עד למאוד. ואני יכול רק לקנא בחברי כנסת החורצים בסוגיה זו הלכות פסקות ומאמינים שהם נושאים בצקלונם פתרונות ברורים לבעיה הגדולה של איוון, הירות ואחריות — הבעיה העומדת ביסוד המשטר הדמוקרטי.

אשר למישרד על דיירי הבית בדרך חברון —

חיים קורפו (הליכוד):

מהו הקשר בין ילדותיות ובין רוח הדמוקרטיה?

שר-החינוך והתרבות א. ידליו:

איוון ילדותיות?

חיים קורפו (הליכוד):

כל מה שנעשה ברשות השידור הוא בבחינת ילדותיות.

שר-החינוך והתרבות א. ידליו:

אני יכול להוסיף: וכל מי שיש לו נוסחה כוללנית ופשטנית לכל מה שנעשה ברשות השידור, יש דברים הראויים לשבח, יש דברים הראויים לביקורת חריפה. נוסחה שתכלול כל מה שקיים ברשות השידור אין לי.

(קריאות מספספס לסיעת הליכוד)

(חבר-הכנסת מ. פעיל קורא קריאת ביניים)

חבר-הכנסת פעיל, העזרה היחידה שאיני זקוק לה היא העזרה שלך.

— אשר למישרד על דיירי הבית בדרך חברון,

ששורר בטלוויזיה במאגזין "השבוע — יומן אירועים" ביום ו' האחרון, אין שום ספק שזה מישרד אומלל ומאזוכיסטי; מישרד מנוגד לכל שיקול דעת אנושי, ציבורי וגם מקצועי. ואני שמח שלזאת מסכימים כל הגורמים האחראים ברשות השידור, הגורמים הנושאים באחריות והנתבעים לאחריות — ועוד אגיע לכך בהמשך.

מה, אם כן, המרוץ המואץ אחרי החדשות, כפי שהיה ב"סביו" ובדרך חברון 62?

העיתונאי אריה צימוקי, גם הוא לא איש הליכוד, אף לא חבר המפלגה הליברלית, גם הוא נזעק לצאת לביקורת נוקבת מעל בטאנו על דפוסי השידור, סדר רי העדיפויות בהם. זה קרה לפני זמן-מה. הוא שאל: "כיצד התעלמו מיום י"א באדר, — מעצרת המוני נוער שעלו להצלה באותו יום?" אף לא שידור אחד בטלוויזיה מהאירוע. ודוגמאות מסוג זה אינן חסרות.

הנימוק העיקרי בפי השדרים — והם עושים מה שהם רוצים ברשות, לוועד המנהל ולמליאה אין שם שליטה — שהם מחפשים נושאים מעניינים. רבותי, תרשו לי להזכיר מה נאמר בחוק רשות השידור. שם מדובר על הצורך לשקף את חיי המדינה, יצירתה והשיגיה. התמצאו בכל השידורים האלה השוואה לתוכן זה של החוק? לא. החוק מדבר על הצורך לטפח אורחות טובה. איוון אורחות טובה מטופחת על-ידי הטלוויזיה הישראלית? החוק מדבר על הצורך לחק את הקשר עם המורשת היהודית וערכיה. לעתים רחוקות קורה שם דבר כזה. מדובר בחוק על הצורך להרחיב חוב ולהעמיק את הידיעה על הארץ, לשקף את נכסי התרבות של ישראל, להרחיב השכלה ולהפיץ דעת, לשקף חיי היהודים בתפוצות. אני יודע כיצד מתייחסים ברשות לכנסים ולשידורים בתפוצות — בזילול. למעשה, מתעלמים מהחוק שאנו כבית-המחוקקים חוקקנו ושבגללו מפעילים את השירות הזה.

לפני חודש בקירוב הופיע על מסך הטלוויזיה הירדנית המנהל הכללי של הבי.בי.סי. מר צ'ארלס ארון, שהיה בדרכו מאיוון מדינה ערבית שבה התכנסו ראשי השידורים הערביים. הוא מכהן גם כיושב-ראש איגוד המשרדים האירופיים — European Broadcasting Union. בין שאר דבריו השמיע את ההנחיה הקוללת, לדעת, ששל-פיה נוהג הבי.בי.סי. באנגליה: "אנו חייבים לתת לציפיה את אשר הוא זקוק לו". זוהי, לדעתי, ההגדרה הקלאסית. אמחנו תובעים מרשות השידור, מהמנהל ומהעובדים העושים במלאכה לתת לציבור את אשר הוא זקוק לו. מה שהזכרנו קודם, חברת-הכנסת ארבלית-אמולינו ואנוכי, הוא בניגוד גמור למה שהציבור זקוק לו. אין להפריז. לא כל השידורים הם כאלה. אבל אם קורים מקרים תכופים כפי שציננו, הרי הדבר צריך לשמש אות אזהקה לכו"לנו.

אני משוכנע שאני מביע בדברי אלה את דעת העם ודעת הכנסת. קיבלתי מכתבים רבים, ביניהם מכתב קורע על מד"ר שפירא מחיפה, האומר ש"הטל-וויזיה שלנו איננה טלוויזיה ישראלית בכלל". הדבר גורם צער לציפיה, התנגדות מצד כל חלקי הבית הזה. והבית הזה מופקד על רשות זו יותר מכל אחר. עד עכשיו היו המוסדות המנהלים את רשות השידור חסרי אונים לבלום את התפועות השליליות והמויקות, שאינן תופעות בודדות. הכנסת מצווה איפוא לתת דעתה על נושא נכבד זה. אין הזמן העומד לרשותי מאפשר לי להתייחס לשפע הפרטים, לשידורים המוגזמים בנושאי אלימות, לקניית הסרטים הזולים שעוברים כסחורה לסוחר, לכל מי שרוצה להקרינם. אינני יודע לשם מה מקרינים אותם אצלנו.

לפער אמניות בין הצופה או המאזין לבין אמצעי התקשורת, ובסופו של דבר גם בין האזרח לבין הממסד — ואיננו מתבייש במושג הזה — הממסד שקיבל את אמונו האזרח ושיאבד את אמונו אם לא יספק את צי- פותיו ביום הדין של הבחירות.

אמצעי התקשורת צריכים להציג את המציאות הישראלית כמות שהיא. אם יש דברים המחייבים ביי- קורת — גם זוהי משימתם של אמצעי התקשורת במ- דינה חפשית. כמובן, לא בראי עקום; כמובן, לא בעיי- וות הפרופורציות; כמובן, לא בסילופים במזיד. ויש דוגמאות לכל הדברים הללו. אבל אני רוצה שיהיה ברור: אינני דורש מאמצעי התקשורת להציג אך ורק את הדברים החיוביים שבוודאי מעלים את המוראל. זכותם וחובתם של כלי התקשורת להפעיל גישה ביקור- תית, וחברה היודעת לבקר את עצמה אין פירושה חברה המאבדת את כוח עמידתה.

הייתי אומר כך: מה שמביא תועלת ישירה לאור- יב, שידורים על אירועים — ואינני רוצה להיכנס לדוגמאות השונות שהועלו כאן — המביאים תועלת ישירה לאויב — אלה הם דברים אסורים בתכלית האי- סור. ולא צריך לחכות להתערבות של הצנזור. דרוש ריסון עצמי מרחיק לכת של האחרים לשידורים ושל כל כתב יחיד, לחשוב תמיד האם השידור שאשדר מביא תועלת ישירה לאויב. אבל לא הייתי אומר שכל דבר ביקורת שעשוי להעניק נחת-רוח לאויב הוא פסול. הרבה דברים שליליים שקיימים בחברתנו, שא- נחנו שמדרים עליהם, מבקרים אותם, גורמים נחת- רוח לאויב. אבל לפעמים אין מנוס מלעסוק בהם. שוב, ללא עיוות פרופורציות, ללא סילופים במזיד, ללא ראי עקום, ללא זכוכית מגדלת על דבר שלילי וזכוכית מקטנת על דבר חיובי. אבל אין מנוס מלע- סוק בהם כדי לגרום לחיובים. יש כתבות בשידורים, וכן כתבות עתונאיות, שעושות נחת-רוח לאויב, אבל אולי עושות שליחות חיובית בבדיקה עצמית של נקי- דות תורפה. ובסופו של דבר, שיקול המוראל הוא עניין של חוש מידה. קשה לתת הנחיות ברורות. ולשיקול הדעת של הכתב ועל-העורך אין תחליף. יש אולי רק תחליף סידורי, שאומרים: מוטב שכתבה מסויימת שמשודרת בשעה שרואים אותם המוני העם בישראל — יראו אותה כמה אנשים. יהיה פה איזה שיקול דעת קולקטיבי, ובכך פוחתת הסתברות הכשלון, ומוטב, כשיש ספק, לא למהר לשדר, ולשתף בשיקול הדעת יותר דרגים בתוך רשות השידור.

הייתי אומר שכל כתב, בוודאי כל עורך, לפע- מים גם מנהל הרדיו ומנהל הטלוויזיה, כל אחד שיש לו סמכויות של החלטה, צריך לדעת להחליט. זה דבר אחד. וצריך גם לדעת מתי איננו צריך להחליט על דעת עצמו וביזמתו לפנות לדרג יותר גבוה לשיקול דעת.

לדעתי, הטעות הגדולה של עורכי החדשות היא בכך שהשיקול היחיד שלהם הוא לפעמים השיקול אם יש בעניין חדשה, "ניוס". והי הטלוויזיה איננה עתון של חדשות שחייב להתחרות בעתונים האחרים ול- הקדים אותם ככל האפשר, לתפוס את ה"ניוס" לפני שמתפרסמים בעתון. הטלוויזיה, רשות השידור כולה — ובוה צדק חבר-הכנסת יוסף תמיר — על-פי החוק

שך דברי — שעד כה אינני מציע שנשחרר אותם מהאחריות ונטיל את האחריות על גורמים אחרים, אם בממשלה ואם בכנסת. לכך מסכימים הוועד המנהל של רשות השידור, מנכ"ל רשות השידור, מנהל הטלוויזיה, מנהל החדשות בטלוויזיה ועורך המהדורה. כולם מא- חזים בדעה שלא היה ראוי לשדר את השידור הזה.

בישדור זה היה כשלון שנבע מתוך כך שבגלל דוחק הזמן נבצר מעורך המאגזין לראות את הקטע הערוך קודם שידורו. וכתוצאה מכשלון זה הוציאה רשות השי- דור הוראה, או חרישה הוראה קיימת, שאין בשום פנים ואופן לשדר קטע שלא ראה אותו העורך, וא- פילו יגרוור הדבר לדחיית השידור. אני שמח על החלטה כזאת, מפני שאין הכרח ברשות שידור ממלכתית — בשונה מעתונות מסחרית — לגרוס שמהירות קודמת לכל. מהימנות קודמת לכל, אחריות קודמת לכל; לאו דווקא מהירות. אני מניח שרשות השידור תבדוק אם מלבד זה היה גם עניין של התעלמות הכתב מה- ראות העריכה שניתנו לו. הדבר ייבדק כאשר יחזור הכתב משירותו בצה"ל. וזו ההזדמנות לומר שהכתבים אנשי רשות השידור, גם אם אנו מבקרים אותם, הם אורחים נאמנים למדינה, משרתים בצבאה והם עלולים לטעות, אבל אי-אפשר לימר בהכללה שכולם חסרי רגישות.

כתבה זו ביקשה להעלות נושא לגיטימי. אני חושב שיש מקום לבדוק באיזו מידה עומדים הכלים והמס- גרות הכלכליים, החברתיים והפסיכולוגיים של חברתנו במשימות המוטלות עליהם לטפל במשפחות הנפגעות מחמת מעשי פיגוע ואם אפשר לשפר בתחום כלים אלה.

אני רוצה לקוות שעל רקע הכשלון תהיה רשות השידור מודעת יותר לכך שמטרות לגיטימיות אפשר להשיג באמצעים מקצועיים ומתאימים יותר, בלי גודש של תגובות בהלה והיסטריה, אלא בבדיקה חוזרת ונש- נית בתוך שירות השידור לפני הפירסום. מכל מקום, בסוגיה של השידור ששימש עילה, או עילה אחרונה, להעלאת הנושא לסדר-היום אמרתי את דעתי בצורה הברורה ביותר.

אני רוצה להעיר הערות אחדות לסוגיית אחריותה של הטלוויזיה, או של רשות השידור בכללותה, לנושא הקרוי "מוראל האוכלוסייה" בישראל. נושא זה של אח- ריות שירותי השידור, ובעיקר הטלוויזיה, למוראל של אומה הנתונה בצנזר, שאין אח ודוגמה בעולם למצבה, אומה במדינה מוקפת אויבים מכל עבר, במדינה שאי- אפשר לעבור את גבולה היבשת מבלי להיקלע לארץ אויב — נושא זה הוא נושא שרשות השידור אינה רשאית להתחמק ממנו, היא צריכה להפוך בו ולהפוך בו, כל יום ושעה-שעה, כי אנחנו חיים בתקופת חירום ממושכת. אבל, כאמור, אין תשובות קלות לשאלה איך עומדים במבחן האחריות הזאת.

אין שום ספק שמוראל מתחזק כשעולה הזדהות של היחיד עם המטרות של הכלל. והבעיה העומדת לפני רשות השידור, לפני כל מחזיק מיקרופון ולפני כל צלם, היא איך להביא להגברת ההזדהות הזאת ולהעמקתה. אבל העובדה שאתה מציג בטלוויזיה רק דברים יפים וחיוביים, שהם לא כל המציאות, יכולה גם להביא לתופעה מנוגדת לרצון כולנו, דהיינו לגרום

שרי-החינוך והתרבות א. ירלון :

הוא ממונה על ביצוע החוק, אולם מוסדות הרשות, המליאה, הוועד המנהל, המנהל הכללי, מנהל הרדיו והטלוויזיה; הייתי אומר אפילו אנשי היצירה האמינות והעתונאית העובדים ברשות השידור, הם מצווים לקיים את האחריות הציבורית, הריסון הפנימי והיזון ההדדי.

אשר לי, לא הגעתי למסקנה כי יש צורך לשנות את החוק; אשר לי — ונסיוני עוד קצר מדי — לא הגעתי למסקנה כי יש לחזק את סמכות השר הממונה על החוק. וגם אינני סבור שתצמח ברכה, חברי-הכנסת תמיר, מאחריות ישירה, פורמאלית, של הוועד המנהל כלפי ועדה כלשהי בכנסת. אחריות הוועד המנהל כלפי ועדה בכנסת יש בה סכנה של פוליטיזאציה שאינה רצויה, אבל יש סמכות לכנסת כשם שיש סמכות לשר. אם שר יכול, למשל, להציע פיטורי המנהל הכללי, הרי זאת סמכות גדולה. הוא יכול להגיע למסקנה שמשוהו אינו כשורה וצריך להחליף את המנהל. הוא לא יוכל אולי להחליף כל כתב, זה עניינו של המנהל. ויש סמכות לכנסת. ועדה החינוך והתרבות יש לה סמכות לקרוא את הוועד המנהל, להציג לו שאלות, להעיר הערות ולקיים דיונים על מדיניות רשות השידור. ועדת הכספים קובעת את התקציב, מאשרת את התקציב. לפיכך אינני חושב שיש צורך בשינוי כלשהו.

יושנה ארבל-אלמוזלינו (המערך) :

פרט לדיבורים בוועדת החינוך והתרבות אין לה סמכויות. מה היא יכולה לעשות ?

שרי-החינוך והתרבות א. ירלון :

בעניינים תקציביים אין סמכות לוועדה גם בנושאים אחרים, אבל כשם שהיא משפיעה על שרים ומשרדים וכשם שהיא מבקשת אינפורמציה, גם כאן היא משפיעה ואני גורם שרצוי שינצלו את היכולת הזאת. אני אומר את דעתי. לא הגעתי למסקנה שצריך להציע לממשלה שתציע לכנסת שינוי בחוק רשות השידור.

מה אעשה כשר הממונה על ביצוע החוק כדי לתקן ליקויים? ובכן, אדאג לחזק סמכותו ושליטתו של הוועד המנהל בענייני הרשות וגם את סמכותה של המליאה שצריכה לעסוק בעניינים שלא דיברו עליהם היום, כי כאן מדברים על חדשות, אבל יש עניין של תכניות בכללן; תכניות בתחומי האמנות, התרבות, ההשכלה והמורשת היהודית. המליאה היא הסמכות המאשרת ואיני מולזל בה, אבל הוועד המנהל המתכנס כל שבוע צריך להיות גורם המנהל את רשות השידור, דור, וזה יותר טוב משר או מפקידים ישירים שלו. הוועד המנהל הוא גם מגוון מבחינה פוליטית, ואני נני מצטער על כך. לא התביישתי בזה שחברי הוועד המנהל, בחלקם או ברובם, הם חברי מפלגות שונות. מפלגה אינה דבר מבייש בחברה הדמוקרטית. אבל צריך לחזק את הוועד המנהל, לאמץ אותו בגיבוי מוסרי וציבורי. אני מקווה שיש לרשות השידור ועד מנהל טוב, בתקופה זו, ואני שמח שהיה לי חלק מסויים בהרכב הוועד המנהל.

דבר שני שאעשה: אנסה ככל יכולתי לחזק את סמכותו של מנכ"ל רשות השידור המוגדרת בחוק. הוא

צריכה לשקף את הנעשה בחברה הישראלית. החוק אינו מדבר על שיקוף חולשות, אבל אינני מתנגד לזה. הוא מדבר על שיקוף הישגים ועל שיקוף מאבקים; זה מתיר להם גם שיקוף חולשות. הטלוויזיה צריכה לשקף את המציאות לא רק כשיש חדשה יוצאת-דופן. היא צריכה בהחלט לשקף סיפורי הצלחה. אני יודע שבזמן האחרון היו כמה וכמה סיפורי הצלחה שבאו לידי ביטוי בטלוויזיה; לא אקרא את כולם: עשרים שנה לאפקים, מקבלי עיטור הגבורה, וכדומה. אבל אם שר אלים אותי מנסיוני עד כה אם נעשה מאמץ מספיק לשקף סיפורי הצלחה — חשובתי: לא. לא נעשה מאמץ מספיק. לפעמים מתקבלת החלטה: לא נעשה את המאמץ הזה מפני שזה לא בבחינת וודשות, זה לא "ניוס", זה לא דבר שקרה אתמול וכדאי לי לשדר אותו לפני שיתפרסם בעתון. לדעתי, צריך לעשות מאמץ לשקף גם סיפורי הצלחה, ואני יודע שבכמה מקרים לא יכולתי לבוא לפני הכנסת ולהגן על התשובה שקיבלתי מרשות השידור.

היתה, למשל, שאלתה על התעלמות ממצעד ספורי-טיבי בחג הפורים בנגב. הטלוויזיה לא התעניינה בזה. הרדיו הודיע על זה פעם אחת, לפני שזה בכלל נכנס לתנופה. לא יכולתי להגיד שמילאו את חובתם.

זה, אגב, לא סיפור הצלחה. זה אירוע שהתרחש ביום מסויים. בהחלט "ניוס".

נשים אליעד (המפלגה הליברלית העצמאית) :
אבל צריך להדגיש שזה בניגוד לחוק.

שרי-החינוך והתרבות א. ירלון :
אינני יודע ברגע זה.

נשים אליעד (המפלגה הליברלית העצמאית) :
החוק קובע שהם צריכים לשדר דברים כאלה.

שרי-החינוך והתרבות א. ירלון :

אני טוען איפוא: הטלוויזיה צריכה להציג את החברה הישראלית ואת בעיותיה המורכבות ללא כחל וסרק; לטפל בבעיות האנושיות; לא להתעלם מהמצוקות החברתיות, אבל לא להראותן בראי עקום; לחשוף ליקויים, אבל לא לשחרר לטרף בלהיטות; לשקוד על הבלטה והדגשה של האור וההישגים שבחינוך, ולא רק לעוט כמוצא שלל על הצללים. יש צללים, אבל יש גם אורות רבים, אורות גדולים, ואותם חובה להרים על נס ולא לגנוז אותם; והעיקר לא לשבש פרופורציות; לעשות את התקלות, השגיאות והעריכות; לעניין לביקורת חברתית קונסטרוקטיבית ולא לדווקא לסנסאציה.

יצחק בן-אהרן (המערך) :
ובאותה מידה להיזהר מתעמולה.

שרי-החינוך והתרבות א. ירלון :
לא דיברתי על זה. לא דיברתי על תעמולה וזולה.

ולאחרונה, השר הממונה על ביצוע חוק רשות השידור איננו מנהל את רשות השידור והוא איננו הצנזור הראשי שלה.

מאיר פעיל (מוקד) :
ברוך השם.

שושנה ארבל-אלמוזלינו (המערך):
ואולי עד אז צריך השר הממונה על ביצוע החוק לחשוב מה לעשות כדי לא לתת תשובה מתחמקת: מה אתם רוצים? אינני ממונה, אין לי סמכויות.

שר-החינוך-והתרבות א. ידליון:

כאשר ציינתי מה הן סמכויות השר לא היתה בכך כל כוונה להתחמק. הכוונה בכך היתה לציין שאני סבור כי הסידור הקונסטיטוציוני הקיים הוא נכון, ולא היתה בכך כוונה להתחמק. חברת-הכנסת שושנה ארבל-אלמוזלינו, את קצת מכירה אותי, מעולם לא התחמקתי מעניין שאני נושא בו באחריות. את ההערה שנייה שלך אני מקבל, תמיד צריך לחשוב על דבר מחדש. מכל מקום, אני מציע שיהיה דיון בכנסת ואני מניח שאגב דיון זה יהיו גם מסקנות וכל מיני מחשבות. את דעתי על יסוד הנסיון אומר גם בדיון.

היו"ר י. דרניצקי (יודין):

יש שתי הצעות לאי-הכללת ההצעות בסדר-יומה של הכנסת. רשות הדיבור לחברת-הכנסת פעיל, להצעתו נגד הכללת הצעתה של חברת-הכנסת שושנה ארבל-אלמוזלינו בסדר-היום של הכנסת.

מאיר פעיל (מוקד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, למען האמת ההיסטורית — הפעם אני המקדים. אני מבקש להסביר מעל במה זו מדוע אני מציע לא לכלול את הצעתה של חברת-הכנסת שושנה ארבל-אלמוזלינו בסדר-יומה של הכנסת.

הבה נסכים כי הקטע אשר שודר בטלוויזיה ביום שישי האחרון בערב היה באמת גרוע ונמצא מוריד את מוראל הציבור עד כדי כך שהוא ממש קידם את האינטרסים התעמולתיים של אויבי ישראל. אם זה נכון, אזי אותם חברי כנסת שגרמו להעלאת הנושא מעל הבמה הציבורית המכובדת ביותר בישראל, במת הכנסת, הכפילו ושילשו את ממדי הנזק התעמולתי. שהרי אם אכן היה בשידור משום נזק, הרי הדרך הטובה לתקן את הנזק היא להצניע את ממדיו ולא להגדילו בתופים ובמחולות.

אהוד אולמרט (הליכוד):
אם כן, איך מגיבים על כך?

מנחם בגין (הליכוד):
מה תעשה הכנסת?

חיים קורפו (הליכוד):
ובכן, למה גם אתה עולה ומדבר?

מאיר פעיל (מוקד):

יושב-ראש הכנסת וסגניו עשו משה חמור בהסתייגות מהנושא יעלה באורח פומבי על סדר-יומה של הכנסת. כל מלת ביקורת שתועלה כאן נגד הטלוויזיה צריכה להיאמר קודם כל נגד המבקרים עצמם, שהם פוליטיקאים קטנוניים המנסים להעלות את מעמדם בעיני הציבור על בסיס המכנה המשותף התרבותי הנמוך ביותר, גם אם הדבר מביא נזק חמור למדינת ישראל.

(קריאות)

הנושא באחריות. אין סמכות ואחריות נפרדות זו מזו. מי שנושא באחריות חובה שתזוהה לו סמכות.

אני רוצה לקוות, מורי ורבותי חברי הכנסת, שגדע לשמור על איוון בביקורת שלנו על רשות השידור. היא מבקרת אותנו, וזאת זכותה וחובתה, כשם שהעתונות עושה זאת.

נסים אליעד (המפלגה הליברלית העצמאית):
זה לא אותו הדבר.

יוסף תמיר (הליכוד):
אל תשווה עתונות לשידורים. זה עניין מסחרר.

שר-החינוך-והתרבות א. ידליון:

הלא שמת לב שלא השוויתי ביניהם בכל דברי, אבל אמרתי שבדבר אחד הם שווים: בזה שהם מבקרים אותנו, ונקבל זאת באהבה. ואנחנו כאן חובתנו לבקר את רשות השידור. אך אני מציע שנשמור על איוון בביקורת.

מנחם בגין (הליכוד):
תפקידנו אינו לבקר אלא לפקח, וזה הבדל מכריע. אנחנו צריכים לפקח.

שר-החינוך-והתרבות א. ידליון:

חברת-הכנסת בגין, אינני מתנגד לתוספת שלך. הסברתי קודם שוועדת החינוך והתרבות יש לה על-פי חוק ועל-פי תקנון הכנסת סמכויות של פיקוח, ולוועדת הכספים יש סמכויות של אישור התקציב.

מנחם בגין (הליכוד):

ועדת הכספים תעסוק בכספים, אבל צריך לקבוע לעתים מוזמנות ישיבות פיקוח של ועדת החינוך והתרבות על רשות השידור.

שר-החינוך-והתרבות א. ידליון:

אסכים לכך ברצון ואפילו אשתדל להיות נוכח, כפי שזה היה בישיבה האחרונה.

אני רוצה לקוות, חברי הכנסת, שנוכל כולנו לכבד את חירותה ועצמאותה של רשות השידור, כפי שנקבע בחוק. אני מבין ללבם של חברי הכנסת המציעים להעלות את הנושא על סדר-היום ואני יודע שאנשי התקשורת וזקוקים ליבנת הלב, לבגרות שיש עמה אחריות ולאומץ-לב להתנור משידורי סנסאציה, ואני מקווה ששירותי השידור שלנו, שהם שירותי שידור ממלכתיים, וללא קשר מי בקואליציה ומי באופוזיציה, ייכוננו על המזיגה המבורכת של ביטוי חפשי וריסון עצמי. כלומר: לא תהיה סתימת פה מבחוץ ולא צנזורה ולא פגיעה בחופש היצירה, אבל יהיה חשבון נפש ותהיה תבונת אחריות של כל עורך, של כל כתב ושל כל מנהל ברשות השידור השייכת לאומה הלוחמת בשעת חירום שאין כבדה ממנה.

אדוני היושב-ראש, אף כי רשות השידור הוזמנה לוועדת החינוך והתרבות כדי לדון בסוגיות שונות וגם בסוגיה של תרומת רשות השידור למערך ההסברה של ישראל, אף-על-פי כן, ולא כדי למנוע את המשך הדיונים האלה, טוב הדבר שהכנסת תקיים דיון בנושא זה גם במליאתה.

חוברת כ"ז, ישיבה קע"ג

— הצעות לסדר-היום (אולמרט, ארבל-אלמוזלנינו, אליעד, פעיל, כץ, בגין, דיציאן, בארי, דרניצקי, י. תמיר, ג. כהן, ידיד, מואב, ידלין) —

אהוד אולמרט (הליכוד):

איך זה מתיישב עם הקביעה שלך — — ?

שושנה ארבל-אלמוזלנינו (המערך):

אני זקוקה להעלאת מעמדי? אני לא זקוקה לטל-וויזיה. אותך היא משרתת טוב מאוד.

משה נסים (הליכוד):

ואת זה אומר אדם מורם מעם.

מאיר פעיל (מוקד):

זאת מבלי להתייחס אל עצם הרעיון ששקרים או אי-אמת מביאים את הנזק הגדול ביותר.

אבל לפרשה זו יש גם היבט נוסף, היבט של חופש הביטוי וחירות היצירה האמנותית והעתונאית. רוח רעה אנטי-דמוקרטית מהלכת בכנסת זו, רוח של מלחמה בחופש הביטוי, רוח של פחד להתמודד עם אמיתות קשות ובלתי-נעימות. הולכות ומתגבשות בכנסת זו קבוצות צעקניות של אנשים המודעים רק לאמת שלהם והם מוכנים לסתום את הפיות לכל מתנגדיהם או ספק מתנגדיהם. בגלל רפיפותו של השל-טון בישראל ונפחדותם של שרי הממשלה מצליחים צעקנים אלה להטיל את מוראם על העוסקים בתק-שורת הציבורית — הרדיו והטלוויזיה, ויש סכנה של היתדרדרות התוכן הפוליטי-חברתי של שידוריהם לרמה שהיא מתחת ללבנטיות, באשר הבינוניות הלאומנית שולטת בכל, לשביעות רצונם של הצעקנים.

מה קרה בתכנית הטלוויזיה "בשבילי המלחמה לא נגמרה" ששודרה ביום ב' בערב, שלשום בערב? מדוע נקטע בבהלה ובחפזון החלק השלישי והאחרון של התכנית?

אהוד אולמרט (הליכוד):

אתה ראת אתה? אתה יודע מה היה שם?

מאיר פעיל (מוקד):

זאת ביום ב' עצמו לפנות ערב, לאחר שעניין התכנית פורסם בפומבי קודם לכן. מדוע הלכו רגליו של יושב ראש רשות השידור מיד כשטילפנה אליו חברת-הכנסת "נאורה", במרכאות כפולות ומכופלות, גאולה כהן?

אברהם כ"ן (הליכוד):

זו חוצפה.

מאיר פעיל (מוקד):

בלי חופש ביטוי וחירות היצירה לא נוכל להקים בארצנו חברה של אנשים חפשיים וזקופי קומה.

מנחם בגין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני חושב שביטוי כזה על חברת כנסת "נאורה" במרכאות כפולות הוא עלבון, וביטוי כזה צריך להימחק מן הפרוטוקול. זאת גסות רוח, חברת-הכנסת פעיל.

מאיר פעיל (מוקד):

תודה רבה.

ליאון דיציאן (הליכוד):

אל תגיד תודה — —

מאיר פעיל (מוקד):

בלי חופש ביטוי וחירות היצירה לא נוכל להקים בארצנו חברה של אנשים חפשיים וזקופי קומה.

ידידה מארי (הליכוד):

כמו אצל הרצי"מין שלכבודו צעקתם באחד במאי,

מאיר פעיל (מוקד):

אל ניתן לבינוניות צרת-המוחין להשתלט עלינו. הבה נוריד את הנושא מסדר-יומה של הכנסת ונבטא בכך את אמונתנו בחופש היצירה והביטוי, אף אם ניי-אלץ להסתכן פה ושם בטעויות ובמחדלים. מוטב שב-חברה שלנו נסתכן קמעה בכיוון הליבראלי-פלוראליסטי מאשר חס ושלום בכיוון האנטי-דמוקראטי, המוכרח להביא לצימצום חופש היצירה והביטוי ולהתחמקות מן האמת.

נסים אליעד (המפלגה הליברלית העצמאית):

חברת-הכנסת מאיר פעיל, ליבראליסם הוא חופש, אבל לא רפיון.

ידידה בארי (הליכוד):

במדינה של הרצי"מין יש חופש.

היו"ר י. דרניצקי (יודין):

ברצוני להעיר באזני חברי הכנסת ובכלל זה באזני של הנואם שירד זה עתה מן הבמה, כי כל מי שנוטל רשות הדיבור מעל במת הכנסת יכול לפנות אל חבר כנסת אחר או לדבר על חבר כנסת אחר רק בתואר "חבר כנסת" בלבד.

מאיר פעיל (מוקד):

גם אם הוא נאור?

יוסף תמיר (הליכוד):

בך קשה להתחרות.

נאולה כהן (הליכוד):

גם אם הוא מאיר פעיל.

היו"ר י. דרניצקי (יודין):

חברת-הכנסת פעיל, לא מצאתי לנכון להפסיק את דבריך בזמן שדיברת, זכות זאת בוודאי לא ניתנת לך כרגע. אני מקווה שהבנת את הערתי — —

מאיר פעיל (מוקד):

אני לא הבנתי.

היו"ר י. דרניצקי (יודין):

— — לכל חברי הכנסת בלי יוצא מהכלל.

רשות הדיבור לחברת-הכנסת בועז מואב להביא את הצעתו.

מנחם ידיד (הליכוד):

חברת-הכנסת פעיל, אתם עוברים כל גבול.

היו"ר י. דרניצקי (יודין):

אני נותן את רשות הדיבור לחברת-הכנסת בועז מואב.

בועז מואב (תנועה לזכויות האזרח):

כבוד היושב ראש, כנסת נכבדה, בראשית דברי אעיר הערה לזכויות שנוערך כאן. אני חושב שהנושא

— הצעות לסדר-היום (מואב, פעיל, נסים, שוסטק, בגין, דיציאן, י. תמיר, דרניצקי, ג. כהן, אליעד, שכטרמן) —

רציני והייתי מצטרף לדעות שהושמעו כאן ומבקש מחברת-הכנסת מאיר פעיל לא להשתמש בתארים נוספים לתואר "חבר כנסת".

מאיר פעיל (מוקד) :

אתה מתנגד לתארים ?

מושה נסים (הליכוד) :

חברת-הכנסת בועז מואב, יפה גרסת.

אליעזר שופטק (הליכוד) :

איך יתפרסם אם לא יהיה שחצן ?

מנחם בגין (הליכוד) :

חברת-הכנסת פעיל, די התגסט.

בועז מואב (תנועה לזכויות האזרח) :

הרדיו והטלוויזיה הם כלי תקשורת וכלי ביטוי פומי, ביים, הציבור כולו שומע, רואה ורשאי להגיב. הכלי שנועד לקלוט את תגובות הציבור הוא רשות השידור. רשות השידור היא שצריכה להסיק מסקנות מתגובות הציבור.

הכנסת אינה יכולה לעסוק בתכנם של ספרים, מחזות והצגות תיאטרון ולהסיק מסקנות על טיבם, ערכם, או השפעתם. מליאת הכנסת או ועדותיה אינן באות במקום המועצה לביקורת סרטים ומחזות או במקום מליאת רשות השידור. אך אם רשות השידור לא תסיק מסקנות מהתגובות הציבוריות ולא תמלא את תפקידה בצורה הנכונה נבוא ונציע לכנסת להחליף את רשות השידור על שאינה ממלאה את תפקידה.

חברת-הכנסת יוסף תמיר אמר שהשידורים צריכים לתת לציבור מה שהוא זקוק לו.

ליאון דיציאן (הליכוד) :

לא לשידור הזה היה זקוק הציבור.

בועז מואב (תנועה לזכויות האזרח) :

לא הייתי משאיר בידי חברת-הכנסת תמיר ובידי חברת-הכנסת ארבל-אלמוזלנו וגם לא בידי הפוליטיקאים האחרים היושבים כאן לקבוע לאילו שידורים זקוק העם.

יוסף תמיר (הליכוד) :

זה נקבע בחוק רשות השידור.

מנחם בגין (הליכוד) :

אלה העוסקים בפוליטיקה נקראים פוליטיקאים. אתה לא פוליטיקאי ?

מאיר פעיל (מוקד) :

אם העם לא זקוק ואם אתם כל כך חרדים לעם — מה אתם מעלים זאת כאן כל הזמן ?

היו"ר י. דרניצקי (יוריו) :

חברי הכנסת, אני מניח שלגבי נושא זה די היה בקריאות הביניים שנשמעו עד כה. מוטב להניח לסיים את הדיון בנושא זה ללא הפרעות נוספות.

בועז מואב (תנועה לזכויות האזרח) :

אני חייב להשיב לקריאת-הביניים של חברת-הכנסת מנחם בגין.

היו"ר י. דרניצקי (יוריו) :
אתה לא חייב.

בועז מואב (תנועה לזכויות האזרח) :

אמרת שלא הייתי משאיר בידי חברי הכנסת שהעלו את ההצעות וגם בידי הפוליטיקאים האחרים שיושבים ועומדים כאן שהם יקבעו לאילו שידורים זקוק העם, ולפיכך באה הצעתי לא לכלול את הנושא בסדר-יומה של הכנסת.

גאולה כהן (הליכוד) :

זה נקבע בחוק.

בועז מואב (תנועה לזכויות האזרח) :

החוק אומר שרשות השידור היא שתקבע. ברשות השידור יש ייצוג מלא לדעות של חברת-הכנסת גאולה כהן, אולי אפילו יתר על המידה.

נסים אליעד (המפלגה הליברלית העצמאית) :

אני רוצה לשאול אותך : כאשר עם נמצא במצור, אתה כנציגו של העם חייב בקיום המוראל שלו או לא ? זו היא ערבוביה של מין שאיננו במינו.

בועז מואב (תנועה לזכויות האזרח) :

אין זה הנושא העומד על סדר-היום.

מאיר פעיל (מוקד) :

אבל מותר לו להביע דעות אחרות משלך על מן-ראל, לא ?

היו"ר י. דרניצקי (יוריו) :

חברי הכנסת, לחברת-הכנסת מואב ניתנה רשות הדיבור לחמש דקות בלבד. כל ההפרעות האלה מאריכות את הזמן. אבקש לא להפריע. חברת-הכנסת מואב, תמשיך בבקשה. אין כל צורך שתשיב לכל קריאות-הביניים.

בועז מואב (תנועה לזכויות האזרח) :

אני מתפלא על שחברת-הכנסת יוסף תמיר ציטט את מאמרו של שבתי טבת בעתון "הארץ" בסוגיה של מלון "סבו". הייתי רוצה לצטט את מאמרו של שבתי טבת שפורסם אתמול ב"הארץ" בנושא שהעלה חברת-הכנסת יוסף תמיר. אני מזדהה עם הדברים שנאמרו במאמרו של טבת. אצטט שני קטעים : "אם אשה חוששת להישאר לבדה וילדים בוכים בלילה, ודאי שאי-אפשר להרגיעם בדיבורים ובהטפת מוסר. זו עובד דה, בין שהטלוויזיה תשדר עליה ובין לא. אדרבה, דווקא באמצעות השידור נגלו נקודות-תורפה הטעונות תיקון, ואשר על-ידי העלמה ושתיקה ייתכן שהיו מחריפות וממאירות." פסקה נוספת : "ייתכן שאפשר היה למתן את ראיונות דיירי הבית ולא לבקש דווקא בנושא מעין זה את כל הגירוי והחריפות שבראיון הטל-וויזיוני. גם בפחות דראמה אפשר היה להצביע על אותו חסרון בסיוע לנפגעים. אבל אם ייעשה הדבר ההכרחי ותקום יחידה כזאת, במישור הממשלתי והעירוני — השיג גם השידור המוגזם והמעציב הזה תועלת."

אברהם שכטרמן (הליכוד) :

לטבת מותר לשאול שאלות. האם רק לנו אסור ?

מאיר פעיל (מוקד) :

אתם עושים פאניקה, לא שואלים שאלות.

— הצעות לסדר-היום (מואב, ארבל-אלמוזלינו, דרניצקי, בארי, לורינץ, כץ) —
 חוברת כ"ז, ישיבה קע"ג

חברי הכנסת, הבעיה היא — ואתם צריכים לדעת זאת — לא כשלונו זה או כשלונו אחר במשך השנים. הבעיה היסודית היא שמכשיר הטלוויזיה הוא מכשיר שלילי, מכשיר המחנך לא לערכים חיוביים אלא לערכים שליליים. נדמה לי שאין בבית הזה ומחוצה לו אף אחד שיוכל להגיד: זה לא מוכרח להיות כך. אבל אם אנחנו שואלים: מהי המציאות, מה הן התוצאות של הפעלת הטלוויזיה בשנים שעברו, הרי לית מאן דפליג, לא יכול להיות אחד בבית הזה שיסנגר ושלא יודה שהתוצאות היו שליליות ביותר.

אינני צריך לחזור על הסקרים, על מה שנתפרסם בעיתונות, כיצד ילדים צעירים מחקים שוד, אונס וכל מיני פשעים אחרים שעה קצרה אחרי שראו תכנית בטלוויזיה.

בתחילה הזהרנו ואמרנו כי התלטת הממשלה שהטלוויזיה תהיה רק טלוויזיה חינוכית — לא תקום ולא תהיה. מתחילים בטלוויזיה חינוכית וחיש מהר — כפי שלא חששנו להסתכן בנבואה — עברו לטלוויזיה כללית.

הנאשם איננו מכשיר הטלוויזיה. אינני מתנגד לקידום במובן הטכני. הגולם, הכלי, הוא לעולם לא יכול להיות אשם. תיאורטיא אפשר לשר באמצעות הטלוויזיה שיעורי תורה והרצאות מעניינות ומוצלחות. האשמים הם — ולדעתי אין לכך תקנה — כתבי הטלוויזיה. ושוב, תיאורטיא, אתם יכולים לשאול: וכי כתבי הטלוויזיה מוכרחים להיות דווקא אנשים שליליים? אין זה מחוייב המציאות, אבל זוהי המציאות. לא גדולי התורה ולא מדינאים גדולים יהיו כתבי טלוויזיה. אני זוכר שבועדת הפנים הופיעו לפני שנים מספר כמה כתבי טלוויזיה. כאשר התפלאנו על התנגדותם ושחצנותם וקיימנו בירור בינינו התברר לנו שאותם כתבים שהופיעו לפני הוועדה היו פשוט מסוממים, הם היו תחת השפעה של סמים. כך זה בכל העולם, וכך זה למעשה גם במדינת ישראל. אינני יודע אם אותם בחורים רוצים לתבל בכור, נה, כפי שנאמר כאן. יש נזק מספיק אם הם עושים את מלאכת החבלה שלהם שלא בכוונה.

לכן, אדוני היושב-ראש, צריך שיהיה לנו האומץ לא להתווכח ולדון על תופעה זו או זו אלא להגיע למסקנות ברורות על יסוד הנסיונות השליליים במשך השנים, שאנו במדינת ישראל נהיה הראשונים שנאמר כי אפשר לחיות בלי טלוויזיה; או נהפוך הוא: אם אנו רוצים לחיות ואיננו רוצים שתהיה השפעה שלילית על הנוער שלנו, הרי אנו צריכים לסלק את הטלוויזיה בכ"ל, ויפה שעה אחת קודם.

2. ההידרדרות בענף הכדורגל

אברהם בן (הליכוד):
 אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, זהו התסריט: כר דשא ירוק, יציעים מלאים קהל, הקבוצות עולות למגרש עם השופטים בראש, שריקה והמשחק מתחיל. כדורגל בישראל, אביב תש"ה. משחק בין שתי קבוצות של הליגה העליונה. הן אינן משתייכות לאותו מרכז. היחסים ביניהן לא הצטיינו מעולם באהדה יתירה.

בועז מואב (תנועה לזכויות האזרח):
 הייתי מבקש שחברי-הכנסת יוסף תמיר יצטט גם את מאמרו של טבת מאתמול.

שושנה ארבל-אלמוזלינו (המערך):
 כך מחנך חברי-הכנסת פעיל סטודנטים באוניברסיטה.

היו"ר י. דרניצקי (יודין):
 אבקש לתת לנואם לסיים דבריו. הסערה איננה עומדת בפרופרציה להצעות אלה.

בועז מואב (תנועה לזכויות האזרח):
 במצב הנוכחי יש, לדעתי, להגן על העצמאות ועל אי-התלות של רשות השידור ושל הטלוויזיה כדי שיוכלו להביא אינפורמציה לציבור בצורה שקולה ובדוקה.

יירידיה בארי (הליכוד):
 מי צריך לקבוע ברשות השידור?

בועז מואב (תנועה לזכויות האזרח):
 אני מציע לא לכלול את הנושא בסדר-יוממה של הכנסת.

היו"ר י. דרניצקי (יודין):
 שני המציעים הציעו לכלול את הנושא שבהצעתיהם בסדר-יוממה של הכנסת. השר הסכים לדיון במליאת הכנסת; לעומת זאת יש שתי הצעות לא לכלול את הנושא בסדר-יוממה של הכנסת. אני מניח שאפשר לקיים הצבעה אחת.

הצבעה

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת	— רוב
בעד ההצעה לא לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת	— מיעוט
נמנע	— 1

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר י. דרניצקי (יודין):
 רשות הדיבור לחברי-הכנסת לורינץ, להנמקת הימנעות סיעתו מן ההצבעה.

שלמה לורינץ (חזית דתית תורתית):
 אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, סיעתי נמנעה מן ההצבעה כדי שאוכל להביע פעם נוספת את התנגדותנו העקרונית לעצם הפעלת הטלוויזיה במדינת היהודים, במדינת ישראל.

היו"ר י. דרניצקי (יודין):

הכנסת תעבור להצעה הבאה לסדר-היום של חברי-הכנסת: כץ, אולמרט, קורן ושריד: ההידרדרות בענף הכדורגל, הוסכם על דעת כל המציעים שחברי-הכנסת אברהם כץ יביא לפני הכנסת את ההצעה לט"ד-היום בשם המציעים. רשות-הדיבור לחברי-הכנסת אברהם כץ.

חברי הבית, על רקע זה אין להתפלא אם חברנו, חבר-הכנסת קרון, מפטיר בתום אחת השיבות: "אני מציע לא לעסוק בנושא. הכדורגל בארץ חדל להיות ענף ספורט."

נושא האלימות חזר ועלה בדיונינו ובהם הושמעה טענה נכבדה: לסדר הציבורי בארץ אחראית המשטרה. עם כל ההערכה לשומרי ההתאחדות ולבלשי המודיעין האזרחי, לגילוי מעשים פליליים אחראית המשטרה והיא צריכה להביא את החשודים לדיון. אירועי הימים האחרונים לימדונו שאם המשטרה רוצה להשליט סדר במגזר רשמי היא עושה זאת. היכן היו מאות השוטרים בתת-פרעויות האחרונות? כמה חשודים מבין הסרסורים לדבר עבירה, המתווכים למיניהם, המאיימים והשחקנים שניאותו להשתתף ב"הסרטי", נחקרו כראוי על-ידי המשטרה? כשהמשטרה רוצה היא משליטה סדר במגזר שים. אנו מאמינים שבכוחה לחשוף פרשיות הגובלות בפלילים. אנו תובעים שהמאמץ ייעשה.

אדוני היושב-ראש, ענף הכדורגל הפך לתעשייה מגלגלת מיליוני לירות בשנה. זו מפרנסת מאות שחי קנים, מאמנים, מנהלים, אפסנאים, מעסים, אנשי מנהל גנון וכנראה גם סרסורים למיניהם. תקנון ההתאחדות אינו נשמר. הועלו הצעות רבות לחיקון המצב: שינוי מבנה הליגות וצימצומן; מערכת עונשים דראסטית ושיפוט מהיר; קיום משחקים רגישים במגרשים מיוזמים; הרחבת הבסיס הציבורי של הנהלת ההתאחדות ותביעה מחבריה להקדיש יותר מזמנם לנושא מורכב זה; עידוד כספי לקבוצות יורדות ולא להמגלות הגינות ספורטיבית במשחקיהן; חקירה משטרתית נמרצת בכל מקרה בעל אופי פלילי; פעולות הסברה וחינוך; — כל אלה ביחד ועוד, אולי, למנוע הידרדרות בענף.

חברי הבית, בעוד שעות מספר תתמודדנה קבוצות "בית-ר" ירושלים ו"הפועל" כפר-סבא על גביע המדינה. אני מאחל להן שתקיימנה משחק ספורטיבי ושבסופו יינשא הגביע אל-על על ידי הקבוצה הטובה יותר. בש"ת הקרובה יורד המסך על כל הליגות שלנו. משחקים מתוחים, מצב רגיש. אנו פונים מעל במה נכבדה זו לרבות הצופים ולא לפי השחקנים שלא יביישו את הענף, שיצדיקו את הצמדת הכינוי ספורט לכדורגל הישראלי.

חברי הבית, בהציענו לקיים דיון במליאה אנו מתכוונים שתחא זו רק התחלה של בירור יסודי ומקיף החייב להסתכם בבדק בית של התעשייה הגדולה בספורט הישראלי — ענף הכדורגל.

היו"ר י. דרניצקי (ידלון):

אבקש את שר החינוך והתרבות להשיב להצעה.

שר-החינוך והתרבות א. ידלון:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מודה לחברי הכנסת, חברי ועדת הספורט, שהעלו נושא זה על סדר-היום של הכנסת. אני סבור שחבר-הכנסת אברהם כץ אמר דברים חשובים ביותר בנושא הנדון, דברים שכן הראוי שיגיעו לתשומת-לבם של כל הנושאים באחריות לענייני ענף הכדורגל במדינה.

לצערי, הגילויים השליליים של הוואה ושל אלי-מות המתרחשים במגרשים ומוחוץ למגרשים הם בגדר

מי ינצח במשחק ספורטיבי זה? — התשובה ברורה: מי שיתכנן יותר טוב את מהלכי ההתקפה וההגנה, מי שיבטע בעיטות חזקות יותר ומדוייקות יותר לשער, מי שיגיע ראשון לכדור, מי שיתאמץ יותר. אנו מצפים שהטוב והמוכשר ינצח. האומנם? לא, רבותי. חבר כנסת מכובד הודיעני ימים מספר לפני המשחק את תוצאותיו: קבוצה פלוגית תנצח, והתוצאה תהא 0:1. וזה בדיוק מה שקרה. וזה לא היה המשחק היחיד שתוצאותיו נודעו מראש. משחק חשוב, חשוב לגבי המיקום בטבלה, נערך בליגה הלאומית, או ליגה א' או אחת מהליגות הנמוכות. השחקנים אינם מצליחים, והנה כנסים למגרש האוהדים, לפעמים אף הסדרנים ומנהלי הקבוצה. בתחילה רק צועקים ומקללים. לא נורא. עדיין לא מנצחים. ואז מופיעים הבקבוקים והתפוזים, פיתוח ספורט הרגימה. השער לא מובקע. הקבוצה היריבה אינה מוותרת. איוו חוצפה. ואז נבזקים החוזרים ועשן מתמר מהרימונים. כדורגל בישראל, אביב תשל"ה.

מה מאפיין ענף פופולארי זה בימים אלה? (א) תוצאות משחקים נקבעות מראש, נבחנות והפסדים לא סבירים. (ב) למשחקים חשובים מופיעות קבוצות בהרכב לקוי וחסר. (ג) התנהגות אלימה ופרועה בחלק מהמשחקים. (ד) דאגה נוגעת ללב של קבוצות מסויימות לקבוצות אחרות: מעניקים פרסים, נופש, מענקים, תמריצים לשחקנים ובלבד שינצחו קבוצה שלישית. (ה) מתערער הבסיס המוסרי ועמו אולי אף החוקי של הספורט, טונו, הכלי החשוב ביותר למימון רוב ענפי הספורט בארץ, ובוודאי ענף הכדורגל. כאשר התוצאות נקבעות מראש ולא במגרש — גורר הדבר, למעשה, להונאה של אלפי מהמרים השוקלים רק שיקולים ספורטיביים ואינם יודעים על דבר העיטאות השונות. (ו) השופטים מחרפים נפשם במגרשים, נתונים לאיזמים סמויים וגת-לוים, ובינתיים עוסקים בהדחות הדדיות. (ז) ועדת עצינוי נתמנתה לאחר שנתגלו תופעות שחיתות בענף. רבות מהמלצות הועדה בוצעו. אך מה קרה בעניין העסיף הדן ב"תשומת-לב מיוחדת למוקדי השחיתות" או לנושא זכויות וחובות הכדורגלן, כמוגדר בתקנון, שהפך, נדמה לי, לפיקציה?

חברי הכנסת, הנהלת ההתאחדות לכדורגל מורכבת משליחי ציבור. חלק נכבד מפעולות ענף הכדורגל ממומן לפי חוק משחק על-ידי הכנסת. ועדה של הכנסת, פה אחד ולא היסטו ושיקול, ממליצה — שכן אין ביכולתנו ואין ברצוננו יותר מאשר להמליץ — לקיים את שני המוזורים האחרונים בליגות העליונות ללא קהל. התסריט שתיארתי קודם, הרצון לסיים את משחקי הליגה בשלום והמצב המתוח בטבלה — אלה הנחוננו בקיבלת ההמלצה. שר החינוך והתרבות מתייצב מאחורי ההמלצה. אך הנהלת ההתאחדות לכדורגל נוטלת על עצמה אחריות כבדה, הן במישור הספורטיבי-אירגוני והן במישור של דוגמה לאזרחות טובה, ואומרת: "יוק". אין הם מקבלים את ההמלצות. זוהי זכותם, בוודאי זכותם והם מומאליים. אך זכות זו נקנית במעש ולא במחל. כי מי שאחראי לתסריט שהבאתי, מי שאחראי למצב שאלינו נתדרדר ענף הכדורגל באביב תשל"ה, חייב לשקול יותר מפעם אחת אם לדחות המלצה פה אחד של ועדה בכנסת ולהסתייג ממדקה אם לא לקבל את פניות שר החינוך והתרבות.

חוברת כ"ז, ישיבה קע"ג

— הצעות לסדר-היום (ידלין, אולמרט, קורפו, דרניצקי, כ"ז) —

אין לומר, חברי-הכנסת כ"ז, שלא נעשו מאמצים גדולים להיאבק בגילויים השליליים. וכאשר מבקרים את הנהלת ההתאחדות לכדורגל, צריך גם לומר דבר חיובי על המאמצים שעשתה. נעשו מאמצים בתחום ההסברה, נתקבלו החלטות בתחום של החמרת ערש נשים; העסיקו חברת חקירות שעבדה יפה. המשטרה משתפת פעולה במסירות, בנאמנות, בעיקר באזור תל-אביב. ועכשיו, במשחקים הרגישים בארץ כולה, יש תכנית — והיא הולכת ומתבצעת — לשיפור מית-קנים, להפרדה בין הצופים והשחקנים. אבל כנראה מה שנעשה איננו מספיק.

חברי הכנסת, באשר להמלצות ועדת הספורט של הכנסת הצטערת על שני דברים: (א) הצטערת שהי וועדה המליצה המלצות בלי להתייעץ ולשתף אותי או את נציגי. (ב) יותר מזה, הצטערת שהנהלת ההתאחדות לכדורגל לא קיבלה את המלצות ועדת הספורט, שצירפתי לה גם המלצה מצדי — מתוך השיקול שיש להתחשב בכבודה וערכה של כנסת ישראל. אבל אני צריך גם לומר לזכות ההתאחדות שלקראת אותו משחק, שהמלצנו כולנו שישחקו אותו בלי קהל, ובכלל לקראת אותו מחזור, נעשו מאמצים מצד ההתאחדות. היא לא התעלמה מן המלצה של כולנו. היא הגבירה את השמירה של המשטרה; היא הגדילה את מספר הסדרנים באנשי חברות שמירה ואזרחים ביצעים; הוזמרו הבדיקות בכניסות; הובאו שופטים זרים. ולשמחננו, השבת הזאת עברה בשלום.

אני לא מצאתי שום קשר — אם כי אני בודק זאת כל פעם מחדש — בין ההימורים לבין מה שקורה במגזר רשמי. אילו הייתי מוצא קשר כזה הייתי ממליץ לוותר על ההכנסות העצומות מההימורים המקיימות לא רק את הכדורגל אלא גם את שאר ענפי הספורט בארץ, והן חשובות לנו כי הן בגודלן שלמעלה ממה שתקציב המדינה מסוגל להעמיד לרשות הספורט.

אין שום ספק שהאימים הטלפוניים והתנהגות קהל האוהדים קשורים בקבוצות המועדות לירידה והבעיה מחמירה והולכת לקראת סוף השנה.

אדוני היושב-ראש, מנוי וגמור אתי לאמץ מדיניות של מאבק נמרץ בהידרדרות בענף כדי לחסום כל פיתוי אפשרי להונאה ולמכירת משחקים, ולעקור מן השורש אלימות מצד שחקנים ואוהדים, כי אני משוכנע שאם הספורט לא יחסל את האלימות וההונאה — הרי האלימות וההונאה יחסלו לחלוטין את הספורט.

ייתכן מאוד שאין מנוס מריאורגאניזציה במבנה הליגות שיהיה מושתת על צימצום מספר הקבוצות בלי גה הלאומית, בצירוף משחק מבחן בין הקבוצות היוררות דות והעולות. זה דבר אכזרי מאוד כלפי הקבוצות העולות, אבל ייתכן שאין מנוס מאכזריות זו כדי למנוע את ההונאה. אני שוקל הקמת הנהלה להתאחדות הכדורגל שתהיה מורכבת מחציית מנציגי האגודות באמצעות המרכזים ומחציית מנציגים אשר ימונו על-ידי משרד החינוך והתרבות ושאינם שליחי הקבוצות. אין לי ספק שצריך להתחיל במשטר עונשים חמורים מראשית השנה. ויש עוד רעיונות שצריך לבדוק אותם.

אני מתכוון למנות ועדת מומחים בלתי-תלוים שיציעו הצעות לאירגון מחדש של משחקי הכדורגל.

תופעה הנמשכת כבר שנים לא מעטות. זו איננה השנה הראשונה למשבר בענף הכדורגל, אבל אין אני יכול להתנחם בכך ואין אני מציע להתנחם בצרת רבים. מי שעוקב אחרי כותרות העיתונים ברחבי העולם מגלה שמתרבות והולכות בשנים האחרונות בכל רחבי העולם כולו כותרות עתונים על אלימות במגרשי ספורט, בעיי קר ביציעי אצטדיוני הכדורגל —

אהוד אולמרט (הליכוד):

שם אין תופעה של מכירת משחקים, רק אצלנו.

שר-החינוך והתרבות א. ידלין:

אני מקווה שהיושב-ראש מגן גם על הנואם. אני באמצע המשפט, עוד לא הגעתי לנקודה.

— הידיעות על אלימות ואי-סדר במגרשי הכדורגל נקראות יותר ויותר כמעין דיווחים מזירת קרב במלחמה. וזה קורה גם בארצות נאורות ביותר. אבל אני מציע להתנחם בזה. אני מציע שנקבל את האתגר שבמדינת ישראל יהיו פני הדברים שונים.

החומרה בשנה האחרונה, או בתקופה האחרונה, החומרה שבמעשי האלימות היא בכך שהיא מתמקדת בקרב האוהדים. ובמיוחד החומרה היא באיומי הטלפון לשחקנים, איומים שהתפשטו לממדים מסמרי שער. והחידוש של החודשים האחרונים הוא השימוש בחיזויים שכיום יש אליהם כנראה גישה קלה יותר. אבל אין לפטור את הנהלות האגודות מאחריות. אני חוזר ומטיל על הנהלות של כל אחת ואחת מהאגודות אחריות כבדה. לפעמים יש רצון לפזר — אילו היה החוק מאפי-שר — הנהלה של אגודה זו או זו. אולם אני מסכים בהחלט, יש תוצאות משחקים שאין להבין אותן, אם כי המודיעין האזרחי העוסק בזה לא גילה אף שמץ של עובדה. בכל זאת, כאמור, יש תוצאות משחקים שאין להבין אותן והן מעוררות היריחוים קשים ביותר על כל הטעם שבמשחקי כדורגל.

חיים קורפו (הליכוד):

למה נזקקים למודיעין אזרחי ולא למשטרה?

שר-החינוך והתרבות א. ידלין:

זהו דבר השייך לטוציולוגיה של החברה המודרנית, שנוזקקים גם לעזרת מודיעין אזרחי. אין פה תלונה של מישהו, יש תמיחה. הדברים לא ברורים ואנחנו נעורים באמצעי שהוא לגיטימי בחברה, שאולי יוכל לספק לנו ידיעות.

חיים קורפו (הליכוד):

אומרים שמכונת האמת שלהם מקולקלת.

שר-החינוך והתרבות א. ידלין:

אני מבקש מחברי הכנסת לא להפריע לי. אני רוצה שכולנו נגמור את הישיבה בזמן.

היו"ר י. דרניצקי (יור"י):

אל תגיב על כל קריאת-ביניים.

אברהם כ"ן (הליכוד):

יש היום משחק כדורגל, אדוני השר.

שר-החינוך והתרבות א. ידלין:

זהו. ואני מבקש שלא להפריע לי. אשתדל להשיב בקיצור.

היו"ר פ. שינמן :

חבר-הכנסת כץ, האם אתה מסכים להצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדה ?

אברהם בין (הליכוד) :

אני מסכים.

היו"ר פ. שינמן :

אם כך, לפנינו הצעה אחת: להעביר את הנושא לדיון בוועדת החינוך והתרבות — ואני מעמיד אותה להצבעה.

ה צ ב ע ה

ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת החינוך והתרבות נתקבלה.

לוועדה זו אומץ, כמובן, את נציגי ההתאחדות לכדורגל להשתתף בה. אבל כל זה לא מספיק. חשוב ורצוי מאוד שוועדת הספורט של הכנסת תתן את דעתה על סוגיה זו כי משחקי התחרויות בכדורגל כפי שהם מתקיימים לאחרונה מעוררים לא רק דאגה חמורה אלא גם ספק בעצם ההגיון והאפשרות של המשך קיומם. יש לבדוק אם מידת הנזק אינה עולה על התועלת. טוב שבדיקה זו תיעשה, בין היתר, גם בוועדת הספורט של הכנסת.

הייתי ממליץ לפני חבר-הכנסת כץ כי בהתחשב בסדר-היום העמוס של הכנסת יסכים שהנושא, שהוא בהחלט ראוי לדיון במליאה, בכל זאת יועבר לדיון יסודי, בתקופת הביניים בין סיום העונה הנוכחית לעונה הבאה, לוועדת החינוך והתרבות, ואולי באמצעותה לוועדת הספורט של הכנסת.

אדוני היושב-ראש, אני ממליץ שהנושא יועבר לוועדה.

3. תפקידן של תנועות הנוער בישראל

רשת החינוך הממלכתי של מדינת ישראל, בניגוד לקו שהיה מקובל עלינו בדור האחרון, קו שהיו לו הסברים משלו. אני מציע כאן את הצעתי בקווים כלליים ואני מקווה שנדון בנושא זה בכנסת בהרחבה לאחר מכן :

א. בתי-הספר שבמערכת החינוך הממלכתי ובתי-הספר התיכוניים הציבוריים ייפתחו לפני כל תנועות הנוער כדי שתוכלנה לפעול בבתי-הספר, בין השעות 4 אחר-הצהריים ו-10 בערב, בנוסף לחינוך המשלים שצריך להתייב בנפרד והוא לא שייך לענייננו.

ב. בכל בית-ספר תוכלנה לפעול כל תנועות הנוער, הפוליטיות והלא-פוליטיות, כגון הצופים ותנועות הספורט השונות הקיימות במדינה. כל נער, נערה או הוריהם יוכלו לבחור באיזו תנועה לפעול, אם כי לא יהיה חוק שיחייבם לפעול במסגרת תנועת נוער כלשהי.

ג. כל עוד קיים זרם החינוך הממלכתי-דתי תפלה תנועות הנוער והספורט הדתיות בעיקר במסגרת זרם החינוך הדתי, אולם תותר לכל נער או נערה או הוריהם בחירה חפשית שלא להיות צמודים דווקא לזרם החינוך ההשכלתי הרצוי להם. בבתי-הספר הממלכתיים הרגילים תפעלנה כל תנועות הנוער האחרות, הלא-דתיות.

ד. במסגרת תקציב החינוך יוקצב תקציב מיוחד לאחזקת בתי-הספר באורח נקי, מסודר וגאות במשך שעות אחר-הצהריים והערב כדי שפעולות תנועות הנוער בבתי-הספר לא יפגעו במבנים. אך גם אם יש סכנה של פגיעה במבנים, אסור לנו להשלים עם שמי מון חיי הנוער במבנים של בתי-הספר בשעות אחר-הצהריים והערב. לדעתי, המצב הקיים כיום שהמבנים ברוב בתי-הספר במערכת החינוך הממלכתי שוממים משעה ארבע אחר-הצהריים ולא מתקיימת בהם פעילות חינוכית — מצב זה טוען תיקון משום שיש בכך ביזבוז משווע של אמצעים.

היו"ר פ. שינמן :

אנו עוברים להצעה הבאה לסדר-היום: תפקידן של תנועות הנוער בישראל. ראשון יגיש את הצעתו חבר-הכנסת פעיל, ואחריו — חבר-הכנסת יוסי שריד.

ידידי בארי (הליכוד) :

מתי אמור שר המשפטים להשיב על שאילתות ?

היו"ר פ. שינמן :

היום, בסוף הישיבה.

רשות הדיבור לחבר-הכנסת מאיר פעיל.

מאיר פעיל (מוקד) :

כנסת נכבדה, כבוד שר החינוך, שהצעתי מיועדת בעיקר אל משרדו.

הגשתי את הצעתי לדון על תנועות הנוער במליאה הכנסת כבר לפני חצי שנה בתקווה שהכנסת אמנם תחליט לדון בנושא. אני מעלה עתה את הנימוקים מדוע, לפי ענתי דעתי, צריך לדון בנושא ומה ציפיותי לשינויים שצריכים לחול בישראל בתחום זה.

לא אבוא בהזדמנות זו לדווח לכנסת על המצב הקיים של תנועות הנוער הפוליטיות והלא-פוליטיות במדינת ישראל, כיוון שאני מניח שחברי הכנסת הנכבדים יודעים את הנתונים ודואבים כמוני את עובדת נוכחותן ההולכת וקטנה של תנועות הנוער בקרב בני הנוער בישראל, תופעה המביאה לכך שרוב בני-הנוער בישראל מגיעים לכלל בגרות מבלי שהמדינה טרחה לחנכם למעורבות פוליטית ואף לא לדעת בעצם בעד איזו רשימה להצביע בבחירות.

דומה כי דרך המלך לחנך את בני-הנוער שלנו למעורבות פוליטית — ואני מדגיש: מעורבות פוליטית — ולהמשך קיום חברה פלוראליסטית בישראל היא עידוד ממשלתי מאסיבי לצמיחה גדולה ומהירה של תנועות הנוער כולן. הדרך הטובה ביותר שגוראת לי לעשות זאת היא הכנסתן המתוכננת של תנועות הנוער אל

חוברת כ"ז, ישיבה קע"ג
— הצעות לסדר-היום (פעיל, שינמן, שריד, כץ, שובל) —

עלי לקבוע בצער שממצאי המחקר משרטטים דיו-קן של תנועת נוער ישראלית מאכזבת, שיגרתית ושמי-רנית. ואלה, רבותי חברי הכנסת, עיקרי הסיכום: הח-ברות בתנועת הנוער של הפרט נקשרת להשתייכות תנועתית או מפלגתית של הוריו ובני משפחתו. יתרה מזו, הוא נוטה להשתייך אף לתנועות קרובות לאלו שאליהן השתייכו הוריו.

דפוס זה של המשכיות בין-דורית המאפיין את החברות בתנועה מתלכד במגמה מעניינת: תנועות הנוער מבררות אל בין שורותיהן אנשים בעלי מאפ-יינים אליטיסטיים יחסית — ילידי ישראל בדרך כלל שהוריהם יוצאי אירופה ואמריקה ותיקים בארץ, וב-מחזור הצעיר ביותר ההורים הם אף בעלי עיסוקים מכובדים ביותר. השכלת אבותיהם של חברי תנועה גבוהה בדרך כלל יותר מהשכלת אבותיהם של נחקרים שאינם חברי תנועה.

במחזורי הבוגרים משתתפים בתנועה רק 8% מעדות המזרח, ובתשל"ג 14% בני עדות המזרח, בעוד ששי-עורם באוכלוסייה הנחקרת גבוה יותר — כ-40%.

אברהם כין (הליכוד):
מאילו מחזורים הם הבוגרים?

יוסי שריד (המערך):
הבוגרים הם בני שני המחזורים שעזבו את הת-נועה — תשכ"א ותשכ"ו. אלה מחזורים שיצאו מוזנן מן התנועה ונכנסו למסלולי חיים שונים, וגם הם נבדקו מה היתה השפעת התנועה עליהם.
הנטייה הזאת משקפת יותר מכל את המגמה האלי-טיסטית.

זלמן שובל (הליכוד):
האם זה לא היה תמיד כך, גם לפני קום המדינה?

יוסי שריד (המערך):
אתה צודק, וזו הערה נכונה. מה שמפתיע אותי ומה שהפתיע אותי כאשר קראתי את המחקר הוא שה-דבר לא נשתנה. כלומר אין רבותא בכך, אין פלא שת-נועות הנוער היו תנועות נוער אליטיסטיות לפני קום המדינה ובשנים הראשונות לקיומה של המדינה, אבל העובדה שהן לא השתנו ונשארו חברות סגורות אליטיסטיות — עובדה זו אומרת כיום דרשני.

באשר לאורח חיים — לא נמצאו קשרים בין חברות בתנועה ופעילות בה לבין דפוסי חיים יומיומיים, כגון חברות באירגונים וולונטאריים, פעילות עסקנית וציבורית ופעילות פוליטית.

בתחום תחושת ההזדהות הישראלית נוטה השפעת התנועה להיות קצרת-טווח. במחזורי הבוגרים נתגלה קשר בין תנועותיות להזדהות ישראלית רק באוכ-לוסייה הדתית, ואילו במחזור הצעיר אומתה ההשערה גם באוכלוסייה הדתית וגם בחילונית בנפרד.

בתחום ההתנהגות והאוריינטאציות הפוליטיות קיים שוני בין ההתנהגות הפוליטית שבה אין הבדלים בין בוגרי התנועה ויתר הנחקרים לבין האוריינטאציות הפר-ליטיות שבתוכן יש מגמות מעניינות על-פי קווי חברות ופעילות בתנועה. לא עצם החברות בתנועה היא המ-

ה. במסגרת תקציב החינוך יוקצב תקציב מיוחד לפעולות תנועות הנוער בקנה-מידה ממלכתית, על-פי חוק מימון לתנועות הנוער, מבלי להתערב בעבודתן הרעיונית, הפוליטית והחברתית — זאת כדי לסייע לתנועות הנוער לממן את פעילותן הרעיונית בפירוט-מים ובמפעלים ולשלם משכורת לסגל מדריכיהן. מן הראוי שהכנסת שחוקקה חוק מימון למפלגות תצטר-ע שני צעדים קדימה ותחוקק חוק מימון לפעולות תנו-עות נוער.

1) עלינו לעודד תחרויות ועימותים רעיוניים בין תנועות הנוער השונות בבתי-הספר, בשעות אחר-הצהריים והערב, כדי להכין את בני-הנוער שלנו החל מגיל מוקדם — את הגיל צריכים לקבוע מחנכים, בדיונים יותר מעמיקים — להתמודדות רעיונית ול-מעורבות פוליטית.

2) לא די שבשיעורי האזרחות בבתי-הספר יכירו בני-הנוער את הספקטרום הפוליטי השורר במדינת ישראל כמסתכלים אל החיים הפלוראליסטים בישראל מן הצד. יש ליצור מסגרת ממלכתית חינוכית שת-עודד את בני הנוער למעורבות פוליטית ממש, למע-שים ממשיים תחת דגלים רעיוניים. רק בדרך זו ניתן לקיים את הדמוקרטיה הפלוראליסטית בישראל בדו-רות הבאים.

כדי לדון באורח מעמיק ויסודי על שיפור עקרוני ויסודי במעמדן ובפעולתן של תנועות בישראל, בין בכיוון שאני מציע ובין בכיוונים מעשיים אחרים, אני מציע שהכנסת תקיים דיון מלא במליאה, בתקווה שנגיע להחלטה חיובית שתקדם את הנושא באורח מש-מעוטי, גם על-ידי חקיקה של ממש, לפחות בנושאים תקציביים.

היו"ר פ. שינמן:
רשות הדיבור לחברי-הכנסת יוסי שריד, להצעתו לסדר-היום באותו נושא.

יוסי שריד (המערך):
אדוני היושבי-ראש, חברי הכנסת, דברי היום על תנועות הנוער בישראל יהיו מבוססים ברובם על מחקר המוקדש לנושא "דפוסי קאריירה ועמדות של צעירים בישראל — בוגרי תנועת נוער ואחרים". מחקר זה נערך על-ידי הפרופסורים חיים אדלר ורינה שפירא, והוא יזום וממומן על-ידי המכון לחקרי עבו-דה ותברה של אוניברסיטת תל-אביב ועל-ידי משרד החינוך. ממצאיו של המחקר, שנשטתים זה עתה, עדיין לא נתפרסמו, וגם אני, לצערי, במסגרת הזמן המוג-בלת, אוכל להביא רק את עיקרי סיכומי, ובדרך הט-בע, כאשר אתה מביא עיקרים בלבד יש בכך אולי כדי לעוות מעט את התמונה לכאן או לכאן אבל התמונה בכללה נשארת באנמנוחה.

מטרת המחקר היתה לבדוק שוני בהתנהגות וב-אורח החיים בין בוגרי תנועה ושאנים חברי תנועה לגבי ערכים, עמדות ואורח חיים, על-ידי בדיקת נחקרים חברי תנועות ומי שלא היו חברי תנועות, משלושה שנתונים שונים, בסך הכל 2,497 נחקרים מש-לוש הערים הגדולות בבתי-ספר עיוניים. גם את העוב-דה הזאת צריך לזכור, משום שגם בה יש כדי לעוות מעט את התמונה. שלושת השנתונים היו מחזורי תשכ"א, תשכ"ו ותשל"ג.

נויים מרחיקי-לכת בשיטת פעולתן, באורחות חינוכן ובמגמות פניהן.

מתחייב הצורך בשיפור רמת הפעולות והעלאת רמת המדריכים. מתחייב הצורך בתוספת יעדי הגשמה — לבד מיעד הקיבוץ החשוב כשלעצמו, שאיננו יכול לעמוד עוד בבלעדיותו. מתחייב הצורך בסימון יותר אתגרים של עזרה, היחלצות והתנדבות. מתחייב הצורך בהדגשת האידיאולוגיה התנועתית הרבה יותר מש" היא מודגשת היום, בדרך של ראדיקליזאציה בעמדות, בגישות ובערכים. מתחייב הצורך בהסתלקות מעיקורן הפוליטי של התנועות, המחמיר בהדרגה, והחזרתן אל מעורבות פוליטית אקטיבית, ביקורתית, תוך שמירת מרחק מגילויים של שחיתות והסתאבות במסד והדגשת הדוגמה האישית.

על כל הצרכים האלה, אדוני היושבראש, מן הדין, לדעתי, שהכנסת תתן את דעתה.

היוז"ר פ. שינמן :

אבקש את שר החינוך והתרבות להשיב על שתי הצעות לסדר-היום.

שר-החינוך והתרבות א. ידלון :

אדוני היושבראש, כנסת נכבדה, אינני מצטער על ההודמנות והסכים עם חברי-הכנסת פעילי בהערכת חשיבותן של תנועות הנוער והצורך לסייע להן, לחזק אותן ולאמץ אותן בעבודתן החינוכית. אני גם שייך לאלה המברכים על הפלוראליזם, על הגיוון של תנועות הנוער.

אני חולק על הערכת מצבן הקשה מנשוא, כביכול, של תנועות הנוער. מעניין לציין שהמחקרים אינם מוכיחים את העובדה של ירידת מספר החברים המשותיים כיום לתנועות הנוער, אף שוהי החחושה שלנו. במחקר שנערך בקיץ 1973 על מרגם גדול ומייצג של תלמידי בתי-הספר העל-יסודיים, על כל מיגוניהם, לרבות ההתיישבות, מצאתי תוצאות מפתיעות שהיו בניגוד לתחושה שלי. לפי המחקר הזה רק 43% מהתלמידים לא היו חברים בתנועת נוער כבר בגיל התיכון, ביום עריכת המחקר, ומתוכם 23% בלבד אמרו שלא היו מעורבים לחברים בתנועת נוער. האחרים, כלומר 57%, טענו כי ביוני 1973 שהם חברים, או שהיו חברים, בתנועת נוער. ובכן, כיוון שהשנתון הסטטיסטי של אותה שנה קבע שבחינוך העל-יסודי היו 135,000 תלמידים ו-57% מהם הגדירו את עצמם כשייכים לתנועות הנוער, וכיוון שאני מניח שבדרך כלל בגיל היסודי משתייכים יותר לתנועות הנוער, ויש אומרים אפילו כ-70% מהתלמידים — אפשר לומר שביוני 1973 היו בכיתות ה' עד ח' כ-200,000 תלמידים בתנועות הנוער, ולזה אפשר להוסיף עוד 35,000 חניכים בסקציות המקצועיות של תנועות הנוער: הנוער העובד הקשור בהסתדרות, הנוער העובד הדתי והנוער העובד הלאומי.

גם אם יש פה הפרזה, אין לדבר על ירידת המספר. אנו יודעים שיש כ-1,100 סניפים של מועדוני תנועות הנוער בכל רחבי הארץ. אני חושב שאין גם להתלונן על חוסר עזרה לתנועות הנוער.

המדיניות של סגירת בתי-ספר לתנועות הנוער

ביאה לשוני בין תנועותיים ללא-תנועותיים באשר למודעות מוגברת בחשיבות ההשתתפות הפוליטית ולא עצמת הפעילות בתנועה ואופיה.

ניתן לסכם ולומר כי לתנועת הנוער, כמבנה חב-רתי הממומן, מפקח ומכוון על-ידי החברה הבורגנית, יש השפעה ארוכת-טווח בעיקר על הממדים הפוליטיים, אך זו הולכת ונחלשת ופחות בולטת המגמה בדור הצעיר.

אבל הדברים החמורים ביותר של שני בעלי המחקר הם להלן: "לפיכך עומדת השאלה אולי ניתן לראות את מסגרת תנועת הנוער של היום יותר כמבנה הבא לספק חוויות של גיל הנוער מאשר מבנה שיש בכוחו להשאיר רישומו לעתיד הרחוק במכלול דפוסי החיים של בוגריו. זאת ועוד; דפוסי העמדות והשאיפות של נוער צעיר זה, שהוא אליטיסטי בעיקרו, היינו בא מהשכבות הגבוהות יחסית בחברה, הם בעלי אופי 'המשכני' לזה של הבוגרים מאותן שכבות בחברה, ולא דווקא בעל אופי של עילית משרתת הלכה למעשה, כפי שנהגו לחשוב." כאן אין דיבור רק על המבנה החברתי של תנועות הנוער, אלא יש דיבור על הייעוד של תנועות הנוער, ובאיוז מידה בוגרי תנועות הנוער משמשים ומשרתים את הייעוד הזה. וכאמור, בעלי המחקר אינם רואים בעילית זו עילית משרתת.

"מכל הנזכר לעיל מסתבר כי יתכן שיש לראות בתנועת הנוער של היום מבנה שאינם עוברים אותו פרטים בהיותם צעירים, אך למעשה הוא מבנה החור תך אנכית את החברה הכללית. היינו, זהו מבנה המאפיין על-ידי צעירים ובוגרים משכבות חברתיות גבוהות יחסית, בעלי עמדות פוליטיות אופייניות, המ-קיימים ביניהם קשרים ויחסי חברות אנוגאמיים באופי-ים. החברות בתנועת נוער הופכת יותר ויותר לסמל סטאטוס או למסלול מובילי משלים לחינוך התיכון, לגבי סקטור מסויים בחברה הישראלית, ואולם מסלול מובילי זה לאו דווקא מתקשר עם אורח חיים שירותני, אקטיבי, כפי שאיפיי את התנועה בעבר, או כפי שנהגו לומר שמאפיין אותה."

הפיסקה האחרונה במחקר אומרת: "סקטור זה שהוא מבחינת עמדותיו החברתיות בעל עמדות קולקטיביסטיות יחסית, המשכיות וקונפורמיות למסד, וש-הינו שליט על המשאבים הרוחניים, ההשכלתיים וה-פרופסיונאליים בחברה, שומר על קיומו כסקטור אליטיסטי, בין השאר, על-ידי עצם קיום תנועות הנוער. תנועות אלה מספקות לחבריהן הוודמניות ליבילוי ולפ-עילות חברתית המקשרת אותם אלו לאלו ומפגישות א-י-תם עם הערכים המרכזיים של החברה."

אדוני היושבראש, מעיקרי הממצאים שהבאתי כאן מתברר למעלה מכל ספק כי תנועות הנוער בישראל לא הצליחו במשך שנים רבות לסגל את עצמן לתנאי המציאות הישראלית המשתנה ולתביעות שהזמן גורמן. תנועות הנוער מצטיירות כחברה סגורה וגורמות לה לקפוא על השמרים. דווקא משום שלא אבד על תנועות הנוער כלח — כך מאמין אני — דווקא משום שאין להן תחליף, דווקא משום שהן משרתות גם היום צרכים לאומיים ממדרגה ראשונה ועננות לאתגרים עילונים — דווקא משום כך מצער כל כך לראותן בהס-תגרותן ובהתנוונותן; דווקא משום כך מתחייבים ש-

חוברת כ"ז, ישיבה קע"ג

— הצעות לסדר-היום (ידלון, ידיד, שריד, פעיל, שינמן) —

יוסי שריד (המערך) :

אני מסכים להערות ההסתייגות שלך. אלו הערות נכונות, אבל שיעור בני עדות המורח הוא נמוך גם בקרב האוכלוסייה הנחקרת.

שרי-החינוך והתרבות א. ידלון :

באוכלוסייה הנחקרת כן, כי זו החטיבה החינוכית שבגלל התביעה הקיצונית המאקסימאליסטית להליכה להתיישבות, לקיבוץ, לא הצליחה למשוך במידה מספקת בני שכבות אחרות. והפתרון של תנועות הנוער — ואיננו יכולים תמיד לתת הנחיות מבחוץ — הוא קיום חטיבות נפרדות. אבל גם חברי-הכנסת יוסי שריד לא הגיע למסקנה שאין לעזור לתנועות הנוער כפי שהן, ואני מסכים אתו שתנועות הנוער צריכות — ואני מניח שיעשו זאת, בין השאר, גם בעקבות מחקר זה שיומנו ומימנו חלקו הגדול — לחדש את הכלים האירגוניים ולהקיף אוכלוסייה שונה מזו הקיימת כיום. יש פוטנציאל אדיר — —

מאיר פעיל (מוקד) :

לכן חשוב להעמיד לרשותן את בתי-הספר כולם.

שרי-החינוך והתרבות א. ידלון :

הקשבת לדברי ?

מאיר פעיל (מוקד) :

הקשבת, אבל לא לכל מה שאמרת אני מסכים.

שרי-החינוך והתרבות א. ידלון :

תנועות הנוער צריכות להקיף אוכלוסייה שונה מזו הקיימת, לרענן את סגנונות ההדרכה, לנסח ניבים חדשים של הידברות עם בני נוער, ואולי גם לעצב נוסחאות אידיאולוגיות חדשות ובלתי-שיגרתיות.

מכל מקום, הנושא הוא נושא נכבד. ונדמה לי שהואיל ויש הסכמה עקרונית בכל הבית לגבי חשיבותו של תנועות הנוער, ביור יעיל יותר יכול להיעשה שות בוועדה. והייתי ממליץ על כך מאוד לפני שני חברי הכנסת המציעים, ולא מפני שיש מצדי התנגדות לדיון במליאה, אלא מפני שנדמה לי שנוכל לתרום תרומה מסויימת ולעיתן במסקנות המעניינות של המחקר אם חברי הכנסת יסכימו שהנושא יידון בוועדה.

היו"ר פ. שינמן :

האם חברי הכנסת המציעים מסכימים להעביר את ההצעות לוועדת החינוך והתרבות ?

יוסי שריד (המערך) :

כן.

מאיר פעיל (מוקד) :

כן.

היו"ר פ. שינמן :

חברי הכנסת, לפנינו הצעה אחת — להעביר את ההצעות לסדר-היום של חברי-הכנסת מאיר פעיל ויוסי שריד לוועדת החינוך והתרבות. אני מעמיד הצעה זו להצבעה.

הצבעה

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החינוך והתרבות נתקבלה.

חלפה מהעולם. המדיניות שאנו נוקטים כיום היא מדיניות של פתיחות לתנועות הנוער, סיוע לתנועות הנוער. אני סבור שלא עבר זמנו, שאנו זקוקים לתנועות הנוער כאוויר לנשימה, על אף נקודות התורפה. החברה הישראלית זקוקה לתנועות הנוער, ואנו עושים כל מה שאפשר כדי לסייע להן במתן אפשרות להסברה ובייתוף פעולה עם המחנכים, בעזרה תקציבית, בהקמת מבנים ובשיפורם. ולא אמנה את הכל בגלל השעה המאוחרת.

אשר לשאלה אם ניתן לקיים את פעולות תנועות הנוער אחרי-הצהריים בבתי-הספר — זוהי שאלה מסורכת מאוד. הן אנו רוצים להפוך כמה בתי-ספר למרכזים קהילתיים, אבל אנו נתקלים בבעיות מינהליות-אירגוניות קשות מאוד, וקיימת השאלה אם זה טוב לתנועות הנוער.

יש כאלף סניפים לתנועות הנוער מחוץ לבתי-הספר במועדונים ובסניפים שלהן, ולא נראית לי ההצעה שבכל בית-ספר יקומו סניפים של תנועות הנוער.

מנחם ידיד (הליכוד) :

אולי באזורים מסויימים בלבד.

שרי-החינוך והתרבות א. ידלון :

נכון, אבל לא כשיטה. עזרה כספית ניתנת ביד רחבה, ולא כל נושא צריך לנסח בצורת חוק. אינני סבור שדרוש לזה חוק.

באשר לדבריו של חברי-הכנסת יוסי שריד : אני מכיר את המחקר הזה. המחקר הזה מעניין מאוד. יש בו מסקנות סוציולוגיות מאלפות מאוד. עם זאת, המחקר לא שינה את עמדותי שאנו זקוקים לתנועות הנוער, משלוש סיבות : האחת — הן מחנכות נוער להתיישבות. וגם אם מגיעים להתיישבות מתוך החטיבות החינוכיות רק 10%, בלי תנועות הנוער זה לא היה נעשה. הסיבה השנייה — תנועות הנוער מנחילות משקעים ערכיים חשובים לחניכים, גם אם הם לא נשארים בתנועת הנוער. נכון הוא שהמשקעים הערכיים מיטשטשים, נמאדים וחולפים עם הזמן, וזאת משום מוצאם האלטיסטי של חניכי תנועות הנוער, שמביא אותם לשאיפת סטאטוס גבוהות, לחיים בעיר הגדולה, בפרבר העירוני, במקצועות אקדמיים, והם מאמצים לעצמם את הנורמות של שכבות אלו. ולפיכך המשקע הערכי של תנועת הנוער מאבד במשך הזמן את תקפו. אבל יש מספר שנים שמשקע זה תורם תרומה חשובה, ואין לזלזל בכך. יש גם הבדלים בין תנועות הנוער השונות ומשך תוקפם של משקעים אלה.

הסיבה השלישית — וזאת הערתי העיקרית — המח"קר בדק אך ורק חטיבה מסויימת של תנועות הנוער, בעוד שעל תנועות הנוער עברו גילגולים רבים, הן לבשו צורה ופשטו צורה. ויש תנועות נוער שהקימו חטיבות של ישוב חדש, שהן בעצם חטיבות מודרניות בדפוסים של החינוך המשלים, אבל קשורות לתנועות ציבוריות, למפלגות פוליטיות ולאירגונים התיישבותיים. ודבר זה לא נבדק במחקר. לכן כאשר רואים במחקר שהאלמנט של יוצאי עדות המערב בולט, הרי זה מפני שבעלי המחקר לא הביאו בחשבון בוגרי חטיבות תנועות הנוער של הישוב החדש. ובוודאי שהמחקר לא טיפל בחניכי תנועות הנוער בסקציות המקצועיות, שהן מקנות ערכים וגם מכשירות גרעניים לנח"ל ולהתיישבות.

ד. הצעות חוק של חברי כנסת

1. חוק הגנת השכר (תיקון), תשל"ה — 1975 *

את הדאגה לזכויותיו כאשר המעביד אינו מתמיד בהעברת ההפרשות לקרנות, צובר חובות ומגיע לפ-שיטת-רגל.

הצעת החוק שאני מביא לפניכם תשחרר אותנו מהמצב שבו אנו נתונים כעת. הבית הזה קיים דיונים לא מעטים על פשיטות-רגל של מפעלים שפגעו בני כוונותיהם של העובדים. למעלה מחמש מאות פשיטות-רגל נרשמו בשנים האחרונות, בהן נשארו חובות כב-דים לקרנות הגמל. ברור שהנפגעים הראשונים במקרה של פשיטת-רגל הם הפועלים. הרבה מיליוני לירות חבים המעסיקים לקרנות. ב-1972 הסתכם חוב המעבידים "למבטחים" בלבד ב-35 מיליון לירות. ואינני רוצה — בגלל זמני הקצר — לגולל כאן את כל החובות שהיי-בים לקרנות למיניהן.

כנסת נכבדה, הצעת החוק המונחת על שולחן הכנסת באה לשחרר את העובדים מהסיט הנורא הזה ולהבטיח את זכויותיהם של העובדים שמעבידיהם לא העבירו את הנכיויים בזמן ולא עמדו בהתחייבויותיהם לקופות הגמל. כיום קובעים רוב התקנונים של קופות הגמל כי הקופה תהיה פטורה מחובת תשלום גימלה לחבר הקופה אם כספי הפרשות המעביד לא הועברו בזמן. נמצא שאפילו מוטלת על המעביד סאנקציה בשל אי-תשלום חובו במועד — אין העובד נמצא מבו-טח. התרופה היחידה, אדוני היושבר-ראש, העומדת כיום לרשותם של העובד והקרן היא אכיפת המעסיק לתשלום חובו בדרך של תביעה לפיצויי הלנת השכר בבית-הדין, לרוב באיחור רב, ולפעמים אין תועלת בתביעה, מאחר שהמפעל פשט את הרגל ואין ממי לתבוע זכויות.

מטרתה של הצעת החוק שלפנינו היא לשנות את המצב החוקי הקיים בכך שתוטל חובה סטאטוטורית על הקופה לשמור על זכויות העובד ולשלם לו את הגימלאות אף אם לא הועברו תשלומי המעביד וה-עובד במועד.

עם זאת, כדי שלא לפגוע בקרנות שמצבן האקטו-ארי איננו שפיר ביותר, מאפשר החוק המוצע פיצויים נאותים לקרן על-פי חוק הגנת השכר וקובע שבמקום העובד תהיה זו הקופה — הקרן — אשר תיהנה מפיי-צויי הלנה.

הצעתי היא אפוא: בסעיף 19א לחוק הגנת השכר, תשי"ח—1958, במקום סעיף קטן (ג) יבוא: "סכום שמעביד חייב לקופת גמל כאמור בסעיף קטן (א) יראו לעניין שמירת זכויות העובד בקופת הגמל כאי-לו שולם הסכום במועד. שילמה קופת גמל גימלאות לעובד אף שחוב המעביד טרם שולם, תהיה הקופה זכאית לפיצויי הלנת השכר אשר המעביד חייב בהם."

לפי הצעה זו יוכלו הנהלות הקרנות לתבוע כס-פים בדרך המהירה, תוך זכאות לפיצויי הלנת השכר, על-ידי כך יצמצמו את החובות וייצאו נשכרים, ותושג המטרה העיקרית: הבטחת זכאותו המוחלטת של העו-בד

היו"ר פ. שינמן:

חברי הכנסת, אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: הצעות חוק פרטיות של חברי כנסת המובאות לדיון מוקדם. נתחיל בהצעת החוק של חברי-הכנסת ורטמן — חוק הגנת השכר (תיקון), תשל"ה—1975. רשות הדי-בור לחברי-הכנסת ורטמן.

מישה ורטמן (המערך):

אדוני היושבר-ראש, כנסת נכבדה, הנני מתכבד להגיש לדיון מוקדם את הצעת חוק הגנת השכר (תי-קון), תשל"ה—1975, הבאה לתקן סעיף 19א לחוק הגנת השכר הקיים.

חברי הכנסת, מדינת ישראל התברכה בחוקים טוב-יאלים רבים והיא תופסת מקום מכובד בעולם בתחום הבטחת זכויות העובדים. הבטחון הסוציאלי במדינת יש-ראל מעוגן בשני מישורים: האחד — הממלכתי, על-פי חוקי המדינה ועל-ידי ביטוח חובה; השני — על פי הסכמים שנחתמו מרצונם החפשי של העובדים והמע-בידים. אחת הפעולות החשובות של ההסתדרות הכללית יש לראות בהקמת קופות גמל לסקטורים שונים כדי להבטיח את קיומם של העובדים לעת זיקנה או במק-רה של פרישה מוקדמת בגלל מחלה או נכות או להבטחת שאריתם. זכויות העובדים בענפי ביטוח החו-בה תלויות בתשלומי החובה החלים על העובד והמע-ביד כאחד. החוק מסדיר עניין זה וקובע שהביטוח הלאומי ישלם זכויות המבוטחים ללא קשר אם הכספים נגבו מאת המעבידים או לא. לא כן המצב בקרנות הגמל הציבוריות. ומדובר בשבע קרנות: (א) קרן הגימלאות המרכזית, שבה מבוטחים עובדי מוסדות ההסתדרות; (ב) מבטחים — קרן פנסיה לפועלי תע-סיה; (ג) קרן ביטוח לפועלי בניין, שבה מבוטחים פועלי בניין; (ד) נתיב — לעובדי תרופה ומפעלי ההס-תדרות; (ה) קרן ביטוח לפועלים חקלאים; (ו) הקופה המרכזית לפקיד; (ז) מגן — קופת תגמולים לקואופ-ראציה.

בשנת 1973 הגיע מספר מקבלי קיצבאות מכל הסו-גים בכל הקרנות הללו ל-36,889 זכאים, מהם: מקבלי קיצבת זיקנה — 26,678; מקבלי קיצבת שאירים — 8,119; מקבלי קיצבת נכות, חלקית ומלאה — 1,580; מקבלי קיצבת נכות מקצועית — 512. הסכום הכללי של הגימלאות ששולם ב-1973 הגיע ל-214 מיליון לירות, לעומת 114 מיליון לירות ששולמו ב-1972, דהיינו גי-דול של 48.7%.

כנסת נכבדה, מחובתם של המדינה ובית-המחוקקים להבטיח זכויותיהם של העובדים יובטחו בקרן ללא כל קשר אם הכספים שנוכו מהם על-פי הסכם הועברו לקרן או לא. מחובתנו לפטור את העובד מדאגה לעתידו ולהבטיח זכויותיו לעת זיקנה; עלינו להבטיח רציפות הזכויות של העובדים ולהטיל את האחריות על הקרן והמע-בידים כאחד. לא ייתכן להטיל על שכמו של העובד

נוכל כיום מבחינת הלגת השכר להטיל עול כל-יך כבד על קופות הגמל. ובכן, הואיל והעניין הוא נכבד מאוד מסכים אני שהצעת החוק של חברי-הכנסת ורטמן תועבר לוועדת העבודה שאליה יוזמנו ללא כל ספק הגורמים השונים: ההסתדרות, נותני-העבודה, נציגי קופות הגמל, כדי שייצא מתחת ידה של ועדת העבור דה דבר מושלם.

היו"ר פ. שינמן :

הצעה אחת לפנינו : להעביר את הצעת חוק הגנת השכר (תיקון) תשל"ה—1975, לוועדת העבודה, שת" כן אותה לקריאה ראשונה.

ה צ ב ע ה

ההצעה להעביר את הצעת חוק הגנת השכר (תיקון), תשל"ה—1975, לדיון מוקדם בוועדת העבודה נתקבלה.

2. חוק רשות הרבים (שמירה על נקיין), תשל"ד—1974 *

בר על החוק, ו-150 לירות בתנאים מסויימים, ותהיה הגדרה מפורשת לגבי רכב ורכב ציבורי והפסולת לסוגיה ולמיניה.

בהנחה שחוק זה עשוי לתרום לעניין שאנו עוסקים בו מבקש אני, אדוני היושבי-ראש, להעביר אותו לוועדת הפנים ואיכות הסביבה.

היו"ר פ. שינמן :

אבקש את שר הפנים להשיב להצעת החוק של חברי-הכנסת יוסף תמיר.

שרי-הפנים י. בורג :

אדוני היושבי-ראש, כנסת נכבדה, למען הסדר הטוב ולמען הפרוטוקול ברצוני לומר שחבר הכנסת בהצעתו לסדר-היום, מתוך חשיבות הנושא, מציע, כמובן, להעמיד את הנושא לדיון במליאה. אני מציע לבית, ומקווה שחברי-הכנסת יוסף תמיר יסכים אתי, שכדי לבדוק את הנושא — — — האם זה לא נכון ?

שרי-המשפטים ת. י. צדוק :

לא נכון. זוהי הצעת חוק.

שרי-הפנים י. בורג :

אני חוזר בי. טוב ששר המשפטים היה נוכח.

אני מסכים איפוא שהדבר הזה יבוא לדיון יותר מפורט ויותר מפורש בתוך הוועדה.

האמת ניתנה להיאמר שהעניין תלוי הרבה בקיום מצד האזרחים. ואינני מבין את הפיצול, או הייתי אומר: הסתירה, בין קיום הנקיין ברשות היחיד לבין מה שקורה ברשות הרבים.

אף אם יכול להיות שאחידים מהסעיפים הכלולים בהצעת החוק של חברי-הכנסת יוסף תמיר נמצאים כבר בחוק פלוני או בחוק-עזר, בכל זאת טוב שנעשה את הסינופטיס.

בד לגימלאות. אני מבקש את הבית להעביר את הצעת החוק לוועדת העבודה, להכנה לקריאה ראשונה.

היו"ר פ. שינמן :

אבקש את שר העבודה להשיב להצעת החוק של חברי-הכנסת ורטמן.

שרי-העבודה מ. ברעם :

אדוני היושבי-ראש, כנסת נכבדה, יש לברך על היוזמה שהצעת החוק של חברי-הכנסת ורטמן משום שיש בה נסיון רציני להגן ככל האפשר על זכויותיו של העובד כאשר לביטוח הסוציאלי. אילו ידעתי בדיוק מתי יעלה בידי הממשלה להניח את חוק הפנסיה הכללית הייתי מציע לחברי-הכנסת ורטמן להתאזר קצת בסבלנות לגבי החוק הזה. אבל הואיל וזה, לצערי, עדיין איננו ידוע, כי חוק זה מעורר בעיות סבוכות וקשות מאוד משום שמצבן של קופות הגמל הוא כזה שיש באמת חובות רבים, השאלה הנשאלת היא אם

היו"ר פ. שינמן :

אנו עוברים להצעת חוק של חברי-הכנסת יוסף תמיר : חוק רשות הרבים (שמירה על נקיין), תשל"ד—1974. רשות הדיבור לחברי-הכנסת יוסף תמיר.

יוסף תמיר (הליכוד) :

כבוד היושבי-ראש, חברי הכנסת, אנו "מצטיינים" באי-נקיון ברשות הרבים — מתוך דאגה כנה, כביכול, לרשות הפרט. נדמה לי שבביתו של כל אדם ביש" ראל ובמטבתו הנקיין מופתי ; אך כשיוצאים לחדר-המדרגות או לרחוב — מוצאים זוהיפך. מתגלה תמונה עגומה למדי. עניין השמירה על הנקיין ברשות הרבים איננו רק עניין תברואי או אסתטי, אלא גם עניין של אורח חיים ורמה תרבותית של עם. יש קשר אמיץ, לעניות דעתי, יש שילוב בין השמירה על הנקיין ברשות הרבים לבין מערכת החיים שלנו, דפוסי התנהגותו של העם ודרכי החיים של חברה בת-זמננו.

בעבר לא נתנו דעתנו די הצורך לתופעה השליית והפגומה הנאות והגענו למצב שערינו, רחובותינו וחוצותינו אינם מצטיינים בנקיון. כיאה לארץ תרבותית. קיימת עזובה רבה בשמירה על הנקיין בדרך, הם, הן עירוניות והן בין-עירוניות ; אנשים מרבים לזרוק דברים לרחוב, בכל הזדמנות, אף תוין כדי נסיעה ברכב פרטי או מאוטובוס.

יש חיקוקים שונים בנוגע לשמירת הנקיין ומגיעת הליכלוך אלא שלא הכל מפורט בהם די הצורך. מוצע איפוא לחוקק חוק שעל-פיו יהיו הקנסות המוטלים על העבריינים גבוהים יותר, במיוחד על השלכת פסולת וליכלוך ברשות הרבים, בדרכים עירוניות ובין-עירוניות.

מתוך רצון לחנך את הציבור למודעות ההתחשבות בנושא זה, שכפי שאמרתי איננו עניין אסתטי בלבד, מציע אני שיוטלו קנסות בסך 100 לירות על מי שע-

— הצעות חוק של חברי כנסת (בורג, שינמן); שאילתות ותשובות (שינמן, אפרת, צדוק) —

לנו ולפיכך מסכים אני שהצעת החוק תועבר לוועדה.

היו"ר פ. שינמן :

חברי הכנסת, לפנינו הצעה להעביר את הצעת החוק לוועדת הפנים ואיכות הסביבה. נצביע על ההצעה.

ה הצ ב ע ה

ההצעה להעביר את הצעת חוק רשות הרבים (שמירה על נקייו), תשל"ד—1974, לדיון מוקדם בוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

מתוך הסכמה להצעתו של חבר הכנסת תמיר אני רוצה לסיים את דברי במה שנאמר במסכת בבא קמא, דף נ', עמוד ב' למעלה: "לא יסקל אדם מרשותו לרשות הרבים. מעשה ב'אדם אחד שהיה מסקל מרשותו לרשות הרבים ומצאו חסיד אחד. אמר לו: ריקה, מפני מה אתה מסקל מרשות שאינה שלך לרשות שלך? ליגלג עלי. לימים נצרך למכור שדהו והיה מהלך באותו רשות הרבים ונכשל באותן אבנים. אמר: יפה אמר לי אותו חסיד: מפני מה אתה מסקל מרשות שאינה שלך לרשות שלך?"

אנו רואים איפוא שזוהי המצווה המוטלת על כו-

ה שאילתות ותשובות

היו"ר פ. שינמן :

לפני שנעבור להצעת החוק הבאה אבקש מאת שר המשפטים להשיב לשתיים-עשרה שאילתות.

2970. זירוז הטיפול בעבירות מס ומכס

חבר הכנסת א. אפרת שאל את שר המשפטים ביום ז' באדר תשל"ה (18 בפברואר 1975) :

לאחר שנתגלו כשלוש-מאות יבואנים שמסרו הצהרות כוזבות על המלאי אמר מנהל אגף המכס במשרד האוצר, מר דוד פלד, כי עקב המחסור החמור בכוח-אדם במרקליטות לא תהיה אפשרות להגיש מספר רב כל-כך של גליונות אישום. והוא הוסיף: "מה גם שהתועלת היא רק כאשר הנאשמים מועמדים לדיון ולא נוצרת סחבת מסוג זה הקיימת בתביעות משפטיות אחרות."

אבקש לדעת :

1. האם יודע לשר המשפטים שאמנם יש פיגור רב בהגשת התביעות ובשאר ההליכים משפטיים לגבי עבירות מס ומכס?

2. האם מוכנים הפרקליטים ובתי-המשפט להיערך במיוחד לזירוז ההליכים המשפטיים בתחום עבירות מס ומכס כנדרש בתקופה זו במיוחד?

3. האם יש כוונה להקים צוותים מיוחדים במערכת המשפט לעניין עבירות מס ומכס?

שר המשפטים ח. י. צדוק :

אינני יודע מהו מקור הציטוט מדבריו של מנהל אגף המכס שלא ניתן לאתנם בפרוטוקול של ועדה מוועדות הכנסת.

לשאלה 1: נכון שקיים פיגור משמעותי בשמיעת תיקים פליליים בשל עבירות מס הכנסה בבית-המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו.

לשאלה 2: במסגרת התכניות לייעל את פעולת בתי-המשפט ולזרז שמיעתם של משפטים קיימת כוונה להגדיל את מספר השופטים והפרקליטים במחוז תל-אביב, ובכך יבוא על תיקונו גם עניין הטיפול בעבירות מס הכנסה ומכס.

לשאלה 3: בבתי-המשפט מצויים שופטים הדנים בקביעות בתיקי מס הכנסה וכן מצויה בכל אות מלש-

כות הפרקליטות מחלקה מיוחדת הממונה על הטיפול בתיקים אלה. אני פועל לתיגבור כוח-האדם במחלקות אלה.

3079. עיקול חשבונות בנקאיים של חייב מס לעירונית תל-אביב

חבר הכנסת א. אפרת שאל את שר המשפטים ביום כ' באדר תשל"ה (3 במארס 1975) :

העיקולים שנעשו עליידי משרד הגבייה של עיריית תל-אביב בחשבונותיהם הבנקאיים של 15,000 תושבים, בקירוב, עוררו תגובה ציבורית נועזת.

אבקש להשיב לי :

1. האם לא הופר עליידי צעד זה עקרון סודיות הבנקים?

2. האם רשאיות הנהלות הבנקים לשתף פעולה עם גורם אזרחי בגילוי חשבונות אישיים בבנקים?

3. האם מוכן השר לראות בנסיון זה תקדים לגביית מסים מסוגים שונים, לרבות מסים ממסלתיים, בדרך של עיקולים על חשבון בבנקים?

4. אם פעולות העיקול סותרות הוראות חוק — האם מוכן כבודו לנקוט אמצעים משפטיים נאותים נגד עיריית תל-אביב ונגד הבנקים ששיתפו פעולה בגילוי חשבונות?

5. האם מוכן השר להוציא הוראות מתאימות לעתיד התואמות את החוק בגביית מסים באמצעות עיקולים בחשבונות אישיים בבנקים?

שר המשפטים ח. י. צדוק :

1—2. העיקולים הוטלו עליידי משרדי הגבייה של עיריית תל-אביב—יפו על חשבונות בנקאיים של תושבים אשר לא שילמו מסיהם לעירייה. הסמכות להטיל עיקולים על חובות המגיעים לחייבים בתשלום מסים מקורה בסעיף 329 לפקודת העיריות (נוסח חדש). לפי המידע שקיבלו מאת היועץ המשפטי לעיריית תל-אביב—יפו הוטלו העיקולים על סמך מעקב שוטף שניהלו משרדי הגבייה של העירייה; אחר מספרי החשבונות בבנקים ולא מכוח מידע שנמסר עליידי הנהלות הבנקים. לפיכך לא עמדה כלל השאלה של עקרון הסודיות הבנקאית.

חברת כ"ז, ישיבה קע"ג

— שאילתות ותשובות (צדוק, בארי, שמעוני, אולמרט) —

וחשבון ביניים ובו קבעה, בין היתר, כי לדעתה דרך הצעת הפרשי ההצמדה בחשבון הרווח וההפסד של החברה נקבעת על פי השקעתיה בנכסים קבועים לתקופות ארוכות. על כן המליצה הוועדה להתקין תקנות שיאפשרו לחברה להכין את חשבונותיה בהתאם לכך.

ד) מבקר המדינה התייחס לנושא בדין-וחשבון על הביקורת באיגודים משנת תשל"ה—1974 וציין, בין היתר, כי מוצדקת הדרישה שחשבונות החברה ישקפו את התחייבויותיה והוצאותיה במלואן, אולם החברה פועלת בנסיבות המכבידות עליה לעמוד בכך. על כן, לדעת המבקר, מחובתן של הרשויות הממונות על החברה לעמוד לימינה בהתוויית הדרך למילוי דרישה זו.

ה) ועדת השרים לענייני כלכלה החליטה ביום כ"ו באדר תשל"ה — 9 במאס 1975, בעקבות הדיונים וההמלצות הנ"ל, לנקוט את הצעדים הדרושים כדי לפתור את הבעיה שצויינה על-ידי יושב-ראש רשות ניירות-ערך.

ו) בנסיבות המתוארות, כפי שהתגבשו אחרי בדיקת הנושא, לא היתה עוד, לדעת היועץ המשפטי לממשלה ופרקליט המדינה, הצדקה לנקטת פעולות משפטיות.

3203. זכות עירעור על החלטה של ועדת ערר

חברת-הכנסת ה. שמעוני שאל את שר המשפטים ביום ז' בניסן תשל"ה (19 במאס 1975):

בהתאם לסעיף 5 לחוק מס-קנייה ממנה שר וזמש-פנים ועדות ערר שהן רשויות שיפוטיות. לאחרונה ניתנה אפשרות לערער על החלטה של ועדת ערר בפני בית-המשפט המהווה, אך זכות הערעור הוגבלה ולפיכך אפשר לערער רק על נקודות משפטיות בלבד.

אבקש להשיב לי:

1. האם האמור לעיל נכון?
2. אם כן — מדוע הוגבלה זכות הערעור ולפיכך ניתנה האפשרות לערער רק על נקודות משפטיות ולא על נקודות עובדתיות?

שר-המשפטים ה. י. צדוק:

לשאלה 1: כן.

לשאלה 2: בסעיף 5 לחוק מס קנייה (סחור-רות ושירותים), תשי"ב—1952, בתקון משנת תשל"א—1970, נאמר: "על החלטתה של ועדת ערר ניתן לערר על ערעור משפטי לבית-המשפט המחוזי תוך שלו-שים יום מהיום שהובאה ההחלטה לידיעת העורר".

סעיף זה אינו חורג מן המקובל לגבי זכות עירעור לבית-המשפט על החלטה של ועדת ערר שהיא עצמה ערכאה של עירעור על החלטות מנהל המכס והבלו.

3241. תיקון ליקויים בפעולותיהם של משרדי ההוצאה לפועל

חברת-הכנסת א. אולמרט שאל את שר המשפטים ביום כ"ח בניסן תשל"ה (9 באפריל 1975):

כתב "שידורי ישראל" דוד מרגלית חשף בתכנית

3—5. עיקול חשבונות בנקאיים של חיבי מס הוא בגדר עיקול להבטחת תשלום החובות המגיעים מבעלי החשבונות והוא מותר על-פי החוק.

3163. כירורים בעניין הדו"ח הכפוי של חברת החשמל

חברת-הכנסת י. בארי שאל את שר המשפטים ביום א' בניסן תשל"ה (13 במאס 1975):

חברת החשמל פירסמה דו"חות כספיים שאינם משקפים את מצבה הכספי האמיתי של החברה ואינם ערוכים על-פי כללי החשבונאות המקובלים. חברת החשמל עיכבה פירסום מאזנה ולא הגישתה במועד הקבוע בחוק.

אבקש לדעת:

1. כלום נכון שהמנהל הכללי של הרשות לניירות-ערך פנה אל היועץ המשפטי לממשלה בדרישה להעמיד את האחראים לעבירות האמורות לדין?
2. מדוע לא מילא היועץ המשפטי לממשלה אחר הדרישה?

3. אילו צעדים נקט היועץ המשפטי לממשלה כשהובא לידיעתו דבר ביצוען של העבירות הנ"ל?

שר-המשפטים ה. י. צדוק:

השתלשלות העניין המועלה בשאלתה היתה, בתמצי, כדלהלן:

א) יושב-ראש רשות ניירות-ערך פנה אל היועץ המשפטי לממשלה והעלה את הטענה כי הדין-וחשבון הכספי של חברת החשמל, שאושר באסיפה הכללית של החברה ביום 16 במאס 1973, נערך בניגוד להוראותיו של סעיף 36 לחוק ניירות-ערך, תשכ"ח—1968, בכך שהפרשי ההצמדה למדד לא נקפו במלואם לחובת חש"בון רווח והפסד, דבר אשר עליו גם הוער בהערות רואי-החשבון למאזן. היועץ המשפטי לממשלה הטיל על פרקליט המדינה לרכז את הטיפול בנושא. פרקליט המדינה קיים שורה של דיונים עם הרשויות והגופים הנוגעים בדבר.

ב) באותה עת הגיע הנושא גם לדיון משפטי בתיק אורח" 1377/74 של בית-המשפט המחוזי בתל-אביב. בקשר לנקודה שבמחלוקת ציין בית-המשפט:

"המבקש טען כי מאחר שחוק ניירות-הערך מחייב חברות הנכללות בחוק לנהוג לפי כללי חשבונאות מקובלים ואי-ציות לחובתה זו עלול לגרום אחריו עונש פלילי או סאנקציה אחרת, כגון הפסקת המסחר בבורסה, הרי כל עוד אין חברת החשמל כוללת במאזנה הערכת גידול החבות מחמת ההצמדה לקה המאזן במעשה פלילי ואין לאשרו מכל וכל".

אינני יכול להסכים לטענה קיצונית מעין זו ואיני רואה צורך לפרט. נדמה לי כי בהוראות חוק ניירות-ערך בנדון היתה הכוונה לכללי החשבונאות שאין מערערין עליהם אך לא לכללים הנתונים מקום לוויכוח בין אנשי המקצוע ההוא. ואמנם כאן חלוקים רואי-חשבון, כפי שנראה גם מחוות דעתם של רואי-חשבון אשר אישרו את המאזן לחברת החשמל."

ג) ביום 28 בפברואר 1974 החליטה הוועדה הבין-משרדית ל'בדיקת זכיון חברת החשמל לפרסם דין-

לחקוק בתי-המשפט, תשי"ז—1957, וכי הוא ביקש מהמש"ט
טרה לפתוח בחקירה בנדון.

אבקש לדעת:

1. האם כבר העבירה המשטרה את חומר החקירה
לפרקליט המדינה?
2. אם כן — מה הן מסקנותיו?
3. האם הורה היועץ המשפטי לממשלה לנקוט
הליכים משפטיים?
4. אם כן — נגד מי?

שר-המשפטים ח. י. צדוק:

המשטרה טרם סיימה את חקירתה בעניין הנדון.
פרקליט המדינה ביקש מהמשטרה להשלים את החקירה
ולהעביר אליו את תוצאותיה בהקדם האפשרי.

3243. ידועה על תרומה להקמת אגף כבית-
החולים המרכזי בבאר-שבע

חבר-הכנסת י. בארי שאל את שר המשפטים ביום כ"ח
בניסן תשל"ה (9 באפריל 1975):

ביום 19 במאס 1975 השיבות מעל במת הכנסת
לשאלתה 2972 כי היועץ המשפטי לממשלה הורה לב"ד
דוק ידיעה שפורסמה בגליון "מעריב" מיום 14 בפברואר
אר 1975 בדבר תרומה של מיליון דולאר שנתרמה על-
ידי ראש עיריית מיאמי, פלורידה, להקמת אגף חדש
בבית-החולים המרכזי בבאר-שבע. האגף לא הוקם ואנ-
שי ההנהלה של בית-החולים בבאר שבע אינם יודעים
דבר על התרומה.

אבקש לדעת:

1. מה העלתה הבדיקה?
2. אם נמצא כי לידיעה יש יסוד — האם בדק
היועץ המשפטי לממשלה את סמכותו של בית-
משפט בישראל לשפוט את מקבלי התרומה מכוח חוק
דיני עונשין (עבירות חוץ) (נוסח משולב), תשל"ג—
1973?

שר-המשפטים ח. י. צדוק:

שר הבריאות הודיע ליועץ המשפטי לממשלה, לא-
חר בירור הנושא, כי לא ידוע דבר על תרומה של
מיליון דולאר להקמת אגף בבית-החולים המרכזי לנגב
בבאר-שבע, שידיעה עליה פורסמה בעתון "מעריב"
מיום 14 בפברואר 1975?

3244. החלטתו של היועץ המשפטי לממשלה
בעניין פעולותיו של הפרופסור ישראל שחק
מחוי-לארץ

חבר-הכנסת י. בארי שאל את שר המשפטים ביום כ"ח
בניסן תשל"ה (9 באפריל 1975):

לשאלתה 1846 שהגשתי ביום 16 באוקטובר 1974
בעניין העמדתו של פרופסור שחק לדין באשמת בגידה,
השיבות מעל במת הכנסת ביום 11 בדצמבר 1974 לא-
מור: "המידע על פעולותיו של פרופסור שחק מחוץ
לישראל ייאסף ולארו יחליט היועץ המשפטי לממשלה
אם יש ראיות קבילות בבית-משפט ישראלי שיכולות
להצדיק ולבסס נקיטת צעדים משפטיים."

"הטור השבועי" מיום 28 במאס 1975 ליקויים חמורים
במשרדי ההוצאה לפועל ובסדרים הנהוגים בהם. בין
היתר מציין הכתב כי אין פיקוח תקין על התיקים המ-
צויים במשרדי ההוצאה לפועל וגורמים שונים יכולים
לעייין בתיקים ולקבל מידע מפורט הכלול בהם.

עוד ציין הכתב כי צווי מאסר המוצאים על-ידי מש-
רדי ההוצאה לפועל אינם מבוצעים אף במשך תקופות
ארוכות ביותר.

לפיכך אבקש את כבוד השר להשיב לי:

1. לאם הליקויים שחשף כתב "שידורי ישראל"
ידועים לכבוד השר?
2. אם כן — אילו אמצעים נוקט השר כדי לתקנם?
3. אילו אמצעים נוקט השר, בתיאום עם שר המש-
טרה, כדי להבטיח ביצוע בפועל של צווי הניתנים על-
ידי משרדי ההוצאה לפועל?
4. לאחרונה הכריז שר המשפטים על תכניתו לר-
פורמה בסדרים הנהוגים בבתי-המשפט ובשירותים הצ-
מודים להם — אילו רפורמות יסודיות מתכוון השר
להנהיג בשירותי ההוצאה לפועל?

שר-המשפטים ח. י. צדוק:

1. א) קיים פיקוח על התיקים המצויים בארכיב
ההוצאה לפועל. עובדי לשכת ההוצאה לפועל מצויים
למסור תיקים אך ורק לצדדים בתיקים, היינו לזוכה
או לבאי-כוחו ולחייב או לבא-כוחו; אך תיק עלול,
כמובן, להגיע לידי אדם בלתי-מוסמך, כגון במקרה של
התחזות מצדו של מבקש התיק.

ב) אני מודע לבעיית ביצוע פקודות מאסר על-ידי
המשטרה עקב אי-תשלום חוב.

2. א) עיון בתיקים על-ידי אדם בלתי-מוסמך
קורה במקרים בודדים בלבד. גניבת תיקים היא מקרה
נדיר ביותר; בכל מקרה שתיק נגנב מועבר הדבר
לחקירת המשטרה.

ב) לגבי ביצוע פקודות מאסר עקב אי-תשלום
חוב אני מתפש דרכים, בתיאום עם משטרת ישראל,
לשיפור הטיפול בנושא זה.

3. שר המשטרה, בתיאום עמי, יום הגשת הצעה
לאוצר להקמת יחידה מיוחדת לביצוע פקודות מאסר
וצוויים אחרים הניתנים על-ידי בתי-המשפט ומשרדי
ההוצאה לפועל.

4. אחד השיפורים שיונהגו בקרוב בלשכת ההו-
צאה לפועל בתיאוב הוא הסבת עבודתה של הלשכה
למחשב.

3242. חקירה בעניין פירסומי העתונות בפרשת
רצח החיילת רחל הלר

חבר-הכנסת י. בארי שאל את שר המשפטים ביום כ"ח
בניסן תשל"ה (9 באפריל 1975):

ביום 29 בינואר 1975 השיבות מעל במת הכנסת
לשאלתה 2750 שפרקליט המדינה הגיע לכלל מסקנה
כי לכאורה היה בפירסומים בעתונות בפרשת הרצח
של החיילת רחל הלר משום עבירה לפי סעיף 40(ה)

חוברת כ"ז, ישיבה קע"ג

— שאלות ותשובות (בארי, צדוק, אפרת, מואב, לורינץ) —

3. האם נעשתה התערבות של דרג מיניסטריאלי לסגירת התיק?

שר-המשפטים ח. י. צדוק :

1. התיק חזר ביום 23 באפריל 1975 לידי פרק-ליטות המדינה אחרי השלמת החקירה.

2. הפרקליטות תחליט בימים הקרובים אם יש בתיק ראיות לביצוע עבירה.

3. לא היתה כל פנייה אלי בנדון.

3312. טיפול בעניין החוקת מטבע-חזון ללא היתר

הכריזה-כנסת י. בארי שאל את שר המשפטים ביום י"ח באייר תשל"ה (29 באפריל 1975) :

באמצעי התקשורת נמסר ב-28 באפריל 1975 כי זה חודשים נמצאת בידי בנק ישראל רשימה מלאה של כל הישראלים שהחזיקו ללא היתר מטבע-חזון בבנק ארץ-ישראל—בריטניה, בלונדון. הבנק נמנע מלהעביר את הרשימה למשטרת ישראל או ליועץ המשפטי לממשלה.

אבקש לדעת :

אילו צעדים נקט היועץ המשפטי לממשלה בהיוודע לו הדבר האמור ?

שר-המשפטים ח. י. צדוק :

ראש אגף מטבע-חזון במשרד האוצר דיווח ליועץ המשפטי לממשלה כי הנושא נמצא, כמקובל, בטיפולו של אגף מטבע-חזון, בתאום עם משטרת ישראל.

3378. מניעת נתיחות גופות שלא כחוק

הכריזה-כנסת ע. לורינץ שאל את שר המשפטים ביום כ"ה באייר תשל"ה (6 במאי 1975) :

בדו"ח מבקר המדינה שהוגח זה עתה על שולחן הכנסת מתריע מבקר המדינה על עריכת נתיחות שלאחר המוות על-ידי המכון לרפואה משפטית באבו-כביר בני-גוד להוראות חוק האנטומיה והפתולוגיה. הדו"ח (עמ' 272—275) קובע כי נתגלו עשרות מקרים שבהם בוצעה הנתיחה ללא אישור של שלושה רופאים כנדרש בחוק. כן מצוין הדו"ח עבירות נוספות שנעשו בעת ביצוע נתיחות שלאחר המוות.

ביצוע נתיחות שלאחר המוות בניגוד לחוק — ללא העמדת העבריינים לדין — נמשך זה שנים רבות הן בבתי-החולים והן במכון הנ"ל, וזאת אף שמתריעים על כך בציבור, ואף בכנסת בא הדבר לידי ביטוי בעשרות דיונים, שאלות וכו'. מבקר המדינה כבר עמד על כך בהרחבה לפני שש שנים, בדו"ח מספר 19 (דבר המצויין על-ידו בדו"ח האחרון), ובשעתו הגישה סיעת אגודת ישראל הצעת אי-אמון לממשלה על רקע זה.

רצוני לשאול :

1. האם אין דינם של העבריינים על חוק האנטומיה והפתולוגיה כדין כל העבריינים על שאר החוקים ?

לשאלתה נוספת בעניין הנדון, שאלתה 2864, השיב ביום 11 בפברואר 1975 : "טיפולו של היועץ המשפטי לממשלה בעניין שהוא נושא השאלתה טרם נסתיים".

אבקש לדעת :

מה הן מסקנותיו ומה היא החלטתו של היועץ המשפטי לממשלה ?

שר-המשפטים ח. י. צדוק :

אין בידי היועץ המשפטי לממשלה בשלב זה חומר המצדיק נקיטת צעדים משפטיים.

3287. חקירה בעניין אחריותם של רואי-

החשבון למאזנים של "ורד" ו"החברה לישראל"

הכריזה-כנסת א. אפרת שאל את שר המשפטים ביום ד' באייר תשל"ה (15 באפריל 1975) :

בימים אלה מתנהלים שני משפטים : האחד נגד מר מיכאל צור, שהיה מנכ"ל "החברה לישראל", והשני נגד מר זאב קריב, שהיה יושב-ראש מועצת המנהלים של "ורד". בשתי חברות אלה שימש כרואה-חשבון מר עוזי שטיינברג אשר ודאי מילא תפקיד חשוב באישורם והגשתם של המאזנים ובייעוץ לעריכתם.

אבקש לדעת :

האם נבדק מה חלקו של רואה-החשבון בהאשמות כלפי ראשי שתי חברות אלו בסילוף המאזנים ?

שר-המשפטים ח. י. צדוק :

1. החקירה אשר התנהלה בקשר לשני הנושאים שאליהם מתייחס השואל התייחסה גם לפעולות רואי-החשבון של החברות.

2. (א) על-פי הראיות שנאספו בעניין "החברה לישראל" יום היועץ המשפטי לממשלה הליכים משפטיים לפי סעיף 12 לחוק רואי-החשבון, תשט"ו—1955, נגד השותפים במשרד רואי-החשבון ע. שטיינברג ושות'.

(ב) לאחר בדיקת חומר הראיות בעניין "ורד" הוחלט כי עניין אחריותם המשפטית או המשמעית של רואי-החשבון יידון עם תום המשפט.

3303. חקירה בעניין פטור משכר לימוד לילדיו של מר רסאל בן-נתן

הכריזה-כנסת כ. מואב שאל את שר המשפטים ביום י"ז באייר תשל"ה (28 באפריל 1975) :

בתשובה מעל במת הכנסת ביום 18 במארס 1975 לשאלתה 2968 שהוגשה לשר המשטרה בעניין התערבות גורמים פוליטיים בכירים בחקירה שנערכה בעניין רסאל בן-נתן אמר שר המשטרה כי "חקירת המשטרה הסתיימה, ותיקו של החשוד הועבר ב-5 במארס 1975 לפ-רקליטות המדינה".

שאלותי הן :

1. באיזה שלב נמצא הטיפול בתיק זה ?
2. האם החליטה פרקליטות מחוז תל-אביב להגיש תביעה משפטית נגד בן-נתן ?

— שאילהות ותשובות (לוריניץ, צדוק); הצעות חוק של חברי כנסת (שינמן, ארבלי-אלמוזלינו) —

2. האם מוכן השר להורות לפרקליטות המדינה לחקור את כל העבירות הנ"ל ולהגיש כתבי-אישום נגד כל החשודים?
3. אם לא — מדוע?
- שר-המשפטים ח. י. צדוק:
- מבקר המדינה הביא את ממצאי הביקורת בעניין המכון לרפואה משפטית לידיעתו של היועץ המשפטי לממשלה והלה העביר את הנושא לחקירה משטרתית.

1. הצעות חוק של חברי כנסת

חוק הירושה (תיקון), תשל"ד—1974 *; חוק הירושה (תיקון),

תשל"ד—1974 *

(הצעות חברות-הכנסת ח. גרוסמן, ש. ארבלי-אלמוזלינו)

בסעיף 12 לחוק העיקרי נאמר: "ילדי המוריש קודם מים להוריו, הוריו קודמים להורי הוריו, אולם אם השאיר המוריש ילדים והורים, נוטלים ההורים שית מן העזובון". לפיכך האלמנה מקבלת 3/12; יל-דים — 7/12; הורים — 2/12, דהיינו 1/6. מעניין לציין כיצד נקבעה בחוק הזכות של שישית להורים: בדיונים בוועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת על חוק הירושה, שנמשכו זמן רב והרבה שנים, לא היתה הסכמה להעניק להורים זכות כזאת, כי זכות כזאת — כך טענו — איננה קיימת במשפט העברי, אך היא הייתה מצויה בחוק המאנדאטורי שהסתמך על הפקודה העותמאנית. זכות זו נקבעה בחוק לאחר שנתקבלה הסתייגותם של חברי-הכנסת אליהו מרידור ז"ל וייבדל לחיים ארוכים חברי-הכנסת לשעבר אסף קושניר, שהציעו לתת שישית מן העזובון להורים אף אם נשארו ילדים ואשה. בהנמקת ההסתייגות לסעיף 12 הסבירו המסתייגים בכנסת החמישית, ביום 19 בינואר 1965, שמצויה הוראה בפקודה המאנדאטורית הקובעת שאם מותר המת ילדים ונשארו גם הורים, מקבלים ההורים שישית; כך הוא המצב המשפטי משנת 1923 ולא צריך בשנת 1965 לשלול זכות זו הנתונה זה ארבעים ושתיים שנה להורי אדם שנפטר, מה גם שלא שמעו על תקלות מיוחדות שחוק זה גרם. ההסתייגות נתקבלה ברוב של 25 נגד 22.

בדברי תשובתו למסתייגים טען יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט כי בפרק על מוונות הבטיחו את הצרכים של הורי המוריש במקרה שהם נזקקים לכך, הרחיבו את אפשרות השגת המוונות לתקופה מסויימת אחרי חלוקת העזובון, ובזה עשו את המאקסימום האפשרי. יודע-דבר אומרים כי זכות זו מקורה בקוראן, וגם בתורכיה כבר ביטלו אותה, ומדינת ישראל היא המדינה היחידה בעולם המקנה זכות זו.

ייתכן שצדקו או חברי הכנסת שהגישו את ההסתייגות באמרם "לא שמענו על תקלות מיוחדות שחוק זה גרם", ולכן קל היה לשכנע את הכנסת לקבל את הסתייגותם. אילו היו משערים אז את התקלות, הקשיים ואי-הנעימות שקבעה זו גורמת מאז נתקבל החוק, אני בטוחה שלא היו מגישים את הסתייגותם.

הצעת התיקון שחברת-הכנסת חייקה גרוסמן ואני מביאות כאן היא ביטוי לטראגדיות אין-ספור שהיו

היו"ר פ. שינמן:

אנו עוברים עתה לשתי הצעות תיקון לחוק הירושה: הצעת חוק הירושה (תיקון), תשל"ד—1974, שהוגשה עליידי חברת-הכנסת חייקה גרוסמן, והצעת חוק הירושה (תיקון), תשל"ד—1974, שהוגשה עליידי חברת-הכנסת שושנה ארבלי-אלמוזלינו. רשות הדיבור לחברת-הכנסת ארבלי-אלמוזלינו.

שושנה ארבלי-אלמוזלינו (המערך):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הנני מתכבדת להביא לפני הכנסת שתי הצעות חוק פרטיות לתיקון חוק הירושה שנתקבל בכנסת ב-1965 — אחת של חברת-הכנסת חייקה גרוסמן ואחת שלי. שתי ההצעות דנות באותו נושא ומתייחסות לאותו התיקון, אם כי בצורה שונה. בשם שתי המציעות הנני מתכבדת להביא את הצעות החוק לדיון מוקדם, ובהזדמנות זו הנני מודיעה על הסכמתה של חברת-הכנסת חייקה גרוסמן לקבל את נוסח התיקון המוצע עליידי בשני סעיפי החוק.

חוק הירושה שנתקבל בכנסת ב-1965 קובע: נפטר אדם ללא צוואה — יורשים אותו על-פי דין: (א) מי שהיה במוט המוריש בן-זוגו; (ב) ילדי המוריש וצאצאיהם, הוריו וצאצאיהם, הורי הוריו וצאצאיהם. לא היו למנוח ילדים ואחד מהוריו או שניהם נפטרו לפי-ניו — יורשים אותו, בנוסף על בן-זוגו והורהו, גם אחיו ואחיותיו. זכויות הירושה של היורשים נקבעו בחוק שני, הנקרא: ירושה על-פי דין, בסעיף 11(א) לחוק נקבעו זכויות הירושה של בן-הזוג, ושם נאמר: "בן-זוגו של המוריש נוטל את המיטלטלין השייכים, לפי המקובל ולפי הנסיבות, למשק-הבית המשותף, ונוטל משאר העזובון — (1) כשיורשים אותו ילדי המוריש מנישואין קודמים — רבע; (2) כשיורשים אותו ילדי המוריש שלא כאמור בפסקה (1) או צאצאיהם או הורי המוריש — חצי; (3) כשיורשים אותו אחים או אחיות של המוריש או הורי הוריו של המוריש — שני שלישים; (4) כשיורשים אותו יורשים על-פי דין אחרים — חמש שישיות". בסעיף קטן (ב) נאמר כי במקרה שנכסי בן-הזוג הם בבעלות משותפת, יהיה חלקו של בן-הזוג בעזובון המוריש רק רבע. המחוקק רצה להבטיח כי גם במקרה זה חלקם של שאר היורשים לא יקופח יתר על המידה עליידי חלקו של בן-הזוג.

חברת כ"ו, ושיבה קט"ג
— הצעות חוק של חברי כנסת (ארבלי-אלמולינו) —

יון מיום 22 באפריל 1974, בהרכב השופטים מני, קיס-טר ועציוני, דחה את עירעורה של אלמנה על פסק-דין של בית-המשפט המהוזי בחיפה אשר אף הוא דחה בקשתה להאריך לה את מועד זכות מגוריה בדירה שבה התגוררה עם בן-זוגה המנוח עד לפטירתו. בית-המשפט העליון פסק כי מטרת סעיף 115(א) לחוק הי-רושה היא למצוא פתרון זמני למגוריהם של בני-משפחה קרובים אשר התגוררו בביתו של המוריש ערב מותו. קביעה זו של בית המשפט שאף אם מכוח החוק האלמנה היא יורשת של בן-זוגה המנוח, הרי בדירה היא דיירת זמנית ואין לה זכות למגורי קבע, ול-יורשים האחרים יש זכות לדרוש חלוקת הדירה על-ידי מכירה בהליכים של פירוק שיתוף בעלות — ממחישה ביתר תוקף את הצורך בתיקון לחוק הירו-שה המוצע על-ידינו.

חברי הכנסת, לא פעם קורה שההורים השכולים מתנגדים שהדירה תימכר, וזה מתוך רגש עמוק ור-צון לראות בדירה שבה התגורר בנם שנפל המשך רכוש המשפחה ובית שבו יגורו ויתחנכו הנכדים. הסיכון הוכיח שבגישה זו אין ממש ואחיות ההורים בדירה — מציאות המביאה לידי כך שהאלמנה תהא תלויה בהורים אם תחפוץ למכור את הדירה — משבט את היחסים ומחישה את הקרע. סיכוסים מתמשכים ומתיחות בלתי-רצויה פוגעים קשה ביתומים אשר לא פעם נקרעים באהבתם בין האם לבין סבא וסבתא.

חברי הכנסת, בתיקון המוצע על-ידינו נאמר שאחרי סעיף 12 לחוק הירושה, תשכ"ה—1965, יבוא סעיף 12א האומר: "על אף האומר בסעיפים 11, 12, אם הש-איר המוריש בן-זוג וילדים שהיו גרים עמו ערב מו-תו בדירת מגורים שהיתה בבעלותו או בבעלות משו-תפת שלו ושל בן-זוגו, יחולו הוראות אלה: (1) היתה הדירה כולה בבעלותו — נוטל בן-זוגו בירושה מו-צית וילדיו מחציתו; (2) היתה הדירה בבעלות משותפת, שלו ושל בן-זוגו, נוטל בן-זוגו רבע מחלקו של המוריש וילדיו שלושה רבעים."

התיקון המוצע איננו בא להיטיב עם האלמנה או להוסיף לה חלק ברכושה על חשבון חלקם של ההורים. התיקון בא לקבוע כי ילדי המנוח ירכשו גם את השישית של הדירה שהמחוקק העניק להורי המנוח, ואילו בחלקה של האלמנה בדירה לא יחול שינוי.

נראה לנו שהתיקון המוצע הוא סביר, אינו פוגע ברגשותיהם של ההורים ואינו יוצר רגשה של גישול, אלא יש בו משום נחמה שוויתור ההורים הש-כולים על חלקם הוא לטובת הנכדים הממלאים את עולמם של ההורים השכולים שנחרב אחרי מות יקירם.

כבוד היושב-ראש, בסעיף 12א לחוק הירושה אנו מציעות להוסיף: "לרבות מכונית נוסעים שהיתה מש-משת לצרכים אישיים של המוריש ובני משפחתו". כא-שר לזוג צעיר יש מכונית משפחתית, הצליחו בדרך כלל לרכוש אותה, כמו את הדירה, במאמץ משותף, אולם לפי החוק הקיים יורשים אותה במקרה פטירה גם הורי בן-הזוג וגם ילדיו.

חוק הירושה, בסעיף 11(א), כבר הכיר בזכותו של בן-הזוג לרשת את כל המיטלטלין השייכים, לפי המקובל ולפי הנסיבות, למשק הבית המשותף. אנו סבורות כי יש מקום לכלול בזה גם מכונית משפח-

מת-חלקם של אלמנות ויתומים לאחר האסון הנורא שפ-קד אותם באבדן יקיריהם. עקב סעיפי החוק נאלצת האלמנה להתדיין עם הירושים ולהימצא בריב עם הורי בן-זוגה שנפטר ונספה באביב ימיו. הנסיון שהצטבר מאז נחקק החוק מוכיח גם במקרה הנידון שהמחוקק לא תמיד יכול לראות מראש את המקרים והסיבוכים שחוק מסויים יוצר, גם אם לא התכוון לכך.

מגמתו של חוק הירושה צריכה להיות שהרכוש השייך למשפחה במות אחד מבני-הזוג יישאר ברשות אחד מבני-המשפחה: האלמנה או האלמן, ובראש ובראשונה ילדיהם, אם הנפטר לא קבע בצוואה חלוקה אחרת של הרכוש שהוא מותיר אחריו. אנחנו יכולים לציין בסיפוק שמאז התקבל חוק הירושה חלה התקד-מות בתחום הגשמת העקרין של שוויון זכויות האשה גם בתחום הבעלות על הממון שנצבר בתקופת הני-שוואין, ובכנסת נתקבל חוק יחסי ממון בין בני-הזוג. חוק זה, עם כל החסרונות שעדיין יש בו, הוא חוק התואם את רוח הזמן ואת אשר נאמר במגילת-היסוד של מדינת ישראל המכירה בשוויון זכויות בין שני המי-נים, והוא מבטל מצב מעוות שהיה קיים בעבר ושקיפה את האשה בתחום זה.

אדוני היושב-ראש, לתיקון המוצע על ידינו נר-דעת אקטואליות מיוחדת נוכח המציאות הטראגית שב-עקבות מלחמת ששת הימים ומלחמת יום הכיפורים נשארו מאות אלמנות צעירות שבני-זוגן נפלו חללים במלחמה. מועצת הפועלות, שנקטה יזמה מבורכת מתוך גישה הומאניטארית, הטילה על עצמה תפקיד בעל חשיבות מכרעת מבחינה חברתית ולאומית גם יחד בכך שמיד עם סיום הקרבות הקימה לשכות ייעוץ משפטיות שהגישו עזרה וסעד משפטי ומוסרי לאלמנות בימים הקשים ביותר לאחר שהגיעה אליהן הבשורה המרה על אבדן יקיריהן. טיפול מסור ניתן בלשכות אלה, המנוהלות על-ידי עורכות-דין העושות את הע-בודה בהתנדבות ורואות בכך מילוי תפקיד הומאני ולאומי גם יחד. הנסיון שהצטבר בלשכות הללו בטיפו-לן במקרים רבים מחייב את המחוקק לחשוב פעם נר-ספת ולדון מחדש בכל הסוגיה הזאת כדי לקבוע בחוק פתרון הולם יותר למציאות הקיימת.

זכות ההורים לשישית מן העונו של בנם או בתם מעמיד את הירושה לפני הצורך לחלק את הע-זבון. נכסים כגון פקדונות בבנק, השקעות ועסקים — נכסים כאלה ניתנים לחלוקה; אך כאשר מדובר בר-כוש שמעצם טיבו אינו ניתן לחלוקה, כמו דירת המ-גורים של בני-הזוג והמכונית המשפחתית — מתגלים לפעמים חילוקי דעות קשים בין האלמנה לבין ההורים. כי עורבנו של המוריש הצעיר כולל בעיקר דירת מגו-רים וזו רשומה על-פי רוב על שמו של המוריש בל-בד או על שמו יחד עם בן-זוגו. הנסיון הראה כי במקרים שבהם ההורים אינם מוכנים לוותר על חלקם בדירה לטובת נכדיהם, דבר שהחוק מאפשר לעשותו, הולכים היחסים במשפחה ומתחדדים ולעתים אף נוצר קרע בין ההורים לבין האלמנה והנכדים. חוק הירושה אמנם מאפשר לשלם להורים את תמורת חלקם בדירה מבלי שיהיה הכרח למכרה, אולם אם אין הסכם על כך בין הצדדים כרוך פזיון חלקם של ההורים בהתדיינות משפטית ממושכת ובלתי-נעימה לשני הצדדים.

אדוני היושב-ראש, פסק-דין של בית-המשפט העל-

— הצעות חוק של חברי כנסת (ארבלי-אלמוזלינו, שינמן, צדוק); ; הצעות לסדר-היום (שינמן, קורפו) —

מאני, אלא שלאותו כלל היה בחוק העותמאני חריג אחד לגבי הורי המוריש שלהם הוקנתה שישיית מה-עזובו גם במקרה שיש צאצאים של המוריש. בהצעת החוק שהממשלה הגישה בשעתה לכנסת הוצע לבטל את החריג הזה וועדת החוקה, חוק ומשפט קיבלה את ההצעה הממשלתית, אלא שבדיון בקריאה שנייה הפגינה הכנסת דבקות שמרנית בחוק העותמאני והחזירה על כנה את הזכות של ההורים ליטול שישיית מהירושה גם כאשר יש בנים של המוריש. אני סבור שהסדר זה איננו מוצדק. הנימוקים שהושמעו נגד זכות זו בזמנם יפים גם היום. יתר על כן, הסדר זה עורר לאחרונה בעיות בקרב משפחות שכולות שבהן נותרו בת-זוג, ילדים והורים, כאשר זכות הירושה של ההורים גרמה בחלק של המקרים למתיחות ביניהם לבין בת-הזוג וילדיו של המוריש.

אני יכול להודיע לכנסת שאנו, במשרד המשפטים, יוזמים חיקון לחוק הירושה שילך מעבר להצעות של חברות-הכנסת ארבלי-אלמוזלינו וגרוסמן ויבטל את החריג שלפיו הורים נטלים חלק בירושה כאשר יש ילדים. ההצעות של שתי חברות הכנסת אינן מרחיקות לכת עד כדי כך. הן מציעות ביטול זכות ההורים לגבי שני סוגי נכסים: דירה ומכוננית. הצעות אלה הן רצוי-יות וחיוניות עד שיוצע התיקון המרחיק-לכת יותר, ואני רואה בהן צורך דחוף.

אני מברך את שתי חברות הכנסת על יזמתן ואני מסכים להעברת שתי הצעות החוק לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

היו"ר פ. שינמן :

אני מעמיד להצבעה את ההצעה להעביר את שתי הצעות החוק, שאולי תתאחדנה להצעת חוק אחת, לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

ה הצ ב ע

ההצעה להעביר את הצעות חוק הירושה (תיקון), תשל"ד—1974, לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט, נתקבלה.

ז. הצעות לסדר-היום

הגברת האוכלוסיה היהודית בירושלים העתיקה

המעניין הוא כי בכל המאה התשע-עשרה ואף בראשית המאה הזאת גר רק מיעוט של הישוב היהודי ברובע היהודי שבעיר העתיקה ורובו המכריע גר ברובע המוסלמי. שני שלישים מן הבתים שבהם התגוררו היהודים ברובע היהודי היו בבעלות ערבית והיהודים ישבו בהם על-פי חוקה בלבד, ואילו רוב הבתים ברובע המוסלמי שבהם התגוררו יהודים היו בבעלות יהודית. רוב החנויות ברובע המוסלמי היו בבעלות יהודית. ברובע זה היו 20 בתי-כנסת ו-6 ישיבות. בבית-הדפוס העברי שברובע זה יצאו לאור העתונים וכתבי-העת דאז. ברובע זה התנוססו לתפארת החצרות המפורסמות, כגון חצר ראב"ד, חצר גליציה, חצר ויטנברג, חצר חבצלת ואחרות. ברובע זה היו גם בית-חולים "עזרת נשים", בית-היתומים "דיסקין" ואף ראשיתו של בית-החולים "שערי צדק".

תית ששימשה לצרכים אישיים, להבדיל ממכוננית לצרכי עסק, כחלק מהמיטלטלין של הזוג הנשוי, ולקבוע שהאלמנה תהיה זכאית לקבל את המכוננית לבעלותה הבלעדית.

מהמציאות למדים אנו כי היו מקרים שמכוננית נלקחה על-ידי יורשים ללא רשות של האלמנה וגם במקרים כאלה יש אי-נעימויות והתדיינות בבתי-המשפט. והרי ידוע עד כמה נחוצה המכוננית לאלמנה וליתומים בתקופה הקשה העוברת עליהם.

חברי הכנסת, ברצוני לציין שבסימפוזיון שנערך על-ידי הלשכה המשפטית במועצת הפועלות והשתתפו בו השופט שילה, עורכי-דין, סוציולוגים ופסיכולוגים, נציגי "יד לבנים" ונציגי ההורים השכולים, נשמעו דעות חיוביות ותמיכה בתיקון המוצע על-ידינו מצד כל אלה אשר לקחו חלק בדיון.

אדוני היושב-ראש, אני מבקשת מהכנסת לתמוך בהצעות החוק ולאשר את העברתן לוועדת החוקה, חוק ומשפט, להכנה לקריאה ראשונה.

היו"ר פ. שינמן :

הרשתי לעצמי "להוריש" קצת יותר זמן מהמקובל לחברת-הכנסת שושנה ארבלי-אלמוזלינו, הואיל והיא דברה גם בשם חברת-הכנסת חייקה גרוסמן והעלתה גם את הצעת החוק שלה.

רשות הדיבור לשר המשפטים.

שר-המשפטים ח. י. צדוק :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חברת-הכנסת ארבלי-אלמוזלינו גוללה לפני הכנסת בפרוטרוט את השתלשלות הדיון שנערך בזמנו על סעיף 12 לחוק הירושה. מה שקרה הוא כך: בשיטות המשפט המקובלות נקוט הכלל שיש שתי דרגות של יורשים: צאצאי המוריש והורי המוריש וצאצאיהם. הדיון בדרך כלל הוא שכאשר יש יורשים מהדרגה הראשונה — כלומר צאצאי המוריש — אין הירושים מהדרגה השנייה נטלים חלק בירושה. זה היה הכלל גם בחוק הירושה העות-

היו"ר פ. שינמן :

הכנסת תעבור להצעות לסדר-היום. רשות הדיבור לחברת-הכנסת קורפו, להצעתו לסדר-היום בנושא: הגברת האוכלוסיה היהודית בירושלים העתיקה.

חיים קורפו (הליכוד) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, כבר בראשית המאה התשע-עשרה ישבו בירושלים 3,000 יהודים, 4,000 מוסלמים וכ-2,750 נוצרים. ארבעים שנה לאחר מכן, בשנת 1840, עשרים-ושבע שנים לפני שנשללה הדרך בין ירושלים ליפו, כבר מנתה האוכלוסיה היהודית בירושלים 5,000 יהודים, 4,650 מוסלמים ו-3,350 נוצרים. יש לזכור כי ירושלים דאז הייתה רק זו שבין החומות. היציאה מחומות העיר החלה רק עשרים שנה לאחר מכן, עם הבנייה הראשונה ב"מוס-קוביה", הידועה כיום כמגרש הרוסים.

חברת כ"ו, ישיבה קע"ג
— הצעות לסדר-היום (קורפו, שינמן) —

מעלה הופסק ביצוע ההפקעות של דירות וחנויות אף אם הן נמצאות בתחום ההפקעה. האפוטרופוס לנכסי נפקדים מחזיק בחנויות רבות פנויות וסגורות גם מחוץ לחומות העיר העתיקה — במזרחה של ירושלים. במי סירתן ליהודים אין משום נישול אף של ערבי אחד. למה לא נמסרות חנויות אלה ליהודים?

המסחר היהודי בעיר העתיקה עמד בפני התנכלות ואלימות מצד גורמים ערבים עוינים, והמסחר נהדף לתחומי הרובע היהודי והחלק הסמוך לו. למותר לצ" יין את ההשלכה של פעילות פוליטית כתוצאה מכך שהמסחר כולו בידיים ערביות. אילו היו בשכונות גם חנויות יהודיות, אין ספק שגם הנשק הזה של השבתת המסחר היה נשלל מידי הגורמים העוינים למדינה.

החברה לפיתוח מזרח ירושלים הוציאה בשעתה 118,000 לירות לחשיפת 62 חנויות מתחת לעיני מפולת. העבודה הופסקה על-פי צו מגבוה כאשר נתברר שב- כוננת החברה למסור חנויות אלה לידיים יהודיות.

ועתה נוספה לנו גם הבושה של הוצאת צווים להפי" סקת הבנייה בשל אי-קיום דרישות מחלקת מהנדס העיר. כל צד מעלה טענות נגד משנהו. החברה טוענת כי נדרש ממנה פירוט טכני כה מורכב עד כי אין ביכלתה לעמוד בזה. לדוגמה הם מביאים את התביעה להגיש 25 תכניות בניין עיר, בעוד שלשכונות גדולות, בסדר גודל של אלפי דירות, מספיקה תכנית בניין עיר אחת.

העירייה מצדה טוענת כי החברה מפגרת בשנה וחצי בעבודתה — בהגשת תכניות, בהכנת חומר למכ" רום וכו'. לדבריהם שרור אי-סדר מוחלט בחברה. כנראה, ההברה עדיין לא נרפאה מהשפעת התקופה שזכתה לטיפולו של מבקר המדינה.

במאמר מוסגר אוסיף כי מכרסם בי ספק בנוגע לבחירת היושבי-ראש החדש של מועצת המנהלים של החברה. נראה לי כי הבחירה שנפלה על אדם בעל מוניטין, הידוע כאיש הגון, איננה מספקת, באשר איש זה עמוס למעלה מיכלתו, למעלה מכוחותיו, בעיסוקיו הפרטיים והאחרים.

יש שמועה שהשנה נעשה קיצוץ דראסטי בתקציב החברה. ההצעה המקורית היתה הרבה יותר גדולה מזו שאושרה בממשלה. ויש להתפלא שהעבודה ברובע, התואמת לחלוטין את החלטות הממשלה, לרבות אותם השרים המביעים ספקותיהם לגבי איכלוס כל מקום אחר, מתבצעת בה לאט. מן הנכון היה להפנות לכך תק" ציבים של פעולות אחרות אפילו בירושלים. נראה לי כי לא יקרה שום דבר אם פעולתה של חברת "קרתא", למשל, המטפלת בשיקום באזור ממילא בירושלים, או פעולתן של חברות אחרות העוסקות בשיקום אזורים אחרים של העיר, יידחו, ומשאביהן יוקדשו לבנות את מה שניתן לבנות כדי להבטיח ישוב חי ועומד בעיר העתיקה בירושלים.

היו"ר פ. שינמן :

רשות הדיבור לחבר-הכנסת זרח ורפהטיג, ההצעה לסדר-היום באותו נושא.

בשנת הציאה מן החומות, בשנת 1860, מנתה כבר האוכלוסיה היהודית למעלה מ-10,000 נפש, ואי-לו האוכלוסיה האחרת גדלה רק במעט.

בראשית המאה הזאת התגוררו 850 משפחות יהודיות ברובע המוסלמי, רובן משפחות ברוכות ילדים, כדבריו של אהרן ביר בספרו "מוסדות תורה וחסד יהודיים ברובע המוסלמי בירושלים העתיקה", שם מסופר כי "היו משפחות עם י"ב יוצאי חלצים, למרות צוק הע" תים". והוא ממשיך בתיאורו: "לרוב גלשו החיים בקטט ובענווה, מתוך אהבת הזולת, עזרת אחים, אמר" נה עמוקה וטהורה וקליטת עולים, וזאת למרות הדי" רות הקטנות שעמדו לרשות האנשים. היחס עם הש" כנים הערבים היה לרוב טוב, ותוכיח העובדה שבפר" עות תרפ"א היו בין הערבים כאלה שהתייצבו בפני פתחי היהודים שכניהם ואמרו לפורעים כי "כאן גרים ערבים" וכך הצילו משפחות יהודיות לא מעטות." רק ב-1929, לאחר מאורעות תרפ"ט, עזבו את בתיהן כל המשפחות שהתגוררו ברובע המוסלמי, על-פי דרישת "ההגנה".

בשנת 1931 קרא הוועד הלאומי ליהודים לשוב לב" תיהם שברובע המוסלמי, ואמנם 150 משפחות נענו לקריאה וחזרו לבתיהם, אך שיבה זו נמשכה רק עד שנת 1936, ובמאורעות שנה זו עזבו אחרוני היהודים את הרובע המוסלמי.

המעניין הוא שהדירות והמוסדות שפגנו הושכרו על-ידי בעליהם היהודים לערבים ועד לשנת 1948 שילמו השוכרים דמי שכירות. עם שחרורה ואיחודה של ירושלים, לאחר מהלמת ששת הימים, החלו בעלי הבתים שוב לגבות מהדיירים דמי שכירות בעד המב" נים שהם מחזיקים בהם.

אדוני היושבי-ראש, כנסת נכבדה, הרוח הגדולה שפקדה אותנו עם שחרורה של ירושלים פסחה על קברניטי העיר והשרים המופקדים עליה. היום ניתן לקבוע בוודאות כי אולי תהיה לנו בעיר דוד ארכיטק" טורה נאה, אך בלי אנשים; אולי יהיה לנו יופי, אך ללא רוח חיים.

החברה לפיתוח העיר העתיקה הוקמה בשנת 1969, ועד היום, שש שנים לאחר הקמתה, הצליחה לאכלס רק 190 משפחות, בדירות חדשות או בדירות משופצות לשכירות. עד היום הצליחו למסור רק 15 חנויות והי" ללו עדיין לא הצליחו לנגוס ככל במסחר התיירות השופע של העיר העתיקה. אינני רוצה להתייחס לכל הנושא האכזב שהעלה מבקר המדינה על מה שנעשה בחברה זו. אני רוצה להתעכב על פעילותה המוארת והגלויה.

האתגר שהציבה לעצמה החברה לפיתוח העיר העתיקה הוא שיקומו של הרובע היהודי ואיכלוסו על- ידי 630 משפחות ובנייתן של 100 חנויות חדשות. למה לא יהיו זכאים יהודים להתגורר מחדש ברבעים אחרים של העיר העתיקה? ראינו כי בעבר התגוררה מרי" בית האוכלוסיה היהודית של העיר העתיקה דווקא ברובע המוסלמי, ולמה לא יחזרו יהודים אלו לבתיהם? האם יש יסוד לשמועה שגורמים יהודיים — פוליטיים, צבאיים ומוניציפאליים — הבטיחו לעסקנים ערבים שהאוכלוסיה היהודית לא תחרוג מעבר לרובע היהודי? יתרה מזו, יש לי יסוד לקבוע כי על-פי הוראה מל-

לעתיקותו ולהיסטוריה של המקום. ומבחינה זו יש בפי מלים של שבח למתכננים ולמבצעים. אבל אין זה מצדיק את הקצב האיטי, הוזהל ממש, בבנייה. אפשר היה וצריך כיום לעשות הרבה יותר להחששו של קצב הבנייה, להתגבר על הקשיים הנעזמים על-ידי ארכיטקט אולגיים בגלל חוסר כסף לחפירות הנחוצות לשם בניית אפסרות הבנייה. ועל כל זה נוספה התערבותה של עיריית ירושלים על-ידי צווים אדמיניסטרטיביים או על-ידי צווי בית-המשפט להפסקת הבנייה בגלל אי-אישור תכנית-אב לרובע. מוזר הדבר ששתי רשויות — החברה שהיא זרוע של הממשלה והרשות המקומית — אינן יכולות להסדיר את העניינים, לאחר שבע שנים של תיכנון ובנייה, בדרך של בירורים פנימיים מבלי להזדקק לדרך משפטית ומבלי לעכב בנייה על-ידי צו של בית-המשפט, וזה דווקא ביום ירושלים, שמונה שנים לאחר שיחוררה. ומה תימה שמי ייחסים — אני מניח, שלא בצדק — טעמים מדיניים שליליים לצעד כזה. הקצב האיטי בשיקומו של הרובע היהודי מדאיג ביותר. תקציב הבנייה של משרד השיכון לדיירות חדשות הוא די גדול ואין להבין מדוע אין מפרישים מתקציב זה את הסכומים הנחוצים לבנייתן ולשיפוצן של מאות הדיירות בפינת יקרת זו, העיר העתיקה. לפי חכמינו ז"ל אין לשקם שום מקום לפני שגומרים שיקום המקום שליד פלטרין של מלך, כלומר מר המקום שליד הרה"בית. שיקומו של הרובע היהודי בעיר העתיקה קודם להרבה עבודות אחרות, ובתקציב של מיליארדים למשרד השיכון אפשר עוד למצוא כפי שני לבנייה זו. והרי הדיירות שייחוספו ברובע יהודי יתרמו את תרומתן היחסית להקלתה של מצוקת הדיור בכל מקום.

חברי הכנסת, אין הצדקה לכך שהארכיטקטולוגים סותרים את הגישה לחלק מהכוחל המעריב ולכותל הדרום מי של הרה"בית. בשטח זה כבר גמרו חפירותיהם זה שנים. והנה השבוע מודיע אחד מהם ברבים כי עוד שנים רבות יחיוק בשטח ולא ירשו גישה לכותל, וכי אין לעשות הסדר שהתגליתו של החפירות אמנם תימנע, ועם זה יוכלו יהודים היושבים בציון ועולי-רגל להתפוצות לגשת ולהתרחק על זכרונות ההוד והגב של העם היהודי שמלפני אלפיים שנה.

במשך תשע-עשרה שנים מנע מאתנו הכובש הירדני גישה למקום המקודש ביותר לעם היהודי, הח"רוב את הרובע היהודי, על מרכזי התורה והתפילה שבו. האם עלינו לחכות עוד תשע-עשרה שנים ואולי יותר עד ששיקומו התרבותי? האם עלינו לקיים את "שמחנו כימות עניתנו" בדרך שחזונו השיקום והבנייה תימשך אותו פרק זמן שנמשך החורבן? האם אי-אפשר לקצר את התקופה הזאת? האין להחיש את קצב הבנייה, כשזה בידינו?

אני מציע דיון במליאה או בוועדה, כפי שהשר הממונה על כך יסכים, ושם אביא את הצעותי לאירגון ואישור יותר יעיל של החברה לשיקום העיר העתיקה, לשיתוף המתיישבים שברובע, שעליהם להיות גורם פעיל בשיקומה ובבנייתה של שכונתם, שהרי הם גרים שם, כדי שבקרוב נוכל לומר שנתקיימו דברי הנביא זכריה: "עוד יישבו זקנים וקנות ברחובות ירושלים, ואיש משענתו בידו מרוב ימים, ורחובות העיר יימלאו ילדים וילדות, משחקים ברחובותיה".

זרח ורהפטיג (חזית דתית לאומית):

ברשות היושב-ראש, מורי ורבותי, לפני שבע שנים בקירוב, כשהובאה לפני ועדת שרים תכנית ראשונה לשיקומו של הרובע היהודי בעיר העתיקה שבין החומות, הפליט אחד המתכננים אימרה שבעד שבע שנים יגורו ברובע היהודי כאלף משפחות. מחיתי נגד דבריו, התרגזתי וטענתי: וכי אי-אפשר להחיש את הליכי התיכנון והבנייה? וזכרני שראש הממשלה דאז, לוי אשכול ע"ה, ביקר בימים ההם בשכונת רמת-אשכול וכשנאמר לו שהבנייה תימשך שנים, התרגז ודחה את טענות המתכננים באמרו שאלה הם דברים בטלים ודי רש בכל תוקף את זירון הבנייה. ואמנם בתקופה קצרה הוקמה שכונה לתפארת.

ואילו הרובע היהודי לא נתמזל לו מזלו. כיום, שמונה שנים לאחר שיחוררה של העיר העתיקה, שיקומו של הרובע היהודי שנחרב על-ידי הכובש הירדני נמצא עדיין חרוק מהשלמתו. מתוך 700 דיירות המתוכננות לשיפוצ ולבנייה מוכנות כיום רק 210 דיירות ומאוכלסות רק 120, והשאר, 80 דיירות, רובן נמכרו או נמסרו לאנשים שיש להם דיירות אחרות ואף לא מתכוונים לגור בעיר העתיקה.

לשנת התקציב הבאה מתוכננת בנייה של 70 או 80 דיירות בסך הכל. לפי קצב בנייה זה תעבורנה עוד כשבע שנים עד שיקומו של הרובע היהודי בעיר העתיקה.

ברובע היהודי הולכים ונבנים ביזמתם של גורמים ציבוריים מבני ציבור חשובים ביותר בכלל, ולבני-סוס והתפתחותו של הישוב היהודי במקום במיוחד, בכ"לם ישיבת "פורת יוסף", ישיבת "הכותל", בית-כנסת הרמב"ן. החברה לשיקום ולפיתוח הרובע היהודי בעיר העתיקה בירושלים התחייבה לכסות 25% מהוצאות הבנייה, והנה השנה הודיעה הנהלת החברה על הפסקת ההתחממות לשנת התקציב הבאה.

ישיבת "פורת יוסף" היא הישיבה המרכזית העולמית לאחינו בני העדה הספרדית. ישיבת "הכותל" היתה הראשונה שהוקמה בעיר העתיקה בשבועות הראשונים לאחר שיחוררה ועברה תלאות ונדודים רבים. זוהי אחת מיישבות הסדר הגדולות, כ-200 תלמידים, כן ירבו, עם צוות של ראשי ישיבה ומחנכים הגרים במקום. בית-כנסת הרמב"ן — זהו בית-הכנסת שנוסד על-ידי הרמב"ן לפני 708 שנים, ויש צורך דחוף לסיים שיפוצו בהקדם.

מוסדות ציבור חשובים אלה יוסיפו מאות מתיישבים ברובע, יתרמו הרבה לביסוסו מבחינה רוחנית, תרבותית וכלכלית. האיטיות וההאטה בקצב הבנייה מייקר רות את הבנייה, גורמות סבל רב לאנשי הרובע, ליקויים חמורים בשירותי העירוניים, בכללי הבטיחות, בדרכים, ברחובות, בדרכי גישה, בנקיון וכו'. יש גם ליקויים רבים בתיכנון. נבנים בניינים חדשים ללא מקלטים. בדיירות בבתים משותפים יש נזילות. יש חנויות שהן ריקות. האם כל זה הכרחי?

אמנם לא הרי בנייה באתר עתיק ומקודש כהרי בנייה בשטח פנוי. כידוע, "עתיקתא קשיא מחדתא". ואמנם צריך לשים לב לשמירה על עתיקות, ונכון שהחברה שתהיה רבות לשמור על סגנון הבנייה המתאים

חוברת כ"ו, ישיבה קע"ג

— הצעות לסדר-היום (שינמן, פרוש) —

קופה שרצו לכולתנו — אז קראנו וזעקנו לצדק ואין עונה. ועתה? — לא ייאמן כי יסופר, אבל מתרכז חומר לספר שחור אשר משחיר פניהם של כל אלה האחראים. והספר הזה מגולל מה שנעשה על-ידי החברה שנקראת "החברת לשיקום העיר העתיקה", מה שעשתה בתשע השנים האלה. ואילו זה לא היה נוגע ופוגע בציפור-הנפש בנזר הקודש — החרשנו.

אני פונה לכנסת להעלות את הנושא במלוא החור-פה על החרפה והביזוה. במסגרת הזמן שיש לי אעלה את הנושא במשפטים כוללים אחדים. אני רוצה להתעכב במיוחד על אותו המשפחות שחלק מהן, אבותיהן ובניהן, נרצחו במערכה ההיא, אותן המשפחות שגרו דורות בעיר העתיקה. למה לא נתנו להן לחזור לבתיהן? ואלו הן מאות-מאות משפחות שהיו מוכנות לחזור מיד, ולא נתנו להן, ואילו היו נותנים להן היתה העיר העתיקה שוקקת ממושביה. וכיום חושך ואפילה, ממש פחד תוקף את מי שרוצה ללכת, ביחוד בלילות, בעיר העתיקה, כי היא שוממה.

בידי כאן רשימה מפורטת של עשרות בתי-הכנסת העתיקים-הוותיקים ובעלי הקרשות שרצו לבנותם ולשקמם, ולא נתנו להם. מי מאתנו אינו זוכר את ההתלהבות והנכונות אשר שררו אז, עם שיחרור העיר העתיקה, לגייס את האמצעים, לשקם את בתי-הכנסת וההצרות, ההקדשות והמוסדות?

אני אומר: תסמנה שערות הראש שבעבור שמונה שנים לשיחרורה של ירושלים נעמוד במצב מחפיר ומשווע כזה שבעיר העתיקה גרות כיום רק 130 משפחות יהודיות. עשרות בתי-הכנסת העתיקים-הוותיקים נשארו בחורבנם ממש, כמו שראינו אותם ביום הראשון לשיחרור העיר העתיקה, אבנים וערימות עפר. לבתי-הכנסת של רבי יוחנן בן זכאי נמצא גואל — לא נתעכב כעת על מה שנעשה שם, אבל לפחות זה נבנה. אבל יתר עשרות בתי-הכנסת, חוברת רבי יהודה החסיד, בית-הכנסת "תפארת ישראל", ושאר היכלי הקודש נשארו בחורבנם ואין נותנים לשקמם. מי זה אשר יכול להסביר למה זה קרה? איוז כוונה נסתרת כיוונה כאן את המהלכים שהביאו למחזלים המשוועים?

ונשאלת השאלה: למה לא נעשה בירושלים העתיקה מה שנעשה ברמות-אשכול ובגבעה-הצרפתית? הביטו וראו, ומי מאתנו אין לבו מרגיז משמחה בראותו את המבצעים הכבירים העצומים בבנייה בירושלים המורחבת ברמות-אשכול ובגבעה-המבחר ועוד? ולמה קרה מה שקרה בעיר העתיקה? ממש חרפה. ולא רק חרפה, אלא חרפה וביזוה. לא ייאמן כי יסופר שתחת סינור הממסד ייעשו מעשים אשר נעשו בחלוקת הדירות לפרוטקציונרים בעיר העתיקה. לעשות סחרי מכר, לקנות דירה ב-75,000 לירות, לשלם עליה רק 30,000 לירות ולמכור אותה ב-350,000 לירות. אין זה מקרה בודד. הביטו וראו בכרכי "דברי הכנסת" כמה שאילתות שאלתי ושאלו חברי בסיעה, בכמה נאומים התרענו על מה שהתרחש בחברה לשיקום העיר העתיקה. כאשר חברי, הרב לורניץ, העלה, בתמוז אשתקד, את הנושא שהועבר לסדר-היום, השלינו את עצמנו: אולי ואולי זו או יוזו משהו. אבל מאז תמוז תשל"ד לא התפנתה ועדת הכספים לדון בזה. אך המחזלים בעיר העתיקה נמשכים ומשחירים פורחים. על הכנסת

היז'ר פ. שינמן:

רשות היז'בור לחבר-הכנסת מנחם פרוש, להצעה לסדר-היום באותו נושא.

מנחם פרוש (חזית דתית תורתית):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, נזר הקודש, ציפור-הנפש היא לנו, לכולנו, עיר הקודש והמקדש ירושלים. בימים המרים ההם, כאשר העיר העתיקה נפלה, כאשר הירדנים הבראבראים הסתערו והרסו והחריבו כליל את בתיה והצרותיה של ירושלים העתיקה, אשר כל חצר וחצר שבה וכל בית ובית היו עטופים הוד קודש של קדושי עליון ששכנו בתוכם — כוכים אלה של חצרות העיר העתיקה האירו ככוכבים מאור התורה שבקע מהם דורות, וכל זה נהרס ונחרב בשצף-קצף. גם בימים המרים ההם, כאשר הירדנים הבראבראים הסתערו על אותם היכלי קודש, בתי-הכנסת העתיקים-הוותיקים, ואת ספרי הקודש השליכו על המוקדים והיכלי הקודש על ספרי הקודש הועלו באש ונהרסו ונשארו מהם מפולת אבנים ועפר; בימים המרים האומללים ההם, כאשר לקחו בשבי והוליכו למחנות הירדנים את שרידי שומרי החומות שנשארו לפליטה והשאירו תחת ערימות עפר ואבנים את יקיריהם, אבות ובנים, זקנים, צעירים, אנשים, נשים וטף שנאבקו על חייהם עם הבראבראים הירדנים — כמה קשים היו הימים ההם — בכל זאת פעמה בלבבנו התקווה כי בוא יבוא היום ונשוב לעירנו ונחזור למחמדנו, כי "אם אשכח ירושלים — תשכה ימיני".

עשרים שנה בלמנו בתוכנו את כאבנו וגם חרפתנו על העיר החרבה והשוממה, העיר בה שוכן בית-התפארתנו. "מפני חטאינו גלינו מארצנו ונתרחקנו מעל ארצתנו". אף אחד מאתנו לא יכול היה להעלות על דעתו כי כאשר יבוא היום הגדול, היום המיוחל, לשחרור ירושלים העתיקה, יקרה את אשר קרה.

אנו עומדים כבר בשנה התשיעית מאז השיחרור, ועיר הקודש ירושלים העתיקה, שהיא כה תביבה לנו, לכולנו, כה יקרה לנו, כה חקוקה בלבבנו, שוכנת מיוזמת, חרבה ושוממה, מבלי בניה.

מה קרה? איך קרה? והאם לא הגיע הזמן לקרוא לדיון את אלה האשמים, אלה שגרמו לכך כי ירושלים ומחמדנו תישאר לחרפה וביזוה? — חרפה ממחדלי משקמיה, וביזוה מהפרוטקציונרים שמסובבים אותה החברה

הביטו וראו מה קרה: באחרונה פועלת ועדה מיוחדת ביזמת משפחות שגרו בעיר העתיקה והיא ריכזה זה חומר רב ומפורט בנושא הזה, חומר דוקומנטארי על המעשים אשר עשו, על העושק אשר עשו, על הסחר-מכר אשר עשו ועושים, על העוול וההתנכרות של החברה לשיקום העיר העתיקה כלפי חושביה של העיר העתיקה עד לנפילתה. יש להם חומר דוקומנטארי על הרכוש שנגזל מיחידים, ממוסדות, בתים, חצרות, בתי-כנסיות, בתי-מדרשות וכו'. החברה לשיקום העיר העתיקה מנסה לשחזר את הארכיטקטורה של העיר העתיקה בשנים שעברו, אבל חסמה את הכניסה לאלה שנתנו לעיר העתיקה רוחה ונשמתה.

בימי שפוט השופטים הבריטים, כאשר התנקמו והתאכזרו בנו, ובימי התורכים שרצו לשעבדנו, בת-

במקומות אחרים. בד בבד עם זאת תישמע הדרישה לאפ"שר לאותן המשפחות שהיו קשורות ל"פורת יוסף" לחזור לעיר העתיקה. קשה להבין כיצד אפשר להתעלם מזה. וכן יש לעודד את שיקומן של ישיבות "עץ חיים", "חיי עולם" והישיבה בחצר גמילות חסד, "שערי חסד". אנו רואים את רוח החיים שהביאה ישיבת "הכותל" שהצילה לפחות קטע אחד מהרובע היהודי בעיר העתיקה.

הממשלה צריכה להוכיח שאין ידה במעל הזה. לא ממשלה זו אחראית להפקעה, אבל עליה לפעול כדי להחזיר לבעלים היהודיים את הרכוש שהופקע מהם.

באחד הוויכוחים בנושא זה מעל במת הכנסת הוס"בר כי להפקעה היתה מטרה שבועלי הרכוש לא יהיה את הקמת החברות ונאמר שרוצים להחיש שיקומה של העיר העתיקה. כולנו נודה בכך שהשהיה יותר גדולה מזה שאנו עדים לה לא היינו מעלים על הדעת. אין הצדקה להפקיע רכוש, מכל סיבה שתהא. הממשלה חייבת להחזיר את הרכוש שהפקיעה, לאפשר לתורשיהם הוותיקים לשוב לבתיהם ולאפשר לבעלי ההקדשות לבנותם.

על הכנסת לדון בנושא זה. "למען ציון לא אחשה ולמען ירושלים לא אשקוט, עד יצא כנוגה צדקה וישועתה כלפידי יבער".

היו"ר פ. שיגמן :

אבקש את שר המשפטים להשיב לשלוש ההצעות לסדר-היום.

שר-המשפטים ח. י. צדוק :

כנסת נכבדה, ראשית, אני שמח להודיע לכנסת כי ביום 9 במאי 1975, מיד לאחר שבית-המשפט הוציא את צווי הפסקת הבנייה ברובע היהודי, נתקיימה פגישה בין נציגי עיריית ירושלים ובין נציגי החברה לשיקום ולפיתוח הרובע היהודי. באותה פגישה סוכמו כל העניינים ונקבעו הדרכים שיאפשרו חידוש העיר בודה.

אדוני היושב-ראש, זו הפעם השנייה, תוך תקופה קצרה יחסית, שענייני הרובע היהודי בעיר העתיקה מובאים לפני הכנסת במסגרת של הצעה לסדר-היום.

בתשובתי להצעתו לסדר-היום של חברי-הכנסת לורינג, ביום 17 ביולי 1974, תיארתי בפרוטרוט את הבעיות העומדות לפני הממשלה ולפני החברה לפיתוח ולשיקום הרובע היהודי, ואת התכנית להמשיך בינו ואיכלוסו של הרובע. פירטתי את המוסדות הפועלים ברובע היהודי וצינתי מהן תכניות הבינוי הנמצאות בתהליכי ביצוע.

בינתיים נודמן לבית-המשפט הגבוה לצדק לקיים דיון בפעולות הממשלה ברובע, וזאת על-פי בקשה להשבת נכסים אשר לתענת העותרים היו בבעלות משפחתם עוד לפני הקמת המדינה. בדחתו את העתירה אמר בית-המשפט, בבג"צ 275/74 — עובד הרב אברהם בס נגד מינהל מקרקעי ישראל, דברים אלה: "כידוע לכל, מששחררה העיר העתיקה במלחמת ששת הימים נמצא הרובע היהודי תפוס בידי ערבים. בתי-התפילה היו הרוסים ומחוללים, ובמבנים שעמדו על תלם הצ'טופה אוכלוסיה בתנאים תת-אנושיים. הממשלה החליטה

לדון בנושא זה, להוקיע את האשמים, וד בבד עם הוקעת האשמים לקבוע את הגורמים לכך.

כאן מופנית השאלה לממשלת ישראל, ואני ארשה לעצמי להציג שאלותינו ודרישותינו: לשם מה ולמה הופקעו הבתים והחצרות מידיהם של היהודים שהחזיקו בבתים, בחצרות, בבתי-כנסיות ובמוסדות היהודיים בעיר העתיקה? אני מציג כדוגמה את השאלה: באיזו זכות, באיזו רשות, הפקיעו הקדש בתי מחסה, שנבנה על-ידי כולל הולנד — דייטשלנד, כבתי מחסה לעניים, וכך עשרות בתי-הקדש? למה הפקיעו חצרות ובתים שגרו בהם יהודים עד לפילתם ואין נתנים להם לשוב לבתיהם? מי יכול להרשות שדירות הללו יישללו, ייגזלו מבעליהן ויימסרו לפרוטקציונרים של אותה החברה, שמכנה עצמה החברה לשיקום העיר העתיקה? למה לא יחזירו להם את רכושם? למה לא יחזירו לכל אחד את רכושו? למה לא יהא העוץ לבטל העיסוקאות הפסולות שנעשו?

כשהעליתי פעם את הנושא נמסר לי "לוקש" בט"חוני, שההפקעות בעיר העתיקה נעשו מטעמים פוליטיים-בטחוניים. גם אם נאמר שהיה מקום להפקעה פורמאלית — למה לא יחזירו כעת את הרכוש לבעליהם? למה מעבירים רכוש זה לסטורים שמוכרים ב"350,000 לירות רכוש שקנו ב"75,000 לירות? אם אמנם השתמשו בסמכות של הפקעה — למה לא השתמשו בכוח ההפקעה לשחרר את הכותל המערבי מכל אותה הוזהמה שהצטברה עליו מאות בשנים? אני יודע שיגידו כי אין רוצים להרגיז את הערבים, אבל אין שמים לב לרוגז הערבים כאשר הארכיאולוגים חופרים ליד הכותל המערבי למרות זעקות הערבים שזה עלול לפגוע ביסודות מסגד אל-אקצה.

אבל אחזור לנושא העיקרי: למה ומדוע לא יעבירו כעת את הבתים, החצרות, ההקדשות ובתי-הכנסיות והמוסדות היהודיים לבעליהם? אנו דורשים לפזר את החברה שנקראה "החברה לשיקום העיר העתיקה", כי לא שיקמה — אלא שיתקה, כי לא מילאה תפקידה, כי בחסותה נעשים מעשים אשר לא ייעשו. די במה שנאמר בדיווחשבון האחרון של מבקר המדינה שנספק מיד את המסקנה, לפזר את החברה הזאת, שהיא האחראית למחדלים המשוערים.

על החברה להציג לדיעת הציבור רשימת אלה שמכרו להם דירות וכמה מכרו להם, מה היו הקריטריונים לרכישת דירה, וכמה מהדירות שנמסרו גרים בהן, כמה דירות שנמכרו הועברו לבעלים אחרים.

הממשלה, או ועדת השרים לענייני ירושלים, אינה יכולה להשאיר ללא מענה את הדרישה לגלות את כל הפרטים האלה, לטהר את האווירה ולגולל ממנה את האחראיות למעשים שנעשו ולא היו צריכים להיות עשויים. שאם לא כן הממשלה אחראית וועדת השרים לענייני ירושלים אחראית להמשך החרפה והביזה.

ומכאן תישמע הקריאה המיוחדת לממשלה להורות מיד לחדש את הזרמת המשאבים להמשך הבנייה של מרכזי התורה, היכלי הקודש של ישיבת "פורת יוסף" וישיבה זו שנחרבה עם נפילת העיר העתיקה, ישיבה זו שהיתה, והיא עד היום, גולת כותרת התפארת של מוסדות התורה לעדות המזרח. לא ייתכן להפסיק בניינה. אם יש מקומות לחסכון — לא קשה למצוא

חברת כ"ז, ישיבה קע"ג

— הצעות לסדר-היום (צדוק, שינמן, קורפו, ורהפטיג, לורינץ) —

עו לפי המתוכנן בשנת הכספים הנוכחית: המשך וגמר בנייתן של 110 דירות, התחלת בנייה של 70 דירות וסיום בניית מנהרת שירותים ועבודות פיתוח שונות.

מבקר המדינה העביר תחת שבט ביקורתו את פעולת החברה לשיקום ולפיתוח הרובע היהודי, ובדין-וחשבון שהגיש ציין ליקויים רציניים בתחומים שונים של פעולות החברה, לרבות סדרי חלוקת הדירות. בעקבות הדין-וחשבון של המבקר מיניתי, על דעת ראש הממשלה, צוות בראשותו של עורך-הדין א. שימרון, יושב-ראש דירקטוריון החליפין של החברה, שנתבקש לגבש את הלקחים והמסקנות המתחייבים מן הדין-וחשבון ולהמליץ המלצות ליישומם של אותם לקחים ומסקנות. הצוות הגיש לי דין-וחשבון הכולל המלצות, ויצויין כאן שאימצתי המלצות אלה במלואן. הגשתי את דין-וחשבון הצוות לוועדה לענייני ביקורת המדינה של הכנסת.

על-פי המלצת הצוות מיניתי ועדה, בראשותו של עורך-הדין יצחק ננר, שתבדוק כל מקרה של מסירת מבנה ל"שיפוץ עצמי" ותדווח על אותם המקרים שייראו בעיני הוועדה חריגים מבחינת בחירת המועמד או תנאי ההתקשרות אתו. הוועדה עומדת להגיש לי את הדין-וחשבון שלה בקרוב, ואגוקט כל פעולה שתחייב מהדין-וחשבון. מבקר המדינה הביא לידיעת היועץ המשפטי לממשלה דברי ביקורת בדו"ח המבקר המעלים חשש למעשה פלילי, והנושא נמסר לחקירת המשטרה.

אדוני היושב-ראש, הצעתו של חבר-הכנסת לורינץ הועברה בזמנה לוועדת הכספים של הכנסת והיא מונחת על שולחן הוועדה. אני מציע להעביר גם הצעות אלו לוועדת הכספים כדי שהוועדה תוכל לקיים דיון יסודי ומפורט בנושא.

היו"ר פ. שינמן :

חבר-הכנסת קורפו, האם אתה מסכים להעביר את הצעתך לוועדת הכספים ?

חיים קורפו (הליכוד) :

אני מסכים, אם כי ספק אם זו האכסניה המתאימה. אני חושב שוועדת הפנים מתאימה יותר.

שר-המשפטים ח. י. צדוק :
זהו עניין תקציבי.

היו"ר פ. שינמן :

בכל אופן, אתה מסכים להעביר את הצעה לוועדת הכספים.

אותה שאלה לחבר-הכנסת זרח ורהפטיג.

זרח ורהפטיג (חזית דתית לאומית) :
אני מסכים להעביר את הצעה לוועדת הכספים.

היו"ר פ. שינמן :

האם חבר-הכנסת לורינץ מסכים להעביר את הצעה לוועדת הכספים ?

שלמה לורינץ (חזית דתית תורתית) :
אני מסכים.

לשקם את הרובע ולאכלס בו קהילה יהודית, וזאת על מנת שיהא מקום ראוי למשמעותו ההיסטורית, הל"אומית והדתית, שאין כדוגמתה בארץ ובעולם כולו. המ"שימה קשה ביותר. היא מצריכה פינוי התושבים הערביים, הנחת תשתית חדשה תוך שמירה קפדנית על כל שריד ארכיאולוגי, תכנון ובינוי, אספקת כל השירותים הדרושים לחברה מודרנית, והעיקר — מאמץ להבי"טח שהמשתכנים יתגוררו שם הלכה למעשה ולא יהיו לבעלי בתים נעדרים."

ואשר לעתירת העותרים בפניו אמר בית-המשפט, בין השאר : "אין זאת אלא שלא הבינו את משמעות המשמה מבחינה לאומית, מדינית ואף בטחונית".

מאז חודש יולי, כשהשבתי בכנסת על הצעתו של חבר-הכנסת לורינץ, גדל מספר המשפחות היהודיות הגרות ברובע מ-140 ל-180. החברה מתכננת להגיע עד לסיום שנת הכספים הנוכחית ל-250 משפחות ברובע. במשך שתי שנות הכספים הבאות מתוכננת התחלת בנייתן של 250 יחידות דיור נוספות אשר תאפשר הכפלת האוכלוסיה היהודית ברובע. אנו מקווים שבמשך תקופה זאת תסתים בנייתן של שתי הישיבות הגדולות — ישיבת "הכותל" וישיבת "פורת יוסף", שיאכסנו כ-800 תלמידים. בישיבת הכותל מתגוררים כיום כ-200 תלמידים ובמתיבתא נמצאים כ-100 תלמידים.

החברה לשיקום ולפיתוח הרובע נקטה פעולה נגד מי שהתחייבו להתגורר ברובע היהודי ואינם עושים כן. לאחרונה נטלה החברה בחזרה לידיה 5 דירות אשר לא אוכלסו על-פי התחייבויות הרוכשים. בנוסף לכך ניתן פסקי-דין בבית-משפט השלום בירושלים לפינוי דירה שבעליה החזיקה ריקה. החברה מנסה להחזיר לידיה 10 דירות נוספות.

קיימים גם מוסדות ציבור אשר טרם מילאו את התחייבויותיהם לגבי איכלוס המבנים שהוקצו להם, או שאיכלסו אותם באופן חלקי בלבד. החברה באה בדברים עם הגופים הציבוריים שהמוסדות האלה הם בשליטתם, בתביעה שיחישו את תהליך האיכלוס של המוסדות ויבצעוהו במלואו.

על-פי תכניות האיכלוס נוכל להגיע תוך חמש שנים לכך שברובע היהודי תהיה אוכלוסיה של 2,500 עד 3,000 נפש אם יוקצו לכך האמצעים הכספיים הדרושים. אני עומד בדברים עם שר האוצר ועם שר השיכון בנושא זה.

מעבר לקשיים התקציביים יש קשיים טכניים הנובעים מקשיי גישה לאתרי בנייה, ההכרח בעבודה בידיים, חיוק מבנים רעועים, שינויים תוך כדי ביצוע הנובעים מהתמוטטות מבנים וקשיים הנובעים מגילויים ארכיאולוגיים. לדעת המומחים לדבר זהו המאקסימום שניתן לעשות תוך תקופה זאת אם מבקשים שהרובע אכן יקום ויעמוד על תלו כמקום ראוי למשמעותו ההיסטורית, הלאומית והדתית.

בשנת הכספים הנוכחית אושרה לחברה הקצבה בסך 18 מיליון לירות. היקף זה של תקציב מחייב הקטנת מספר התחלת הבנייה, ביטול השתתפות החברה בבניית מוסדות ציבור שונים ודחיית עבודות פיתוח שונות. במסגרת התקציב המאושר, בתוספת הכנסות עצמיות חזויות של החברה ממכירת דירות, יבוצע

היו"ר פ. שינמן :

חברי הכנסת, ישיבת הכנסת של היום באה לסיומה. מחרתיים, יום השישי, שישה בסיוון, הוא חג השבועות, חג הביכורים, זמן מתן תורתנו. נאחל לחברי הכנסת ולמשפחותיהם ולכל בית ישראל ברכת מועדים לשמחה, חגים וזמנים לששון, חג הקציר והביכורים, מלוא שפע וברכה ולב ער ופתוח לקבלת התורה בא-הבה. היו ברוכים.

הישיבה הבאה תתקיים, בעזרת השם, ביום שני הקרוב, בשעה ארבע אחר-הצהריים. ישיבה זו נעולה.

היו"ר פ. שינמן :

חברי הכנסת, אם כן, לפנינו הצעה אחת — להעביר את שלוש ההצעות לסדר-היום בעניין הגברת האוכר-לוסיה היהודית בירושלים העתיקה לוועדת הכספים. אני מעמיד אותה להצבעה.

ה צ ב ע ה

ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת הכספים נתקבלה.

הישיבה נעלה בשעה 15.07.

נספחות

א. סדר-היום לשיבות קע"א—קע"ג

- א. שאלות ותשובות.
- ב. סקירותיהם של שר העבודה ושר הסעד על פעולות משרדיהם — המשך הדיון.
- ג. חוק הסכמים קיבוציים (הוראת שעה), תשל"ה—1975 (קריאה ראשונה).
- ד. חוק שירות המדינה (גימלאות) (תיקון מס' 9), תשל"ה—1975 (קריאה ראשונה) — הצעת חבר-הכנסת מ. כרמל.
- ה. סקירותיהם של שר השיכון והשר לקליטת העלייה על פעולות משרדיהם.
- ו. הצעות לסדר-היום.
- ז. הצעות חוק של חברי כנסת.
- ח. סקירת שר המסחר והתעשייה על פעולות משרדו — תשובת השר.
- ט. חוק המועצה להשכלה גבוהה (תיקון מס' 4), תשל"ה—1975 (קריאה ראשונה).
- י. חוק לימוד חובה (תיקון מס' 10), תשל"ה—1975 (קריאה ראשונה).
- יא. החלטה בדבר תיקון טעויות בנוסח חוק שירות בטחון (תיקון מס' 10), תשל"ד—1974.
- יב. חוק מס ערך מוסף, תשל"ה—1975 (קריאה ראשונה).
- יג. חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 17), תשל"ה—1975 (קריאה ראשונה).
- יד. גילויי שחיתות בשירות הציבורי, הממלכתי והפרטי והטיפול בהם — דיון.
- טו. הקמת ועדת חקירה פארלאמנטארית על פי סעיף 22 לחוק יסוד: הכנסת, לבדיקת הגורמים ותופעות השחיתות במשררי הממשלה וברשויות ציבוריות אחרות ולקביעת אמצעים לעקירת תופעות אלה והבטחת מינהל תקין — דיון.
- טז. סיכומיה והצעותיה של הוועדה לענייני ביקורת המדינה לדו"ח השנתי מס' 3 של נציב תלונות הציבור.
- יז. חוק סדר הדין הפלילי (תיקון מס' 5), תשל"ד—1974 (קריאה ראשונה) — תשובת השר.
- יח. חוק לשכת עורכי הדין (תיקון מס' 10), תשל"ה—1975 (קריאה ראשונה).
- יט. חוק לתיקון פקודת הבנקאות (מס' 10), תשל"ג—1973 (קריאה ראשונה).
- כ. חוק הנאמנות, תשל"ה—1974 (קריאה ראשונה).
- כא. חוק לתיקון פקודת העיריות (מס' 18), תשל"ה—1975 (קריאה ראשונה).
- כב. חוק בית-הספר מקוה ישראל, תשל"ה—1975 (קריאה ראשונה).
- כג. חוק השופטים (תיקון מס' 4), תשל"ה—1975 (קריאה ראשונה).
- כד. חוק ההתגוננות האזרחית (תיקון מס' 3), תשל"ה—1975 (קריאה ראשונה).
- כה. חוק העזרה המשפטית למדינות זרות (תיקון מס' 3), תשל"ה—1975 (קריאה ראשונה).
- כו. חוק שיפוט בתביעות קטנות, תשל"ה—1975 (קריאה ראשונה).
- כז. חוק מס שירותים (מוסדות בנקאיים וחברות ביטוח) (תיקון מס' 3), תשל"ה—1975 (קריאה ראשונה).
- כח. המצב במוסדות לילדים בארץ — דיון.
- כט. הדרכים לביצוע המלצות ועדת ראש הממשלה לנו"ע במצוקה — דיון.
- ל. פיטורי עובדים דרוזים בנמל חיפה — דיון.
- לא. ריבוי תופעות אלימות ופשע בארץ — דיון.
- לב. חוק שירות המדינה (משמעת) (תיקון מס' 4), תשל"ה—1975 (קריאה ראשונה).
- לג. חוק לתיקון פקודת מס הבולים (מס' 9), תשל"ה—1974 (קריאה ראשונה).
- לד. חוק לתיקון פקודת המתעסקים ברפואה (מס' 4), תשל"ה—1974 (קריאה ראשונה).
- לה. חוק הפיקוח על מצרכים ושירותים (תיקון מס' 5), תשל"ה—1974 (קריאה ראשונה).
- לו. חוק הפיקוח על מצרכים ושירותים (תיקון מס' 6), תשל"ה—1975 (קריאה ראשונה).
- לז. חוק לתיקון פקודת הראיות (מס' 3), תשל"ד—1974 (קריאה ראשונה).
- לח. חוק כפיית קיום פסקי דין, תשל"ד—1973 (קריאה ראשונה).
- לט. הצעות סיעות הליכוד וחזית דתית תורתית שלא יחול דין רציפות על הצעות חוק אלו:
1. חוק האיגוד השיתופי, תשל"ב—1971;
 2. חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 18), תשל"ג—1972.
- מ. חוק למניעת הונאה בכשרות, תשל"ד—1974 (קריאה ראשונה).

- מא. מעמד האשה בישראל — דיון.
 מב. דרכים להעלאת פריזון העבודה והתפוקה — דיון.
 מג. עליית יהודים מארצות המערב וקליטתם — דיון.
 מד. בעיית העובדים היומיים — דיון.
 מה. שביתת הימאים — דיון.
 מו. ייקור דירות לזוגות צעירים ולעולים חדשים על-ידי העלאת מחירי הקרקעות — דיון.
 מז. חוק לתיקון דיני המשפחה (מזונות) (תיקון), תשל"ה—1975 (קריאה ראשונה).
 מח. חוק הבטיחות במקומות ציבוריים (תיקון), תשל"ה—1975 (קריאה ראשונה).
 מט. חוק בנק הדואר (תיקון מס' 3), תשל"ד—1974 (קריאה ראשונה).
 נ. חוק דיני העונשין (בטחון המדינה, יחסי חוץ וסודות רשמיים) (תיקון מס' 2), תשל"ל—1970 (קריאה ראשונה).
 נא. חוק שיפוט בענייני התרת נישואין (מקרים מיוחדים) (תיקון), תשל"ב—1972 (קריאה ראשונה).
- נב. חוק לתיקון פקודת המבחן (מס' 2), תשל"ב—1972 (קריאה ראשונה).
 נג. חוק בתי המשפט (תיקון מס' 5), תשל"ג—1973 (קריאה ראשונה).
 נד. חוק התביעות של קרבנות השואה (הסדר הטיפול) (תיקון מס' 5), תשל"ג—1973 (קריאה ראשונה).
 נה. חוק לתיקון פקודת הטלגראף האלחוטי, תשל"ב—1972 (קריאה ראשונה).
 נו. חוק לתיקון פקודת סדרי השלטון והמשפט (מס' 15), תשל"ג—1973 (קריאה ראשונה).
 נז. חוק לתיקון פקודת הדרכים ומסילות הברזל (הגנה ופיתוח) (מס' 4), תשל"ג—1973 (קריאה ראשונה).
 נח. חוק מעמד ההסתדרות הציונית העולמית — הסוכנות היהודית לארץ-ישראל (תיקון), תשל"ד—1974 (קריאה ראשונה).
 נט. חוק ההתיישבות החקלאית (סייגים לשימוש בקרקע חקלאית ובמים) (תיקון), תשל"ג—1973 (קריאה ראשונה).
 ס. חוק להארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום (הגבלת התנועה של כלי רכב), תשל"ד—1974 (קריאה ראשונה) — תשובת השר.

ב. הצעות לסדר-היום לשיבות קע"א—קע"ב

- 343—345. שביתה ב"אל על" — הצעת חברי-הכנסת ה. זיידל, א. ורדיגר וג. פת.
 346—347. שידורים בטלוויזיה הפוגעים במוראל הציבור — הצעת חברי-הכנסת ש. ארבלי-אלמוזלינו וי. תמיר.
 348—351. ההידרדרות בענף הכדורגל — הצעת חברי-הכנסת א. כץ, א. אולמרט, ד. קורן וי. שריד.
- 352—353. תפקידן של תנועות הנוער בישראל — הצעות חברי-הכנסת מ. פעיל וי. שריד.
 354—356. הגברת האוכלוסיה היהודית בירושלים העתיקה — הצעת חברי-הכנסת ח. קורפו, ז. ור-הפטיג ומ. פרוש.

ג. הצעת חוק הגנת השכר (תיקון), תשל"ה—1975

(הצעת חברי-הכנסת מ. ורטמן)

ד ב ר י ה ס ב ר

הצעת חוק זו באה להבטיח זכויותיהם של עובדים אשר מעבידיהם לא העבירו את חובם לקופת הגמל. כיום קובעים רוב התקנונים של קופות הגמל כי הקופה תהיה פטורה מחובת תשלום תגמולים לחברי הקופה, אם כספי הפרשות המעביד לא הועברו בזמן. נמצא, כי אפילו קיימת על המעביד סנקציה בגין אי תשלום חובו במועד — אין העובד נמצא מבוטח. התרו-

בסעיף 19א לחוק הגנת השכר, תשי"ח—1958,¹ במקום סעיף קטן (ג) יבוא:

"(ג) סכום שמעביד חייב לקופת גמל כאמור בסעיף קטן (א), יראו לענין שמירת זכויות העובד בד בקופת הגמל כאילו שולם הסכום במועד. שילמה קופת גמל גימלאות לעובד אף-על-פי שחוב המעביד טרם שולם — תהיה הקופה זכאית לפיצויי הלגת השכר אשר המעביד חייב בהם".

¹ ס"ח תשי"ח, עמ' 86; ס"ח תשי"ט, עמ' 40; ס"ח תשי"ד, עמ' 99; ס"ח תשכ"ד, עמ' 35.

סטאטוטורית כי על הקופה לשלם גימלאותיה לעובד אפילו לא הועברו כספי המעביד במועד, ואולם הפיי צוי לקופה יהיה בכך כי במקום העובד הקופה היא שתיהנה מפיצויי ההלנה.

פה היחידה העומדת לרשותו של עובד היא אכיפת המעביד לתשלום חובו בדרך של תביעה לפיצויי הלנה שכר בבית-הדין לעבודה. מטרתה של הצעת החוק היא לשנות מן המצב החוקי הקיים בכך שתקבע חובה

ד. הצעת חוק רשות הרבים (שמירה על נקיין), תשל"ד—1974

(הצעת חברת-הכנסת י. תמיר)

5. שמירה על דין קיים
הוראות חוק זה באות להוסיף על הוראות כל דין אחר ולא לגרוע מהן.
6. השר הממונה
שר הפנים ממונה על ביצוע חוק זה.

ד ב ר י ה ס ב ר

לנוכח העוובה הרבה בשמירת הנקיין ברשות הרבים בכלל ובדרכים בין-עירוניות ובסביבותיהן בפ"רט מוצע להחמיר בענישה לגבי העבריינים.

אמנם, יש תיקונים בנושאי שמירת הנקיין ומני"עת ליכלוך, אלא שאין החוק מפרט את הכל. מוצע איפוא חוק שמבלי לפגוע בדין הקיים יסתום את הפ"רצות שנותרו.

בחוק המוצע יש החמרה לגבי אלו המשליכים פס"רת לרשות הרבים מתוך רכב חונה או נע בדרך (המונח "דרך" מוגדר די צרכו בפקודת הפרשנות נוסח חדש).

ייאמר, שלעומת הענישה המקובלת כיום בארצות רבות לגבי עבריינים מהסוג הנ"ל — הרי שבישראל היחס למוזמהי רשות הרבים הוא סלחני. התוצאה: הארץ, כבישיה ודרכיה ובעיקר השטחים העירוניים, הפכו פרוצים להשחתה, לליכלוך ולזיהום. לכל אלה תוצאות על החברה והסביבה.

ה. הצעת חוק הירושה (תיקון), תשל"ד—1974

(הצעת חברת-הכנסת ת. גרוסמן)

ד ב ר י ה ס ב ר

הצעת החוק באה לתקן את חוק הירושה על רקע הנסיון המר שנרכש, במיוחד לאחר מלחמת יום הכי-פורים, בלשכה ליעוץ משפטי למשפחות נספי צה"ל שליך מועצת הפועלות. בעקבות נפילת הבעל ובתוקף הוראות חוק הירושה מצאו עצמן אלמנות הנספים וי-תומיהן בדירה משותפת עם הורי הבעל, שותפות כפויה שגרמה למצבים משפחתיים חמורים. מאידך גיסא, שומ"רת הצעת התיקון על זכויות ההורים אם גרו בדירה בטרם נספה הבן.

תיקון נוסף בא להבטיח כי מכונית נוסעים פרטית לא תחולק בין האשה, הילדים וההורים, אלא תעבור לבעלותה הכלעדית של האלמנה.

1. הגדרות

בחוק זה —

"רשות הרבים" — כל מקום שהציבור זכאי או רשאי להשתמש בו או לעבוד בו;

"רכב" — רכב הנע בכוח מכאני או הנגרר על-ידי רכב או על-ידי בהמה, או מכונה או מיתקן הנ"עיים או הנגררים כאמור, לרבות אופניים, אופנוע ותלת-אופן;

"פסולת" — לרבות אפר ובדלי סיגירות קופסאות, קליפות או שאריות של גרעינים, בטנים, ירקות, פירות, עטיפות מזון ודברי מאכל;

"אוטובוס ציבורי" — רכב המשמש להסעת נוס"עים בשכר וצויין ברשיון הרכב כאוטובוס.

2. איסור ליכלוך והשלכת פסולת

לא ישליך אדם פסולת לרשות הרבים ולא ילכלך את רשות הרבים.

3. השלכת פסולת מרכב

לא ישליך אדם פסולת לרשות הרבים מתוך רכב חונה או נע.

4. עונשין

העובר על הוראת סעיף 2 דינו — 100 ל"י קנס, והעובר על הוראת סעיף 3 דינו — 150 ל"י קנס.

1. תיקון סעיף 11

בחוק הירושה, תשכ"ה—1965¹, בסעיף 11, סעיף קטן (ב) יסומן (ג) ולפניו יבוא:

"(ב) הותיר אחריו המוריש בן-זוג וילדים שגרו עמו בדירה שהיתה בבעלותו או בבעלות משותפת עם בן-זוגו, יירשו בן-הזוג והילדים את הדירה, או את חלקו של המוריש בה, בחלקים שווים; אולם אם גרו הורי המוריש באותה דירה ערב מותו, יהיו זכאים לשישית ממנה."

2. סעיף קטן (ג) יסומן (ה) ולפניו יבוא:

"(ד) היתוו למוריש מכונית נוסעים שהיתה רשומה על שמו או על שמו ועל שם בן-זוגו, זכאי בן-הזוג לרשת את המכונית כולה, ובלבד שהמ"כונית שימשה לצרכיהם האישיים של בני-הזוג."

¹ ס"ח תשכ"ה, עמ' 63.

1. הצעת חוק הירושה (תיקון), תשל"ד—1974

(הצעת חברת-הכנסת א. ארבל-אלמוזלינו)

וגם ילדיו יורשים חלק במכונת, ואילו לפי הצעת החוק המוצעת תהיה האלמנה זכאית לקבל את מכונת הנוסעים שהיתה רשומה על שם בעלה או על שם שני-הם לבעלותה הבלעדית. לפיכך סעיף 11(א) ינוסח כדלקמן:

"בן-זוגו של המוריש נוטל את המיטלטלין השייכים, לפי המקובל ולפי הנסיבות, למשק הבית המשותף, לרבות מכונת נוסעים שהיתה משמשת לצרכים אישיים של המוריש ובני משפחתו ונוטל משאר העזבוץ."

חוק הירושה אינו מבחין, לגבי זכות ירושה, בין דירת מגורים לרכוש אחר בעזבוץ. לפי החוק הקיים יורשים בן-זוגו, ילדים והורי המוריש, כשאלה האחרונים נוטלים שישית מכל העזבוץ כשנותרים אשה וילדים. אמנם סעיף 115 מבטיח כי "דירה שהמוריש היה ערב מותו בעלה וגר בה, רשאים בן-זוגו, ילדיו והוריו שהיו גרים בה אותה שעה עם המוריש, להוריש סוף ולגור בה כשוכרי הירושים שבחלקם נפלה הדין רה"; אולם המציאות הוכיחה לא פעם כי השתתפות ההורים הביאה לחיכוכים והתנגשויות בתוך משפחת הנפטר. השותפות הכפויה היא מקור לא אכזב לסיכויים שבין ההורים לבין האלמנה וילדיה, ובסופו של דבר הסובלים העיקריים הם הילדים.

מוצע איפוא לקבוע בחוק שבכל מקרה שבו הש"איר המנוח בן-זוג וילדים שגרו עמו בדירה שהיתה בבעלותו או בבעלות משותפת לו ולבן-זוגו, בן-זוגו הנותר בחיים והילדים הם לבדם יירשו את הדירה, בין אם הנפטר השאיר גם הורים ובין אם לאו.

2. מסקנות ועדת החינוך והתרבות בדבר אי-קבלתם של מרבית בוגרי המכינה הקדם-אקדמית לאוניברסיטה

4. הנדרת המסגרות והאוכלוסיה ללימודים קדם-אקדמיים

(1) ועדת החינוך והתרבות של הכנסת קובעת, כי לשם העלאת אחוז בני עדות המזרח טעוני-טיפוח במוסדות להשכלה גבוהה יש להקים מסגרות נפרדות שייקראו "מכינות קדם-אקדמיות". הכשרת אוכלוסיות אחרות והכנתן ללימודים אקדמיים תיעשה במסגרות של קורסי הכנה ותקציבין לא יפגע בתקציב העומד לרשות המכינות הקדם-אקדמיות.

(2) המכינות הקדם-אקדמיות תיעדנה לתלמידיים טעוני-טיפוח בלבד, ואחוז יוצאי עדות המזרח בהן יהיה כשיעורם באוכלוסיה של טעוני הטיפוח.

(3) הוועדה מחייבת קליטת מועמדים מתאימים שסיימו כיתות י"ב וי"א ללימודים במכינות הקדם-אקדמיות.

(4) הוועדה מחייבת עידוד הכללת מספר גדול יותר של בנות שתעמודנה בקריטריונים שנקבעו בכל אחת משתי המסגרות, ובלבד שיימצאו מתאימות מבחינת הכישורים.

1. תיקון סעיף 11א

בסעיף 11(א) לחוק הירושה, תשכ"ה—1965, אחרי המלים "למשק הבית המשותף" יבוא "לרבות מכונת נוסעים שהיתה משמשת לצרכים אישיים של המוריש ובני משפחתו".

2. הוספת סעיף 12א

אחרי סעיף 12 לחוק הירושה, תשכ"ה—1965, יבוא: "12א. זכות ירושה בדירת מגורים

על אף האמור בסעיפים 11 ו-12, אם השאיר המוריש בן-זוג וילדים שהיו גרים עמו ערב מותו בדירת מגורים שהיתה בבעלותו או בבעלות משותפת שלו ושל בן-זוגו, יחולו הוראות אלה:

(1) היתה הדירה כולה בבעלותו — נוטל בן-זוגו בירושה מתצית וילדיו מתצית;

(2) היתה הדירה בבעלות משותפת, שלו ושל בן-זוגו, נוטל בן זוגו רבע מחלקו של המוריש וילדיו שלושה רבעים."

ד ב ר י ה ס ב ר

מכונת נוסעים אחת ששימשה את בני-הזוג לפני שקרה האסון נרכשה בדרך כלל במאמץ משותף של שני בני-הזוג, ולכן מן הצדק לכלול אותה במיטלטלין השייכים לפי המקובל ולפי הנסיבות למשק הבית המשותף ואשר החוק מקנה אותם לבן-זוגו של המוריש. החוק, כפי שהוא כיום, קובע כי גם הורה המוריש

ביום כ"א בחשוון תשל"ה (6 בנובמבר 1974) הע"בירה מליאת הכנסת לוועדת החינוך והתרבות של הכנסת הצעה לסדר-היום שהגיש חברי-הכנסת ח. שמ"עוני בנושא הנ"ל.

ועדת החינוך והתרבות קיימה בנושא זה עשר ישיבות במהלכן שמעה דברים מפי נציגי הסטודנטים טעוני-טיפוח הלומדים במכינה, ראשי המכינות הקדם-אקדמיות במוסדות להשכלה גבוהה, רקטורי האוניברסיטאות בארץ, ומפי נציגי המחלקה להכוונת החייל במשרד הבטחון.

ועדת החינוך והתרבות של הכנסת מציינת בסיפוק כי מקרה מסויים שאירע בתחילת שנת הלימודים הנוכחית באוניברסיטה העברית בירושלים, ואשר גרם להגשת הצעה זו לסדר-היום, נפתר ברובו לשביעות רצון הצדדים.

עם זאת הותר המקרה שאלות עקרוניות רבות שבהן דנה הוועדה, ועליהן היא מגישה מסקנותיה כדלהלן:

3) תלמידי קורסי ההכנה ישלמו שכר לימוד מלא, או מדורג, על-פי הקריטריונים המקובלים בבית-הספר התיכון.

4) לעולים חדשים ולבני מיעוטים יקויימו לפי הצורך מכינות מיוחדות בהתאם לאופיה המיוחד של אוכלוסיית הלומדים.

5) באשר לבני הקיבוצים — הן צעירים שברצונם לרכוש תעודת בגרות והן מבוגרים המשתתפים בקורס סי השלמה לשם כניסה לאוניברסיטה, תנאי קבלתם, תקציב הוראתם ואופי בחינת הבגרות שלהם ייקבעו במשא-ומתן בין האוניברסיטאות, משרד החינוך וברית התנועה הקיבוצית.

ד. הבחנה בין שתי המסגרות המומלצות

1) ציונים הניתנים לתלמיד במכינות הקדם-אקאדמיות יהיו שווים-ערך לציוני בחינות הבגרות של משרד רד החינוך והתרבות.

2) תלמידי הקורסים האחרים יהיו חייבים לעמוד בבחינות הבגרות הרשמיות.

3) במכינות הקדם-אקאדמיות ובקורסי ההכנה יעבוד צוות מורים קבוע ומיוחד, מוכשר לתפקידו זה.

4) אם שתי המסגרות תוקמנה בעת ובעונה אחת על-ידי מוסד להשכלה גבוהה, הן תקיימנה פעילות חברתית משותפת.

5) המשאבים המוקצים לנושא זה על-ידי משרד החינוך והתרבות יופנו למסגרת המכינות הקדם-אקאדמיות ומשרד הבטחון. השתתפות התלמידים עצמם ומקורות אחרים יהיו את תקציב קורסי ההכנה.

ב. ריכוז המסגרות ללימודים קדם-אקאדמיים

1) ועדת החינוך והתרבות של הכנסת מחייבת הקמת מרכז רישום ממלכתי שתפקידו יהיה לאתר את המועמדים המתאימים, לרשםם, למיינם, לתת להם ייעוץ והכוון, בעזרת מומחים מן האוניברסיטאות, למוסד האקאדמי המתאים לכישוריהם לפי קריטריונים אחידים.

2) מרכז הרישום יוקם במסגרת משרד החינוך והתרבות.

3) איתור מועמדים ללימודים במכינות הקדם-אקאדמיות ייעשה לא רק בקרב יוצאי צבא אלא גם בקרב גופים אחרים.

4) תלמידי המכינות הקדם-אקאדמיות יהיו פטורים משכר לימוד במכינות.

ג. קורסי הכנה

1) קורסי הכנה ללימודים אקאדמיים או אקאדמיים למחצה כגון קורסי ריענון, הסבה מתעודת בגרות הומאנית לתעודת בגרות ריאלי, השלמת תעודת בגרות וכדומה, יתקיימו גם להבא ליד המוסדות להשכלה גבוהה בשביל חיילים שאינם טעוני טיפוח ואחרים (עולים חדשים, בני קיבוצים ועוד) אשר קבלתם תאורשר על-ידי המרכז לרישום.

2) לקורסי הכנה יתקבלו חיילים משוחררים ואחרים בעלי י"ב שנות לימוד. עם סיום לימודיהם בקורס טי ההכנה ייבחנו התלמידים הזקוקים לציוני תעודת בגרות בבחינות בגרות הייצוגיות של משרד החינוך והתרבות.

סיכום הישיבות

- ישיבה קט"א (ב' בסיון תשל"ה — 12 במאי 1975)
- היו"ר — י. ישעיהו; ב. צ. קשת.
- א. סגן מזכיר הכנסת ש. יעקבסון הודיע על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.
- ב. שר-הפנים י. בורג השיב על 15 שאילתות של חברי הכנסת: ח. שמעוני, פ. שינמן, י. ז'. אמיר, ד. קורן, א. לבנבראון, י. תמיר, א. הרליץ, ת. זיאר, ד. זכין, ש. לורינץ, ס. אלזעבי, ת. טובי.
- ג. בהמשך הדיון על סקירות שר העבודה ושר הסעד על פעולות משרדיהם השתתפו: א. גמיר, ח. אבו רביעה, א. לבנבראון, ש. תמיר, י. ז'. אמיר, מ. פרידמן, י. דרניצקי (יודין), א. אולמרט, מ. פעיל, א. אבוחצירא, א. אליאב, מ. ידיד, ח. שמר עוני.
- ד. מ. כרמל הביא לקריאה ראשונה חוק שירות המדינה (גימלאות) (תיקון מס' 9), תשל"ה—1975. בוויכוח השתתפו: ל. דיציאן, א. אפרת, מ. פעיל. הוחלט: להעביר את החוק לוועדת העבודה.
- ה. שר-העבודה מ. ברעם הביא לקריאה ראשונה חוק הסכמים קיבוציים (הוראות שעה), תשל"ה—1975. בוויכוח השתתפו: ל. דיציאן, א. לבנבראון, שר העבודה השיב להם. הוחלט: להעביר את החוק לוועדת העבודה.
- ישיבה קט"ב (ג' בסיון תשל"ה — 13 במאי 1975)
- היו"ר — מ. בן-פורת; ש. ז. אברמוב.
- א. מזכיר הכנסת נ. לורך הודיע על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.
- ב. שר-המסחר והתעשייה ת. ברילב השיב על 19 שאילתות של חברי הכנסת: י. מודעי, ש. ארבל-אל-מוזלינו, א. לבנבראון, פ. שינמן, ז. שובל, ח. גרוסמן, ה. זיידל, מ. פעיל, מ. שחל, נ. קצב, ח. שמעוני, י. פלומי, י. תמיר, י. דרניצקי (יודין). שר-המשטרה ש. הלל השיב על 17 שאילתות של חברי הכנסת: מ. פעיל, ש. ארבל-אלמוזלינו, ת. טובי, ד. זכין, י. ז'. אמיר, י. בארי, ש. לורינץ, ש. אלוני, י. תמיר, י. דרניצקי (יודין), א. אבו חצירא.
- ג. שר-התחבורה ג. יעקבי השיב על 7 שאילתות של חברי הכנסת: י. בארי, י. מודעי, ע. נוף, א. אולמרט, י. תמיר, מ. פרידמן, ש. לורינץ.
- ה. זיידל, א. ורדיגר וג. פת הגישו הצעות (נפרדות) לסדר-היום בדבר שביתה ב"אל על". שר-התחבורה ג. יעקבי השיב להצעות. ת. טובי הציע לא לכ- לול את הנושא בסדר-היום. הוחלט: להביא את העניין לדיון במליאת הכנסת.
- ד. שר-השיכון א. עופר והשר לקליטת העלייה ש. רוזן מסרו סקירות על פעולות משרדיהם. בוויכוח השתתפו: י. מודעי, ש. ארבל-אלמוזלינו, פ. שינמן, י. ז'. אמיר, א. אולמרט, ש. לורינץ, י. שערי.
- ישיבה קט"ג (ד' בסיון תשל"ה — 14 במאי 1975)
- היו"ר — י. דרניצקי (יודין); פ. שינמן.
- א. שר-החינוך והתרבות א. ידלין השיב על 12 שאילתות של חברי הכנסת: ש. ארבל-אלמוזלינו, ח. שמעוני, מ. פרוש, י. בארי, ז. המר, נ. קצב, א. גמיר.
- ב. מזכיר הכנסת נ. לורך הודיע על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.
- ג. ש. ארבל-אלמוזלינו וי. תמיר הגישו הצעות (נפרדות) לסדר-היום בדבר שידורים בטלוויזיה הפוגים עים במוראל הציבור. שר-החינוך והתרבות א. ידלין השיב להצעות. מ. פעיל וב. מואב הציעו לא לכלול את העניין בסדר-היום. הוחלט: להביא את העניין לדיון במליאת הכנסת. ש. לורינץ מסר הודעה בדבר הימנעות סיעתו מהצבעה.
- ד. א. כץ הגיש הצעה לסדר-היום, בשמו ובשם חברי הכנסת א. אולמרט, ד. קורן וי. שריד, בדבר ההידרדרות בענף הכדורגל. שר-החינוך והתרבות א. ידלין השיב להצעה. הוחלט: להעביר את הנושא לוועדת החינוך והתרבות.
- ה. מ. פעיל וי. שריד הגישו הצעות (נפרדות) לסדר-היום בדבר תפקידן של תנועות הנוער בישראל. שר-החינוך והתרבות א. ידלין השיב להצעות. הוחלט: להעביר את העניין לוועדת החינוך והתרבות.
- ו. מ. ורטמן הגיש הצעת חוק הגנת השכר (תיקון), תשל"ה—1975. שר-העבודה מ. ברעם השיב להצעה. הוחלט: להעביר את הצעת החוק לוועדת העבודה.
- ז. י. תמיר הגיש הצעת חוק רשות הרבים (שמירה על נקייון), תשל"ד—1974. שר-הפנים י. בורג השיב להצעה. הוחלט: להעביר את הצעת החוק לוועדת הפנים ואיכות הסביבה.
- ח. שר-המשפטים ח. י. צדוק השיב על 12 שאילתות של חברי הכנסת: א. אפרת, י. בארי, ח. שמעוני, א. אולמרט, ב. מואב, ש. לורינץ.

- ט. ש. ארבל-אלמוזלינו הגישה שתי הצעות חוק (נפ"ר רדות) הירושה (תיקון), תשל"ד-1974, האחת בשמה, והשנייה בשם חברת-הכנסת ח. גרוסמן. שרי-המשפטים ת. י. צדוק השיב להצעות. הוחלט: להעביר את שתי הצעות החוק לוועדת החוקה, חוק ומשפט.
- י. ח. קורפו, ז. ורהפטיג, מ. פרוש הגישו הצעות (נפרדות) לסדר-היום בדבר הגברת האוכלוסיה הי-הודית בירושלים העתיקה. שרי-המשפטים ח. י. צדוק השיב להצעות. הוחלט: להעביר את הנושא לוועדת הכספים.